

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**BEYDİLİ KÖYÜNÜN (ANKARA-
NALLIHAN) SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL MİRASI ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

TUĞÇE AYAN

**TÜRK HALK BİLİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK HALK BİLİMİ BİLİM DALI**

NİSAN 2015

**BEYDİLİ KÖYÜNÜN (ANKARA-NALLIHAN) SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL MİRASI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Tuğçe AYAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK HALK BİLİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK HALK BİLİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

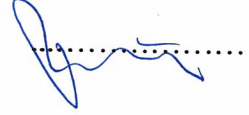
NİSAN 2015

Tuğçe AYAN tarafından hazırlanan “Beydili Köyünün (Ankara- Nallıhan) Somut Olmayan Kültürel Mirası Üzerine Bir İnceleme” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Anabilim / Türk Halk Bilimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Pervin ERGUN

Türk Halkbilimi Anabilim dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan: Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ

Türk Halkbilimi Anabilim dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Yrd. Doç. Dr. Bahar AKARPINAR

Türk Halkbilimi Anabilim dalı, Hacettepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 24/04/2015

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Suna BAŞAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Tuğçe AYAN

24.04.2015

BEYDİLİ KÖYÜNÜN (ANKARA- NALLIHAN) SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL
MİRASI ÜZERİNE BİR İNCELEME
(Yüksek Lisans Tezi)

Tuğçe AYAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Nisan 2015

ÖZET

Somut olmayan kültürel miras, insanlığın var olduğundan bu yana, toplumların kültürel bellekleri içerisinde yer alan ve nesilden nesile aktardıkları kültürüdür. Kültürlerin yaşatılması, korunması amacıyla birçok ülke ve toplum, somut olmayan kültürel miras ürünlerini derleme çalışmaları yaparak; ulusal kültüre ve dolayısıyla uygarlığa kazandırma çabasına girmiştir. Bu çalışmada; öncelikle Beydili köyüne özgü sözlü gelenekler ve anlatımlardan “masal, efsane, ninni, mani, bilmece, tekerleme ve türküler” derlenmiştir. Sanat icrasına dönüşmüş gösteri sanatlarından “köy seyirlik oyunları ve halk oyunları”; toplumsal uygulamalar, ritüellerden “geçiş dönemleri, bayram ritüelleri ve geleneksel çocuk oyunları” derlenmiştir. Ayrıca doğa ile ilgili inanmalardan “halk takvimi ve meteorolojisi, halk inanışları” ve geleneksel el sanatları gibi kültür ürünleri, UNESCO’nun Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi temel alınarak sınıflandırılmış ve işlevsellikleri açısından incelenmiştir. Bu incelemede kendi içinde yarattığı değerle birlikte kültür taşıyıcısı görevini üstlenmiş ve geleneğe dönüşmüş halkbilimi ürünleri ülkenin somut olmayan kültürel mirasına kazandırılması amacıyla ses kaydı, fotoğraf ve video ile kayıt altına alınmıştır. Sonuç olarak, Beydili köyünde somut olmayan kültürel miras ürünleri küreselleşmenin etkisiyle zayıflamaya başlamakla birlikte geleneksel yapısını devam ettirmektedir. Bazı ürünlerin yeniden canlandırılmasında sivil toplum kuruluşlarının gayriihtiyari de olsa katkıların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunması ve yeniden canlandırılması çalışmalarının halkı ve sivil toplum kuruluşlarını da içine alacak bilinçlendirme çalışmalarına daha fazla önem vermesi gerekmektedir.

Bilim Kodu : 310
Anahtar Kelimeler : Somut Olmayan Kültürel Miras, Beydili Köyü, Halkbilimi, Kültür Ürünleri, Aktarım
Sayfa Adedi : 262
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Pervin ERGUN

A REVIEW ON THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF BEYDİLİ VILLAGE

(ANKARA –NALLIHAN)

(M. Sc. Thesis)

Tuğçe AYAN

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

April 2015

ABSTRACT

The intangible cultural heritage is the cultural memory of societies which exists since the presence of humanity and which is carried from generation to generation. In order to strengthen the cultures, many countries and societies attempted to integrate the products of the intangible cultural heritage into national culture and civilization by conducting compilation studies and they made success. In this study, primarily, of the oral traditions and expressions unique to Beydili Village, "tales, legends, lullabies, mania, riddles, rhymes and folk songs" have been compiled. Of the performing arts which have been changed into art shows, "villages theatrical and folk dances", and of the social practices and rituals, "transition periods, festival rituals and traditional children's games" have been compiled. Besides, of the beliefs about nature, "public calendar and meteorology, folk beliefs" and cultural products such as traditional hand crafts have been classified on the basis of The Intangible Cultural Heritage Convention of UNESCO and analyzed in terms of functionality. In this study, in order to integrate the products of folklore which have carried the role of culture carrier together with the value the culture created in itself and which have changed into tradition into the intangible cultural heritage of the country, the compilation have been recorded by audio recording, photographs and videos. As a result, the review on the intangible cultural heritage of Beydili Village doesn't only decrease with the effect of globalization but it also maintains its cultural structure. It was determined that Non-governmental organizations involuntarily helped some products coming to life again. According to this, the studies about intangible cultural heritage and revitalization worked by the ministry of culture and tourism are also important for non-governmental organization and public.

Science Code	: 310
Key Words	: Intangible Cultural Heritage, Beydili Village, Cultural Products, Transmission
Page Number	: 262
Supervisor	: Assoc. Prof. Dr. Pervin ERGUN

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım değerli danışmanım Doç. Dr. Pervin ERGUN' a, sadece bu çalışmada değil, bana hayatımın her alanında farklı bakmayı ve düşünmeyi öğreten, tezimin başlangıcından bu sayfaya gelmesinde sonsuz emeği olan annem Nesrin AYAN' a, derleme çalışmasında büyük bir özveri ile bana yardımcı olan babam Hüseyin AYAN' a ve kardeşim Buğra AYAN'a, Beydili köyünde yapılan çalışmalarda kaynak kişilere ulaşmamda yardımcı olan Nallıhan Kaymakamlığı'na, Nallıhan Turizm Gönüllüleri Derneği'ne, Beydili Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'ne ve alan çalışmasında son derece misafirperver olan ve çalışmalara içtenlik ve sabırla katılan Beydili köyü halkına teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xx
RESİMLERİN LİSTESİ	xxi
KISALTMALAR.....	xxii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

BEYDİLİ KÖYÜ TARİHİ

1.2. Beydili Köyü Hakkında Genel Bilgi.....	5
1.2.1. Beydili Adının Tarihi	5
1.2.2. Sözlü Tarih Bağlamında Beydili Köyünün Tarihi Gelişimi	8
1.2.3. Köy nüfusu	10
1.2.4. Köyde eğitim	10
1.2.5. Köyde sosyal hayat	11
1.2.6. Köyde ekonomik hayat	12
1.2.7. Köye ulaşım ve haberleşme	13
1.2.7.1. Köye ulaşım.....	13
1.2.7.2. Köyde haberleşme	13

2. BÖLÜM

SÖZLÜ GELENEKLER VE ANLATIMLAR

2.1. Masal.....	15
-----------------	----

Sayfa

2.1.1. Dilalem Çalgısı	16
2.1.2. Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık Masalı	19
2.1.3. Masalın İşlevi	23
2.1.3.1. Masalların eğitimsel işlevleri	24
2.1.3.1. Beydili köyü masallarının etik iletileri	25
2.1.3.1.1. Yalan Söylememek	25
2.1.3.1.2. Dürüst olmak	25
2.1.3.2. Beydili köyü masallarındaki psikolojik iletiler	26
2.1.3.2.1. Sabırlı olmak	26
2.1.3.2.2. Kıskançlık	26
2.1.3.2.3. İyilik- Kötülük	26
2.1.3.2.4. Umut	27
2.1.3.3. Beydili köyü masallarındaki sosyolojik iletiler	27
2.1.3.3.1. Aile	27
2.1.3.3.2. Hukuk, Adalet	28
2.1.3.3. Beydili köyü masallarındaki ekonomik iletiler	28
2.1.3.3.1. Paranın gücü	28
2.1.3.3. Beydili köyü masallarındaki öteki iletiler	28
2.2. Mani	29
2.2.1. Manilerin Tasnifi	38
2.2.1.1. Yapılarına Göre Maniler	39
2.2.1.1.1. Hece Sayılarına Göre Maniler	39
2.2.1.1.2. Mısra sayısına göre maniler	49
2.2.1.2. Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Maniler	49
2.2.1.2.1. Niyet manileri	50
2.2.1.2.2. Katar manileri	52

Sayfa

2.2.1.2.3. Karşılıklı maniler	53
2.2.1.2.4. İş yaparken söylenen maniler	55
2.2.1.2.5. Saya manileri	56
2.2.1.2.6. Bayraktar manileri	56
2.2.1.2.7. Sorulu-cevaplı maniler.....	57
2.2.1.3. Konularına Göre Maniler	57
2.2.1.3.1. Seveda Manileri.....	57
2.2.1.3.2. Ramazan Manileri.....	59
2.2.1.3.4. Asker Manileri	60
2.2.1.3.5. Düğün Manileri.....	60
2.2.1.3.6. İnançlarla ilgili Maniler	60
2.2.1.3.7. Ölüm ile ilgili maniler	61
2.2.2. Manilerin İşlevi	62
2.2.2.1. Hoşça vakit geçirmek, eğlendirme işlevi:	62
2.2.2.2. Kültür aktarma işlevi:	63
2.2.2.3. İletişim işlevi	64
2.3. Ninni	66
2.3.1. Ninninin İşlevi:.....	67
2.4. Tekerleme	68
2.5. Bilmece	70
2.5.1. Bilmecelerin işlevi	74
2.6. Türkü.....	74
2.6.1. Türkünün işlevi	76
2.7. Efsaneler	76
2.7.1. Çetlenbik Dalı Efsanesi.....	77
2.7.1.1. Efsanenin İşlevi:	78

Sayfa

2.7.2. Kız Erenler Efsanesi.....	78
2.7.2.1. Efsanenin işlevi	79
2.7.3. Dedelik Yatırı Efsanesi	79
2.7.3.1. Efsanenin işlevi	79
2.7.4. Tekke Yatırı Efsanesi	80
2.7.4.1. Efsanenin işlevi	80
2.7.5. Yer Adları Efsaneleri	80
2.7.5.1. Efsanenin işlevi	82
2.7.6. Çoban ile Allı Gelin Efsanesi.....	82
2.7.6.1. Efsanenin işlevi	83
2.8. Diğer	83
2.8.1. Beydili Köyü için yazılmış şiirler	83

3. BÖLÜM**GÖSTERİ SANATLARI**

3.1. Köy seyirlik oyunları	87
3.1.1. Köy göçtü oyunu	88
3.1.1.1. Oyunun işlevi.....	89
3.1.2. Kırt kırt oyunu.....	89
3.1.2.1. Oyunun işlevi.....	89
3.1.3. Allah Allah kule oyunu	89
3.1.3.1. Oyunun işlevi.....	91
3.1.4. Arı oyunu	91
3.1.4.1. Oyunun işlevi.....	91
3.1.5. Domuz- köpek oyunu	92
3.1.5.1. Oyunun işlevi.....	92

	Sayfa
3.1.6. Deve oyunu	92
3.1.6.1. Oyunun işlevi.....	93
3.2. Halk Oyunları.....	93
3.2.1. Kaşık oyunları	95
3.2.1.1. Cezayir Oyunu.....	96
3.2.1.2. Yandım Şeker Oğlan Oyunu	98
3.2.1.3. Kavuşturma Oyunu.....	99
3.2.1.4. Beydili Çiftetellisi	99
3.2.1.5. Keklik Oyunu	100
3.2.2. Zeybek Oyunları.....	100
3.2.2.1. Meydan Zeybeği.....	100
3.2.2.2. Seğmen Zeybeği	100
3.2.2.3. Name Gelin.....	101
3.2.2.4. Eminem.....	103
3.2.3. Oyunların işlevleri.....	104

4. BÖLÜM

TOPLUMSAL UYGULAMALAR, RİTÜELLER VE ŞÖLENLER

4.1. Beydili Köyünde Geçiş Dönemleri.....	105
4.1.1. Doğum.....	105
4.1.1.1. Doğum Öncesi Adet ve İnançlar	106
4.1.1.1.1. Gebe kalma	106
4.1.1.1.2. Aşırme ve Gebelik	107
4.1.1.1.3. Bebeğin cinsiyetinin tayini	108
4.1.1.2. Doğum sonrası adetleri.....	108
4.1.1.3. Doğum sonrası adetler	109

Sayfa

4.1.1.3.1. Bebeğin Göbeği	109
4.1.1.3.2. Bebeğin Tuzlanması	109
4.1.1.3.3. Kırk basması	109
4.1.1.3.4. Kırklama	110
4.1.1.3.5. Huy kesme	111
4.1.1.3.6. Ad koyma.....	111
4.1.1.3.7. Diş gölesi	111
4.1.1.3.8. Köstek kesme.....	111
4.1.1.3.9. Sünnet	112
4.1.2. Asker uğurlama	112
4.1.2.1. Askere gidecek gençlerin haber verilmesi.....	113
4.1.2.2. Askere gidecek gencin evinin ziyaret edilmesi	113
4.1.2.3. Asker adayının yemeğe alınması.....	113
4.1.2.4. Askere gidecek gencin korunması.....	114
4.1.2.5. Asker uğurlamada düzenlenen eğlenceler	115
4.1.2.6. Askere gidilecek gün yapılan uygulamalar	116
4.1.2.7. Asker karşılama geleneği	117
4.1.3. Evlenme.....	117
4.1.3.1. Kız isteme.....	117
4.1.3.2. Söz kesme.....	118
4.1.3.3. Nişan.....	118
4.1.3.4. Düğün öncesi hazırlıklar.....	118
4.1.3.4.1. Oğlan çöreği.....	118
4.1.3.4.2. Çıra	119
4.1.3.5. Düğün	119
4.1.3.6. Nikâh – Gerdek.....	125

Sayfa

4.1.3.7. Duvak	126
4.1.3.8. Varma gelme- Kişilik	126
4.1.4. Ölüm.....	126
4.1.4.1. Ölümün duyurulması	126
4.1.4.2. Ölümünden sonra yapılan işlemler	126
4.1.4.3. Ölüm sonrası gelenekleri	127
4.1.4.4. Defin, Yıkanma ve kefenleme	127
4.1.4.5. Toprağa Verme	127
4.2. Bayramlar- Kutlamalar	128
4.2.1. Dini bayramlar	128
4.2.1.1. Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı	128
4.2.2. Hıdrellez kutlamaları.....	129
4.2.2.1. Bahar ve Dilek Bayramı Olarak Hıdrellez	129
4.2.2.2. Eskiden Hıdrellez bayramında uygulanan ritüeller	129
4.3. Çocuk oyunları.....	131
4.3.1. Ucunlama oyunu	131
4.3.2. Mırık oyunu.....	131
4.3.3. Met oyunu	131
4.3.4. Taş oyunu (İnek Buzlatma)	132
4.3.5. Beş taş oyunu	132
4.3.6. Üç taş oyunu.....	132
4.4. Halk Mutfağı.....	132
4.4.1. Sofra düzeni	132
4.4.2. Beydili Köyü Yemekleri	133
4.4.2.1. Özel gün yemekleri.....	133
4.4.2.1.1. Doğum yemekleri	133

Sayfa

4.4.2.1.2. D����n Yemekleri.....	134
4.4.2.1.3. Ölüm yemekleri	135
4.4.2.2. ��orbalar	139
4.4.2.2.1. Buyday (buğday) ��orbası.....	139
4.4.2.2.2. Pirinç ��orbası	139
4.4.2.2.3. Umaç ��orbası	140
4.4.2.2.4. Miyane ��orbası.....	140
4.4.2.2.5. Manti ��orbası	140
4.4.2.2.6. Tarhana ��orbası.....	140
4.4.2.2.7. Yeşil mercimek ��orbası	141
4.4.2.2.8. Kırmızı mercimek ��orbası	141
4.4.3.3. Etli yemekler	141
4.4.3.3.1. Kümpül(patates) yahnisi.....	141
4.4.3.3.2. Toma��(domates) yahnisi.....	141
4.4.3.3.3. Islama.....	141
4.4.3.3.4. Badılcan(patlıcan) yahnisi	142
4.4.3.3.5. Kabak yahnisi	142
4.4.3.3.6. Kavurma	142
4.4.3.3.7. Sırım	142
4.4.3.3.8. Gorçan.....	142
4.4.3.3.9. Etli bamya yemeği	143
4.4.3.4. Ekmekler (����rekler).....	143
4.4.3.4.1. Tefe (���� ��antılı).....	143
4.4.3.4.2. Dört ��antılı	143
4.4.3.4.3. Bağrı a��ık.....	143
4.4.3.4.5. Delikli ����rek	144

Sayfa

4.4.3.4.6. Kabaklı çörek.....	144
4.4.3.4.7. Kumpüllü(patatesli) çörek	144
4.4.3.4.8. Tomaşlı(domatesli) çörek	144
4.4.3.4.9. Badılcanlı(patlıcanlı) çörek	145
4.4.3.4.10. Keşli çörek	145
4.4.3.4.11. Söğüş.....	145
4.4.3.4.12. Kartalaç ekmeği	145
4.4.3.4.13. Bazlamaçlar (bazlama)	146
4.4.3.5. Gözlemeler	146
4.4.3.6. Tatlılar	147
4.4.3.6.1. Nişasta helvası	147
4.4.3.6.2. Pekmezli sütlaç	147
4.4.3.6.3. Ev baklavası.....	147
4.4.3.6.4. Aşır çorbası.....	147
4.4.3.6.5. Börek şekerlemesi.....	148
4.4.3.6.7. Helva.....	148
4.4.3.6.8. Sütlaç	148
4.4.3.6.9. Kabak / Pekmezli kabak	148
4.4.3.6.10. Hamur kızartma	149
4.4.3.7. Hoşaf lar	149
4.4.3.8. Diğer yemekler	149
4.4.3.8.1. Malak	149
4.4.3.8.2. Cimcim mantı	150
4.4.3.8.3. Hodala mantı.....	150
4.4.3.8.4. Kuru fasulye yemeği.....	150
4.4.3.8.5. Yaprak sar ma	150

Sayfa

4.4.3.8.6. Makarna kavurması	151
4.4.3.8.7. Kuru börek	151
4.4.3.8.8. Kuru biber dolma	151
4.4.3.8.9. Bulgurlu ıspanak yemeği	151
4.4.3.8.10. Semizlik yemeği	152
4.4.3.8.11. Ala pilavı	152
4.4.3.8.12. Yeşil mercimekli bulgur pilavı	152
4.4.3.8.13. Kıymalı pilav	152
4.4.3.8.14. Tahsildar yumurtası	152
4.4.3.8.15. Yağlı mancar yemeği	153
4.4.3.8.16. Pir pir (sumak) turşusu.....	153
4.4.3.8.17. Hekim turşusu	153
4.4.3.8.18. Mancar turşusu.....	153
4.4.3.9. Kışa hazırlık.....	154
4.4.3.9.1. Reçeller	154
4.4.3.9.2. Sebze Kurutmaları	154
4.4.3.9.3. Meyve kurutulması	155
4.4.3.9.4. Turşular.....	155
4.4.3.10. Diğer hazırlıklar.....	156
4.4.3.10.1. Pekmez yapımı.....	156
4.4.3.10.2. Salça yapımı.....	156
4.4.3.10.3. Bulgur yapımı	156
4.4.3.10.4. Tarhana yapımı	157
4.5. Çobanlık ve Çoban Hayatı	157
4.5.1. Çobanlık	157
4.5.2. Çobanın Köy Hayatındaki İşlevi	158

Sayfa

4.5.3. Çoban Hayvan İlişkisi	160
4.5.3.1. Çoban Köpeği	160
4.5.3.2. Çoban köpeğinin seçimi ve eğitimi	160
4.5.3.3. Çobana yardımcı hayvanlar	162
4.5.3.4. Çoban Sesi (Kışlama)	163
4.5.3.5. Hayvan hastalıkları	164
4.5.3.5.1. Geleneksel yöntemle sağaltım	164
4.5.3.5.2. Dua ile sağaltım	164
4.5.3.5.3. Hayvan kanının akıtılarak yapılan sağaltım	165
4.5.3.6. Kurt ile karşılaşma.....	165
4.5.3.7. Kut ağzı bağlama	167
4.5.3.7.1. Makas ile kurt ağzı bağlama	168
4.5.3.7.2. Muska ile kurt ağzı bağlama.....	169
4.5.3.8. Hayvanları nazara karşı koruma.....	169
4.5.3.8.1. Dilgöz ile korunma	169
4.5.3.8.2. Dua ile korunma	170
4.5.3.8.3. Binek ile korunma.....	170
4.5.3.9. Hayvan kırkımı	170

5. BÖLÜM**DOĞA VE EVRENLE İLGİLİ GELENEKSEL BİLGİ, İNANÇ VE UYGULAMALAR**

5.1. Halk takvimi ve meteorolojisi.....	171
5.2. Halk inanışları.....	172
5.2.1. Doğum sonrası uygulama ve inanışlar:	172
5.2.2. Nazarla ilgili uygulama ve inanışlar	173
5.2.3. Ölümle ilgili uygulama ve inanışlar	174

Sayfa

5.3.4. Evlenme ile ilgili uygulama ve inanışlar	174
5.2.5. Askere uğurlama uygulama ve inanışları	174
6. BÖLÜM	175
GELENEKSEL EL SANATLARI	175
6.1. Beydili Köyün’de el sanatları geleneği	175
6.1.1. Oyacılık	175
6.1.1.1. Oya yapımı	176
6.1.2. Dokumacılık	176
6.1.2.1. Dokumacılıkta kullanılan malzemeler:	176
6.1.2.1. Mezar taşı motifi	177
6.1.2.1.2. Koyun gözü motifi	179
6.1.2.1.3. Çıbıklı motifi	179
6.1.2.1.4. Sinek Kanadı motifi	179
6.1.2.1.5. Ak yüzlü motifi	180
6.1.2.1.6. Alçatkılı motifi (kareli)	181
6.1.2.1.7. Kelebek motifi	181
6.1.2.1.8. Küpeçik motifi	182
6.1.2.1.9. Biberçik motifi	182
6.2. Geleneksel giysiler	183
6.2.1. Erkek giysileri	183
6.2.1.1. Samancı Şapkası	183
6.2.1.2. Göynek	183
6.2.1.3. Çevre- Yağlık	183
6.2.1.4. Şalvar- şayak pantolon	183
6.2.1.5. Çorap	184
6.2.1.6. Çarık	184

Sayfa

6.2.1.7. Kese	184
6.2.2. Kadın giysileri	184
6.2.2.1. Başa bağlananlar	185
6.2.2.1.1. Fes	185
6.2.2.1.2. Çember	185
6.2.2.1.3. Örtme	185
6.2.2.2. İçe giyilenler	185
6.2.2.2.1. Göynek	185
6.2.2.2.2. Şalvar	185
6.2.2.3. Üste giyilenler	186
6.2.2.3.1. Sıkma	186
6.2.2.3.2. Pamuklu hırka	186
6.2.2.3.3. İşleme	186
6.2.2.4. Ayağa giyilenler	186
6.2.2.4.1. Çorap	186
6.2.2.4.2. Çarık	186

7. BÖLÜM**DİĞER**

7.1. Yörede kullanılan kelimeler	187
SONUÇ VE ÖNERİ	191
KAYNAKLAR	195
EKLER	203
ÖZGEÇMİŞ	262

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 1.1. Oğuz Boyları.....	6
Çizelge 1.2. Beydili boyunun Anadolu'daki yerleşim yerleri	8
Çizelge 1.3. Köyün nüfus dağılımı	10
Çizelge 4.1. Kangal köpeklerinin özellikleri	162

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 6.1. Heybe yapımında kullanılan mezar taşı motifi.....	178
Resim 6.2. Örtmede kullanılan mezar taşı motifi	178
Resim 6.3. Örtmede kullanılan koyun gözü motifi.....	179
Resim 6.4. Çalıkta kullanılan çıbıklı motifi.....	179
Resim 6.5. Çalıkta kullanılan sinek kanadı motifi.....	180
Resim 6.6. Örtmede kullanılan ak yüzlü motifi.....	180
Resim 6.7. Göynekte kullanılan alçaltı motifi	181
Resim 6.8. Örtmede kullanılan kelebek motifi	181
Resim 6.9. Heybede kullanılan küpecik motifi.....	182
Resim 6.10. Örtüde kullanılan bibercik motifi	182

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
a. g. e.	Adı geçen eser
C.	Cilt
çev.	Çeviren
K.K.	Kaynak Kişi
km	kilometre
m	metre
s.	Sayfa
SOKÜM	Somut Olmayan Kültürel Miras
vb.	Ve benzeri

GİRİŞ

Kullanıldığı alanlara göre iki yüz kadar tanımı yapılmakla birlikte TDK Güncel Türkçe Sözlük'te kültür; “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin:”¹ şeklinde tanımlanmıştır.

Ele alınan konu hususunda değerlendirilecek olursa, toplumlar kültürü meydana getiren, inanç sistemlerini, toplumsal uygulamaları, normları, ritüelleri, temsilleri geçmiş kuşaklardan devralarak, ortak bir kültürel bellek ile şekillendirerek gelecek kuşaklara aktarmaktadır.

İnsanoğlu toplumun parçası olarak varlığını sürdürürken bir yandan da yaşadığı toplumundan edindiği bilgilerle halk kültürünü meydana getirir. Halk bilimi ise, toplumun meydana getirdiği halk kültürünü sözlü ve görsel ürünleri inceleyen bilim dalıdır.

Halk bilimi ürünleri, işlevsel açıdan sosyal hayattaki birlik, beraberlik ve ortak değer yargılarının nesilden nesile aktarımında önemli bir göreve sahip olması nedeni ile bilimsel yöntemlerle incelenip yazıya geçirilmesi, içinde bulunduğu toplumun somut olmayan kültürel mirasının sürekliliği açısından önemlidir.

Prof. Dr. Öcal Oğuz *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?* kitabında somut olmayan kültürel miras terimini şu şekilde açıklamıştır:

“SOKÜM UNESCO’nun “kültür varlıklarının korunması” için yürüttüğü programlar sırasında doğmuştur. Bu terimin ortaya çıkışının Türkiye’nin de içinde bulunduğu 20 ülke tarafından 1946 yılında kurulan UNESCO’nun 60 yılı aşan tarihi kadar uzun bir” arayış dönemi” ve öyküsü vardır(...) Türkiye’nin 1983 yılında taraf olduğu *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi* amaç ve ilkeleri bakımından tarihi yapıları, sit alanlarını ve doğal çevreyi korumaya yönelik çalışmalar yürütülmüş ve insanlığın binlerce yılda meydana getirdiği kültürel somut yapılar, bu yapıların içinde yer aldığı doğal çevreyi koruması gereken kültürel miras olarak tanımlamıştır.”(Oğuz, 2009: 53)

¹İnternet:TDK Güncel Türkçe Sözlük

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.556219cb79ec93.84595997 adresinden 25 Mart 2015’de alınmıştır.

Ayrıca Oğuz, UNESCO’nun somut olmayan kültürel miras sözleşmesinde terimi şöyle tanımlamıştır: “Somut olmayan kültürel miras, toplumların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar- anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplumların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihiyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunduğu üzerinde durmaktadır.” (Oğuz, 2009: 57) Bu açıdan bu kavramın halk bilimcilerin çalışmakta olduğu “folklor” kavramı ile bağlantısı, korunması gereken somut olmayan kültürel miras alanında ise, 2. maddenin 2. bendinde şu başlıklar altında toplanmıştır:

Sözleşmenin Amaçları

- Somut olmayan kültürel mirası korumak;
- İlgili toplumların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek;
- Somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı artırmak ve karşılıklı değerbilirliği sağlamak;
- Uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak. (1. madde)

Sözleşmede Tanımlanan Alanlar

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler: Sözlü kültür alanı; mitler, efsaneler, masallar, destanlar, hikâyeler, ağıtlar, ninniler, türküler vb.
- Gösteri sanatları: Âşık icra ve geleneği, köy seyirlik oyunu, kukla, karagöz, meddah, ortaoyunu gibi tiyatro örnekleri; halk müziği, halk oyunları icraları vb.
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler: Doğum, evlenme, ölüm gibi geçiş dönemi gelenekleri; toy, şöen, kutlama, şenlik, bayram, yıldönümü gibi her türlü geleneksel toplanma biçimleri ve bunlara dayalı geleneksel uygulamalar, inançlar vb.
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar: Geleneksel kültürel yapı içinde oluşmuş halk bilgisi; halk hekimliği, halk mutfağı, halk mimarisi vb.
- El sanatları geleneği: Usta-çırak ilişkisi içinde öğrenilen ve seri üretime dayanmayan tüm geleneksel meslekler. (Oğuz, 2009: 121- 122)

Sözleşmede tanımlanan alanları inceleyecek olursa, bu alanlarla halk biliminin incelediği alanlar arasında paralellik gösterdiği söylenebilir.

Oğuz'un naklettiği gibi “SOKÜM Sözleşmesinin tanımladığı kültür ürünlerinin sürekliliği önemlidir. Sözleşmeye göre “bir kültür mirası tarihte kalmış, yüzlerce yıl önce unutulmuş ve en önemlisi artık o kültür mirasını sürdüren bir kişi, grup veya topluluk yoksa artık bu SOKÜM’ün alanından çıkarak kültür tarihi araştırmalarının konusuna girecektir.” (Oğuz, 2009: 130) Bu açıdan toplumun ortak kültür belleğinden çıkarak yok olmuş bir kültür ürünü SOKÜM Sözleşmesi sınıflandırılmasında değerlendirilemeyecektir.

İnsanoğlu, var olduğundan bugüne yaşamı boyunca edindiği bilgileri, gelenek ve göreneklerini kuşaktan kuşağa aktararak varlığını kültürel, maddi ve manevi anlamda ayakta kalmasını sağlamıştır. Bu bağlamdan hareketle bu çalışmanın amacı; küreselleşmenin etkisine karşı, kendine özgü kültürel özelliklerini koruyabilmiş olan ve daha önce üzerinde bilimsel bir tez hazırlanmayan Ankara Nallıhan ilçesi Beydili köyü, köy halkının yaşamı ana çizgileriyle belirlenerek köyün koruduğu kültürel miras unsurları UNESCO’nun Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi açısından değerlendirilip, incelenmiştir.

SOKÜM Sözleşmesine göre yapılan sınıflandırma açısından çalışmanın birinci bölümünde Beydili köyünün tarihi, ekonomisi, ulaşımı, eğitim düzeyi gibi genel özelliklerine değinilmiştir. İkinci bölümde Beydili köyünde korunan sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler işlevsel kuram açısından değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde diğer bölümlerde incelenen uygulama ve ritüellerin toplum tarafından sanat icrasına dönüşmesi kültürel belleğin devamlılığı bağlamında ele alınmış, dördüncü bölüm ise geçiş döneminde uygulanan ritüellerin, dini bayramlar, çeşitli toplumsal kutlama ve şölenler, toplum üstündeki işlevselliğinin sosyal hayattaki beraberlik ve ortak değer yargılarının nesilden nesile aktarımında nasıl bir görev üstlendiği konusu değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde, inanç sistemlerinin toplum üzerinde oluşturduğu bilgi ve uygulamalar tespit edilmiştir. Altıncı bölümde geleneksel sanat ve zanaat üretim alanında oluşmuş el sanatları halkbilimi ve SOKÜM Sözleşmesi açısından değerlendirilmiştir.

Beydili köyünün geçmişten günümüze süregelen somut olmayan kültürel miras ürünleri tespit edilmiş, işlevsel kuram bağlamında incelenmiştir.

Çalışma evreni Beydili köyü olarak belirlenmiştir. Ayrıca Nallıhan, Ankara ve İstanbul'a göç eden Beydililerin gelenek ve ritüellerini yeniden canlandırmak için köyde yaptıkları çalışmaları kapsayacak şekilde oluşturulmuştur.

1. BÖLÜM

BEYDİLİ KÖYÜ TARİHİ

1.2. Beydili Köyü Hakkında Genel Bilgi

1.2.1. Beydili Adının Tarihi

“Beydili ismine ilk kez Kaşgarlı Mahmud’un Divanü Lügati’t-Türk adlı yapıtında rastlanılmaktadır. Kaşgarlı Mahmud Oğuz boylarından Beydili’yi Oğuz bölüğünden yedincisi; "Begtili" olarak gösterir ve “Sözü değerli, büyükler gibi aziz“ olarak tanımlar.” (Atalay, 2006: 56). Zamanla bu kavram bazı yazılı eserlerde Baydili-Baydilli-Begdili-Begdilü-Begdilli-Begdillü-Beydili-Beydilli-Badılı-Badıllı şekillerini almıştır.

Oğuz boyları ile ilgili araştırmaları olan Mehmet Öztürk *Anadolu’ya Türk Kimliği Veren, Anadolu’yu Türkleştiren Anadolu’ya Türk Şuurunu Yerleştiren Oğuz Türkleri* isimli kitabında Oğuzların, “Oğuz Kağan Destanı’na göre 24 boydan ve Kaşgarlı Mahmud’un Divanü Lügati’t-Türk eserine göre 22 boydan oluşan Türk halkı olduğunu“ söylemektedir.” (Öztürk, 2007: 60) Mehmet Öztürk ayrıca “Oğuzların, Oğuz Han’ın 6 oğlu ve onların 4’er oğlundan meydana geldiği üzerinde durarak, meydana gelen bu 24 boyun ayrı adı olduğunu belirtmiştir.” (Öztürk, 2007: 60) Oğuz boylarının isimleri ve anlamları şu şekildedir:

Çizelge 1.1. Oğuz Boyları

		Boyun Adı	Anlamı
BOZOKLAR	Günhan	Kayı	Muhkem ve sağlam
	Günhan	Bayat	Devletli, nimeti bol
	Günhan	Al Ka Ravlı	Nereye gitse başarılı
	Günhan	Kara İvli	Kara otağlı
BOZOKLAR	Ayhan	Yazır	Çok ülkeye hakim
	Ayhan	Döğer	Toplanmak için
	Ayhan	Dodurga	Ülkeler almak, hanlık yapmak
	Ayhan	Yaparlı	
BOZOKLAR	Yıldızhan	Avşar	Çevik ve vahşi hayvan avına meraklı
	Yıldızhan	Kızık	Kuvvetli
	Yıldızhan	Beğdili	Büyükler gibi aziz
	Yıldızhan	Karkın	Çok ve doğuran aş
ÜÇ OKLAR	Dağhan	Bayındır	Daima nimetli olan yer
	Dağhan	Beçene	İyi çalışır, gayret gösterir
	Dağhan	Çavuldur	Şerefli, ünü yaygın
	Dağhan	Çepni	Nerede düşmanı görürse hemen savaşır
ÜÇ OKLAR	Gökhan	Salur	Nereye gitse çomağı ve kılıcı iş görür
	Gökhan	Eymür	Son derece zengin ve iyi
	Gökhan	Alayuntlu	Hayvanları iyi ve besili
	Gökhan	Üreğir	Daima iyi iş ve düzen kurucu
ÜÇ OKLAR	Denizhan	Yiğdir	İyilik ve yiğitlik
	Denizhan	Büğdüz	Herkese hizmet eder
	Denizhan	Yıva	Derecesi hepsinden üstün
	Denizhan	Kınık	Nerede olsa azizdir

(Öztürk, 2007: 61)

Beydili boyu ile ilgili yapılan araştırmalarda bu boyun:

“Oğuz boylarıyla birlikte Selçuklu Devletinin kuruluşunda rol oynadığından bahsedilmektedir. Ayrıca 13. yüzyılda Moğol istilasının yayılmasıyla başka Türkmenler ile birlikte Suriye’ye giderek yeni kurulan Memluk devletine sığındılar. 14. yüzyılda Beydili boyuna, Gazze’den Kozan ve Diyarbakır’a değin uzanan bölgelerde yaşayan Türkmen boyları arasında rastlanmaktadır. Moğol egemenliğinin ortadan kalkmasıyla harekete geçen Suriye Türkmenleri ile birlikte, Beydili boyunun da önemli bir bölümü Suriye’den ayrılıp Güney ve Doğu Anadolu’ya ve İran’a gitmiş; Dulkadiroğulları, Ramazanoğulları beyliklerinin, Akkoyunlu ve Safevi devletlerinin kurulması ve gelişmesinde önemli rol oynamışlardır. 16 yüzyılda Anadolu’daki Beydililerin büyük bir kısmı Halep Türkmenleri arasında yaşıyordu. Yazın Uzunyayla ve Sivas’ın güneyindeki kesimlerde, kışın Halep ve

çevresinde göçebe bir yaşam sürdüren Halep Türkmenleri 17.yüzyılda Orta ve Batı Anadolu ile Marmara bölgesine yerleştirildiler ve çeşitli kollar oluşturmışlardır.”²

Beydili tarihinin kültürel yapısını açıklayabilmek için bu kolların yerleşim yerlerinden bahsetmek gerekmektedir.

Anadolu’daki Beydili yerleşim yerleri şu şekildedir:

1. Yeni-İl:

“Halep Türkmenleri arasından ayrılarak Yozgat ve çevresinde; Sivas’ın Kangal, Mancınık ve Alacahan bölgelerinde yerleşmiş olanlara Beydililer denmiştir. Yeni İl’de yaşayan Beydilliler III. Murat döneminde 1691’de Avusturya seferine çağrıldılar.” (Sümer, 1980: 300)

“1692’ de ise Arap aşiretlerinin sürekli saldırısına uğrayan Rakka bölgesinde oturmaya zorlandılar. Bunlardan bir bölümü buraya yerleşip kaldı, kalmak istemeyenler de bir süre sonra Halep, Gaziantep, Hatay, Çukurova ve yeni il bölgelerine yerleştiler.”(Sümer, 1980: 300)

2. Boz-Ulus:

“ Kuzey Suriye’de yaşayan Beydili boyundan ayrılarak Diyarbakır yöresine yerleşmiştir. Boz ulus arasındaki Beydililer’in bir bölümü, Akkoyunlulara ve Safevi devletine hizmet etti. Bir bölümüyse başka boylar arasına karıştılar.”³

3. İç-İl:

“Mersin, Gülnar ve Alanya bölgelerindeki Türkmen gruplar arasında yaşamışlardır(Öztürk, 2007: 268) II. Bayezid devrinde Gülnar kazasına bağlı olan köylere yerleştirilmiş, hatta bu köylerden bir kısmının adları bugüne kadar muhafaza edilmiştir.” (Sümer, 1980: 307)

² İnternet: Beydili tarihi: <http://www.beydilider.com/beydili-tarihi> adresinden 25 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.

³ İnternet: Beydili tarihi: <http://www.beydilider.com/beydili-tarihi> adresinden 25 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.

4. Tarsus

“Tarsus yöresinde Varsak Türkmenleri arasında yaşamışlardır.” (Öztürk, 2007:268)

“ Beydilliler, yaşadıkları yerleşim yerine isimlerini vermişlerdir. Bunlardan bir kısmı değişmeden günümüze kadar gelmiştir. 16. yüzyılda Beğ-Dili’ye ait tahrir defterlerinde Anadolu’da Beydili adını taşıyan 23 yer adı saptanmışken, günümüzde bu adı taşıyan yerleşme yeri sayısı 9’a düşmüştür.”(Sümer, 1980: 297)

Çizelge 1.2. Beydili boyunun Anadolu’daki yerleşim yerleri

İl İsmi	İlçe İsmi	Köy İsmi
Ankara	Nallıhan	Beydili
Çorum	Bayat	Beydili
Çorum	Merkez	Beydili
Gaziantep	Araban	Beydili
Isparta	Sütçüler	Beydili
Karabük	Ovacık	Beydili
Karaman	Merkez	Beydili
Mersin	Günar	Beydili
Sivas	Hafilik	Beydili

1.2.2. Sözlü Tarih Bağlamında Beydili Köyünün Tarihi Gelişimi

Köyün tarihçesiyle ilgili çok fazla yazılı belge bulunmamaktadır. Ancak sözlü kaynaklardan edinilen bilgilere bakılarak köyün kökeninin Orta Asya’dan göçen Oğuz boylarına dayandığı anlatılmaktadır.

Köy halkından İsmail Çetin’in anlattıklarına göre:

“Eskiden atalarımız Orta Asya’dan Anadolu’ya göç ederken bir kısmı buraya yerleşmiş. Buraya konanlar beylermiş; bir kısmı geride kalmış; onlar başka bir yere konmuş; boyun ozanları ise başka bir yere konmuş. İşte bu yüzden bizim köyümüzün adı Beydili, aşağıda kalan köyün adı Gerede, diğer köyün adı da Ozan köyüdür.” (K.K.1)

Köyün yaşlılarından Ünal Demirel ise köyün tarihini şu şekilde anlatmaktadır:

Oğuzlar göç edip Anadolu'ya gelirken Beydili boyunun bir kısmı Nallıhan'a gelmiş. O zaman burada Rumlar yaşarlarmış. Boyun ileri gelen beyleri bu köye gelip oturmuş. Rumlarla beyler konuşma yapmışlar. Rumlar:

- Siz kimsiniz, nereden gelip nereye gidersiniz, demişler.

Beyler:

-Biz kavimiz, biz beyler olarak ilerden geldik.

Rumlar:

-Bu kadar mısınız, demişler.

Beyler:

-Yok, bu kadar değiliz geride kalanlar var. Onlara geride kaldı demişler. (Kaynak kişinin bahsettiği köy bugün Nallıhan'a bağlı Gere de köyüdür.)

Rumlar:

-Sizin hiç ozanınız yok mu, demişler.

Beyler:

-Var, halk ozanlarımız var onlar şurada kaldı demişler (Kaynak kişinin anlattığı yerleşke bugün Nallıhan'a bağlı Ozan köyüdür.)

Rumlar:

-Sizin arabalarınız var, teker tamircileriniz nerede?

Beyler:

-Onlar Tekirlerde kaldı demişler. (Kaynak kişinin bahsettiği köy, bugün Nallıhan'a bağlı Tekirler köyüdür.)

Rumlar:

-Daha var mı kavminizden?

Beyler:

-Var, kuzucularımız var. Onlar hayvan otlatırlar, Kuzucularda kaldılar. (Kaynak kişinin bahsettiği köy, bugün Nallıhan'a bağlı Kuzucular köyüdür.)

Rumlar:

-Başka var mı?

Beyler:

-Kavminizin gerisi yenicededirler. (Kaynak kişinin bahsettiği köy, bugün Nallıhan'a bağlı Yenice köyüdür.)

Beydili boyunun beyleri buraya yerleşmişler. (K.K.3)

Köyde anlatılan bu efsaneye göre Beydili köyünün adı Beydili boyundan gelmektedir ve boyun beyleri bu köye gelerek yerleşmişlerdir.

1.2.3. Köy nüfusu

Köy nüfusunda, 1935 yılından 2000'li yıllarda yapılan nüfus sayımlarına göre 1970 yılına kadar köy nüfusu artarken 1980 sonrasında ise nüfusta azalma söz konusudur.

Çizelge 1.3. Köyün nüfus dağılımı

Yıl	Bulunduğu yere göre toplam nüfus
1935 yılı nüfus sayımı	249
1940 yılı nüfus sayımı	473
1950 yılı nüfus sayımı	476
1955 yılı nüfus sayımı	504
1960 yılı nüfus sayımı	542
1970 yılı nüfus sayımı	625
1980 yılı nüfus sayımı	568
1990 yılı nüfus sayımı	471
2000 yılı nüfus sayımı	320

(Şener, 2001: 103-112)

1.2.4. Köyde eğitim

Kaynak kişi İlkay Demirel'in anlattıklarına göre:

“Köyde 1928 yılında açılmış bir ilkokul bulunmaktadır. Bu ilkokul 1998 yılında öğrenci azlığı nedeni ile kapanmıştır. İlkokuldan sonra okumak isteyen öğrenciler ailelerin imkânlarıyla Nallıhan merkezde bulunan yatılı okullara gönderilmiştir, daha sonraki yıllar da ise köyün büyükşehirliere göç vermesiyle birlikte köyde sayıları azalan okul çağındaki öğrenciler köye gelen okul servisleri ile Nallıhan merkezdeki okullara gitmektedirler.”(K.K.17)

1.2.5. Köyde sosyal hayat

Beydili köyünde sosyal hayata önem verilmektedir. Köy halkının çoğu birbiriyle akrabadır. Komşuluk ilişkileri kuvvetlidir. Komşular birbirine gidip gelir, köyde yapılması gereken birçok iş birlikte yapılır. Köy halkı, köyün gelişmesine yarar sağlamak için her koşulda bir arada hareket etmektedir.

Bu amaçla köy halkı tarafından 18.04.2007 tarihinde Beydili Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği kurulmuştur. Derneğin vizyonu ve misyonu şu şekildedir:

MİSYON

“Türkiye’deki Köy Derneklerine Örnek ve Önder olmak”

Beydili köyünde sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın en üst derecede ve etkin olarak uygulanması, Köyün ve çevresinin gelişim ve kalkınma seviyesini, köy halkının yaşam kalitesini sürekli artırma yönündeki çalışmalarını çevre duyarlılığını gözeterek, kararlı ve istikrarlı bir şekilde sürdürmek.” (<http://www.beydilider.com> adresinden 17 Haziran 2014 tarihinde alınmıştır.)

VİZYON

“Dernek hizmetlerinin sunumunda kalite, verimlilik, etkinlik, süreklilik, gelişimci ve katılımcı, paylaşımcı bir yaklaşımla örnek dernek faaliyetleri sunan, yöresinden başlayarak İç Anadolu ve Anadolu’da “Oğuz- Beydili“ sentezi yönünde “örnek köy derneği” olmayı kendisine vizyon edinmiştir.” (<http://www.beydilider.com> adresinden 17 Haziran 2014 tarihinde alınmıştır.)

Bu bağlamda Beydili köyünün somut olmayan kültürel mirasının korunması ve yeniden canlandırılması hususunda Beydili Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği’nin köy kültürünü yeniden canlandırmak için yaptıkları çalışmaları derneğin vizyon ve misyonunda da gösterdikleri belirlenmiştir.

Köyde halkı ölüm, hıdrellez kutlamaları, asker uğurlama vb. gibi geleneksel törende birlik ve dayanışma içinde olurlar. Bu törenlerde uygulanacak olan her türlü ritüel ve uygulama Beydili Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından geleneklere uygun şekilde uygulanır.

Köyde erkekler tarım ve hayvancılıkla ilgilenmekte, boş zamanlarında ise köyün geleneksel halk oyunları ve orta oyunlarını (köy seyirlik oyunları) yaşatmak için çalışmalar yürütmektedir. Bu oyunlar gençlere öğretilmektedir. Bunun dışında erkekler boş zamanlarında köy kahvesinde sohbet etmektedir. (K.K.13)

Kadınlar ise hem erkeklerle birlikte tarlada çalışmakta hem de ev işleriyle ilgilenmektedirler. Boş zamanlarında ise iğne oyası, patik örme, örtme dokuma gibi işler yapmaktadırlar. (K.K.28)

Çocuklar, boş zamanlarını çocuk oyunları oynayarak geçirmektedirler.

1.2.6. Köyde ekonomik hayat

Köy muhtarı Abdi Sarıçam'dan alınan bilgiye göre; 2000 yılı nüfus sayımına göre 360 civarında olan Beydili köyünün başlıca geçim kaynakları, tarım ve hayvancılık olup, genç nüfusun çoğunluğu iş için Ankara, İstanbul, Bolu ve Eskişehir gibi illere göç etmiştir. (K.K.13)

Köyde başlıca tarım ürünleri olarak buğday, arpa üretilmekle birlikte, sebzeçilikte domates, biber, patlıcan, fasulye, patates; meyvecilikte ise elma, kiraz, erik, üzüm üretilmektedir.

Hayvancılıkta; devlet destekli mandıracılık yapılmaktadır. Az da olsa kıl keçisi ve koyun yetiştirilmektedir.

Tarım ve hayvancılık dışında köyün ekonomisini etkileyen bir başka unsur da Ankara Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen ve Ankara Üniversitesi Kalkınma Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi-AKÇAM öncülüğünde hazırlanmış olan Türkiye'nin köyde kurulu ilk ve tek kalkınma eğitim merkezidir." Bu merkezde proje kapsamında restorasyonu gerçekleştirilen 4 adet "kırsal turizm evi" birlikte hizmete

açılmaktadır. Köylülere, “kırsal kalkınma, kırsal turizm, organik tarım, ev ekonomisi, iletişim teknikleri, ürün geliştirme ve pazarlama, pansiyon işletmeciliği” konularında eğitimler verilmiştir. 17 Aralık 2013 tarihinde kalkınma eğitim merkezi açılmıştır.”(internet:http://baskentlilerhaber.com/nallihan-in-beydili-koyu-turizm-_d29657.html adresinden 25 Mart 2015’te alınmıştır.)

1.2.7. Köye ulaşım ve haberleşme

1.2.7.1. Köye ulaşım

Mesut Şener Beydili köyüne ulaşımı şu şekilde anlatmaktadır:

“Beydili Nallıhan’a 40km uzaklıktadır. Nallıhan- Eskişehir yolunun 20.km.sinde sağ sapan yolu takiben, Meyildere ve Karahisar köylerinin içinden geçerek Beydili’ye varılır. Bir başka köye giden yol ise, Eskişehir’den hareketle, Sarıcakaya ilçesi, Mayıslar köyü, Laçın köyü geçilerek Çamalan-Kuzucular yol kavşağında bulunan Beydili köyü yol levhası takip edilerek Kuzucular köyü ve Çamalan köyü içinden geçilerek ulaşılır. Çevresinde; Demirköy, Belenalan, Osmanköy, Çamalan (Gerede) ,Ozan, Ericek ve Çive köyleri vardır.” (İnternet: <http://www.mesutsener.com.tr/index.php/ankara-haritasi> adresinden 27 Mart 2015’te alınmıştır.)

1.2.7.2. Köyde haberleşme

Köy 1980 yılında elektriğe, 1987 yılında telefona kavuşmuştur. (Şener, 2001: 160) Günümüzde köy halkının evinde ev telefonu, televizyon, çanak anten, radyo mevcuttur. Bunların dışında evlerde çok yaygın olmamakla birlikte cep telefonu, bilgisayar ve internet bulunmaktadır.

2. BÖLÜM

SÖZLÜ GELENEKLER VE ANLATIMLAR

Somut olmayan kültürel mirasın sözlü gelenekler ve anlatımlar başlığında alan çalışmasında elde edilen veriler şu şekildedir: “masal, mani, ninni, tekerleme, bilmece, türkü, efsane ve Beydili köyü için yazılmış şiirlerdir. Elde edilen veriler SOKÜM’ün sınıflandırmasında olduğu gibi verilerin anonim halk edebiyatı ürünleri olduğunu göstermektedir.

2.1. Masal

Güncel Türkçe Sözlükte masal; “Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür.⁴” şeklinde tanımlanmıştır.

Masal konusunda Pertev Naili Boratav’ın değerlendirmesi şu şekildedir: “Kısa bir deyişle, çoğu sözlü gelenek ürünü gibi masal da evrensel bir anlatı türüdür Boratav, masalı “hayali hikâye” olarak tanımlayarak; masalın "nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü olduğunu, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” olduğunu söyler. (Boratav, 1984: 75)

Saim Sakaoğlu *Gümüşhane ve Bayburt Masalları* kitabında masal kavramını şu şekilde açıklamıştır: “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür”(Sakaoğlu, 2002: 4)

Bu bağlamda masalı ele alacak olursak masalı masal yapan kahramanların ve olayların olağanüstülü oluşudur. Masalların en önemli görevi ise insanı çocukluk döneminden başlayarak hayata hazırlamaktır.

⁴http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54f3b4226d30a1.88212184 adresinden 2 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.

Alan araştırmasında derlenen masallar şunlardır:

2.1.1. Dilalem algısı ⁵

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde ülkenin birinde padişahın iki karısı varmış. Bu kadınların bebekleri olmazmış. Padişah bir gün saraya yeni bir hanım getirmiş. Gel zaman git zaman padişahın üçüncü karısı hamile kalmış. Diğer kadınlar çok kıskanmışlar kadını. Günler ayları kovalamış hamile kadın doğum yapmış ve bir kız, bir oğlan ikiz çocuğu olmuş. Diğer kadınlar padişah kadını sevmesin diye oyun yapmışlar. Ebeye:

- Al bu altınları, padişah geldiğinde çocukların tekinin domuz tekinin köpek olarak doğduğunu söyle! sonra çocukları bir sandığın içine koy ve denize at, demişler.

Ebe altınları görünce çok sevinmiş ve kadının dediklerini yapmış padişaha çocukları anlatmış, bir sandığın içine çocukları koymuş, denize atmış.

Çocukların zavallı anneleri ise günlerce çocuklarını aramış.

Günler geçmiş sandık denizde yüzmüş de yüzmüş, derken deniz kıyısında bir Dede yaşarmış bu Dede ermiş bir Dedeymiş ve yanında hep bir tane nar taşımış.

Sandık denizde yüze yüze bu dedenin olduğu kıyıya gelmiş. Dede sandığı almış açmış ki ne görsün içinde nur yüzlü bir kız bir de erkek çocuğu. Çocukları almış evine götürmüş. Ermiş Dede çocuklara bakmış, onları büyötmüş. Bu çocuklar yemek yemezler sadece nar yerlermiş. Çocuklar on beş yaşına gelince Dede çok hastalanmış evlatları yanına çağırmış:

- Çocuklar ben yakında öleceğim, sizin anne ve babanızı biliyorum, onları size anlatacağım ve ülkenize nasıl gideceğinizi tarif edeceğim, babanızın yanına gidin. Bu süre içinde de oğlum sen avcılık yap, nar bul kardeşini doyur demiş.

⁵ Bu masal kaynak kişi Fatma EROL'dan (K.K.8) derlenmiştir.

Çocuklar dedeyi dinlemişler ülkelerine gitmişler. Saraydan girer girmez padişahın iki karısı ile karşılaşmışlar. Kadınlar çocukları hemen tanımış ve:

- Ne yapsak ne etsek de padişah duymadan bu çocuklardan kurtulsak demiş. Kadınlardan tekinin aklına Dilalem Çalgısı gelmiş. Dilalem Çalgısı çok özel bir çalgıymış kim bu çalgıya sahip olursa her dileği gerçek olurmuş ama şimdiye kadar kimse bu çalgıyı alamamış, kim almaya gittiyse hep ölmüş.

Kadın düşünmüş ki bu oğlan Dilalem Çalgısına giderse ölür böylece çocuklardan kurtulurlar. Demiş ki çocuklara:

- Bu ormanda bir Dilalem Çalgısı var her kim ona sahip olursa tüm dilekleri olur, sen git bu çalgıyı bul böylece anne ve babanıza kovuşursunuz, demiş.

Sabah erkenden çocuklar yola düşmüş, yolda giderken anneleri karşılarına çıkmış, kadın çocuklarını tanımış. Çocuklar annelerini görünce başlarından geçenleri Ermiş Dedeyi anlatmışlar, Sarayda iki kadının karşılarına çıktığını Dilalem Çalgısını alırlarsa dileklerinin olacağını anlatmışlar.

Annesi oğlunun çalgıyı bulmasına izin vermiş, kızı ile birlikte saraya dönmüş. Ertesi sabah oğlan yollara düşmüş, yolda giderken bir eve denk gelmiş, gitmiş evin kapısını çalmış. Kapıyı bir ayı açmış.

Oğlan korkmuş ayıdan ama belli etmemiş, Dilalem Çalgısını sormuş. Ayı çocuğu çok saf, temiz bulmuş ve yardım etmek istemiş:

- Bak sen çok temizsin, oraya giden ölür. Şimdiye kadar kimse çalgıyı alamadı çok istersen ben çalgıyı almana yardım ederim dinle beni. Bak orada atın önünde et var etin önünde it var itin önünde ot var, al otu ata ver sonra al eti ite ver. Bir kapı açılacak açılan kapıyı kapat sonra kapanan kapıyı aç işte Dilalem Çalgısı o kapının içinde! Bak şimdi sana iki tutam tüy vereceğim, bu tüyleri al ve başın dara düştüğünde birini göğe diğerini yere tut ve dileğini dile, hadi bakalım git şimdi demiş.

Çocuk ayının dediklerini yapmış, atın önünden eti, itin önünden otu almış, önce ite eti vermiş sonra atının önüne ot koymuş kocaman bir kapı açılmış açılan kapıyı kapatmış. Kapanan kapıyı açmış bir bakmış ki Dilalem Çalgısı orada. Almış çalgıyı saraya gitmiş.

Saraya gidince çalgıyı annesine vermiş, anne oğlunun evlenmesini çok istemiş. Ülkede Gökkız diye bir peri kızı yaşarmış, kız o kadar güzelmış ki kimselere yüz vermezmiş. Oğluna demiş ki:

- Bak Dilalem Çalgısı sende git Gökkızı bul onu al, kendine eş yap, demiş.

Oğlan annesini üzmemiş ve düşmüş yollara, karşısına bir adam çıkmış ve bu sırada atı yavaş yavaş taşa dönüşmeye başlamış, aklına ayının verdiği tüyler gelmiş. Hemen bir elindeki tüyü göğsüne kaldırmış diğerini yere uzatmış ve

-Ben Gökkıza gidip, onunla evlenmek istiyorum demiş, gözlerini kapatmış.

Gözlerini açtığı anda dünyalar güzeli bir perinin yanındaymış. Gökkız onu görünce

-ne istersin, demiş.

Oğlan

- Ben seninle evlenmek istiyorum, sana Dilalem Çalgısını getirdim, demiş.

Gökkız onun padişahın oğlu olduğunu bilmiş ve onunla evlenmiş. Saraya gitmişler oğlan babasıyla Gökkızı tanıştırmış. Gökkız sarayda düğün ziyafeti vermek istemiş. Padişaha demiş ki:

- Gökten sini sini yemek inecek, kaşıklar gümüşten, çatallar altından olacak. Eğer askerlerin kaşık ya da çatal çalarsa olacıklara karışmam demiş.

Padişah kızın söylediklerine çok şaşırılmış:

- Askerlerim neden çalsın ki, demiş

Yemekler yenmeye başlamış, askerlerden biri çatalın tekini alıp, padişahın cebine saklamış. Yemek bitmiş sofraya toplanmış ki Göküz ne görsün çatallardan teki yok. Padişah tek tek askerleri aratmış ama bir türlü çatal bulunamamış. Göküz Padişahın yanına gitmiş cebinden çıkartmış çatalı. Padişah şaşkınlık içinde:

- ben almadım çatalını, demiş.

Göküz:

- Padişahım gördün mü bak, çevrende nasıl insanlar var çatalı alıp senin cebine saklıyorlar. Yıllar önce bu iki eşinde senden çocuklarını kaçırdı, onları sandığa koydu denize attı, oğlun ve kızının başına kötölük yapmak istedi demiş ve bir bir her şeyi anlatmış.

Padişah kadınlara dönmüş

- Yaptıklarınıza karşılık 40 katır mı yoksa 40 satır mı istersiniz demiş.

Kadınlar 40 katır, katır üstünde gezecekler sanmışlar ve

- 40 katır isteriz demişler.

40 katırın arkasına kadınlar bağlanmış ve ölünceye kadar katırlar gezmişler.

Göküz, padişahın oğlu, kızı, padişah ve hanımı mutlu mesut yaşamışlar.

2.1.2. Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık Masalı⁶

Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde bir adam varmış. Kendi hâlinde yaşarmış. Eşi bir gün ölünce küçük kızı ile birlikte dünyada yapayalnız kalıvermiş. Kızı çok güzelmış. Yıllar geçmiş gitmiş. Baba kız kendi hâllerinde yaşarlarken bir gün baba evlenmiş. Evlendiği kadının da aynı yaşlarda kızı varmış. Adam kadının kızını da kendi kızı gibi sevmiş. Günler günleri, haftalar haftaları getirmiş. Ancak kadın ve kızı yavaş

⁶ Bu masal kaynak kişi Fatma EROL'dan (K.K.8) derlenmiştir. Bu masal Beydili köyüne özgü bir masal değildir, Anadolu'da birçok varyantı olan bir masaldır.

değişmeye küçük kızın güzelliğini kıskanmaya başlamışlar. Onlar kıskandıkça küçük kız daha da güzelleşiyormuş.

Kadın dayanamamış adamın karşısına geçmiş:

—Bana bak bey, demiş. Kızın çok terbiyesiz bir kız! Al onu ormana götür, orada bırak, demiş.

Adam ne yapmış ne etmişse kadını ikna edememiş düşünmüş, taşınmış. Sonunda kızını ormana götürmeye karar vermiş. Kızına yarın odun kesmeye gideceklerini, ona göre hazırlık yapmasını ve yanına su kabağını almasını istemiş.

Kızcağız, babasının dediklerini yapmış heybesine yiyecek koymuş, su kabağını suyla doldurmuş. Sabah olunca erkenden yola düşmüşler, adam kızını ormanın en ıssız yerine götürmüş.

Sabahleyin erkenden baba kız yola çıkmışlar. Gide gide ormanın en sık olduğu ıssız bir yere gelmişler. Baba kızına dönmüş:

—Sen burada beni bekle, ben geleceğim, demiş.

Su kabağını ağacın dalına asmış, heybeyi ise ağacın dibine koymuş ve ormanda kaybolmuş.

Kız babasını beklemeye başlamış, bekledikçe uykusu gelmiş uyumuş.

Uyandığında babası daha gelmemiş, çok acıkmış, susamış elini ağacın dibine götürmüş heybenin içindeki çörek yuvarlanmış gitmiş. Ağaçta asılı olan su kabağı ise tin tin diye ses çıkartmış, kız çok korkmuş, babasının gelmeyeceğini anlamış ve

- Tin tin kabacık, beni aldatan babacık, diye uzun uzun ağlamış.

Sonra çok acıktığını anlamış

-Gideyim de çöreğimi bulayım, yiyeyim demiş.

Az gitmiş uz gitmiş ormanın içinde bir yerinde bir kulübe görmüş. Çok sevinmiş. Hemen kulübeye koşmuş.

—Kimse yok mu, diye seslenmiş. İçeriden sesler geldiğini duyunca beklemiş.

“Geldim, geldim!” diye söylenen yaşlı bir kadın çıkmış kulübeden.

—Kim o?

kız üzgün bir sesle:

— Ormanda yolumu kaybettim de, demiş

Yaşlı kadın kıza bakmış. Sonra yanına gelmiş. Bir güzel incelemiş.

—Ne işin vardı ormanda, diye sormuş.

—Babamla oduna gelmiştik ama babam bir daha geriye dönmedi...

—Hım, Hele geç bakalım içeriye!

İkisi de kulübeye girmişler. Yaşlı kadın küçük kızın başından geçenleri anlatmasını istemiş.

Kız her şeyi bir bir anlatmış. Yaşlı kadın dinlemiş kızcağıza çok üzölmüş, yemek vermiş. Nine kıza kendiyle birlikte yaşamasını ve daha sonra onu köye kendisinin yollayacağına söz vermiş. Kız kabul etmiş. Birlikte yaşamaya başlamışlar..

Kız nine ne iş verse yapmış, kulübeyi, ahırını süpürmüş, çamaşır yıkamış, yemek yapmış. Bir süre sonra nine kızın eve gitme zamanının geldiğini söylemiş.

—Güzöl kızım bahtın hep açık olsun! Şimdi kulağını aç beni iyi dinle! demiş. Kız tüm dikkatiyle nineyi dinlemeye başlamış.

—Gel önce kulübeden dışarıya ıkalım kızım, demiş. Birlikte kulübeden dışarıya çıkmışlar. Nine eliyle karşı yolu göstermiş. Evine gitmek için şu yolu takip edeceksin! Yol seni ormanın içinden geçirecek. Ormandan çıkınca yol ikiye ayrılacak. Sen sağa doğru giden yola sapacaksın! Bir süre sonra önüne bir dere gelecek. Dereye varınca dur! Bak kızım derenin suyunun rengi çok önemlidir. Eğer dere siyah akıyorsa sakın geçme, sarı akıyorsa içine gir korkmadan karşıya geç! Sonra tekrar aynı yoldan yürü! Yolun sonunda köyün var. Kız çok sevinmiş ninenin elini öpmüş düşmüş yollara.

Az gitmiş uz gitmiş, yolu hep takip etmiş. Ormandan çıkmış. Ninenin dediği gibi sağ sapmış bir de ne görsün dere güröl güröl akıyormuş ama simsiyahmış. Derenin kenarına oturup beklemeye başlamış. Dere sapsarı akmaya başlamış. Hemen suya atlamış ve karşıya geçmiş. Birde bakmış ki elinde, kolunda, boynunda altınlar, elindeki heybeyi doldurmuş altınla.

Kız, bir iki gün yürüdükten sonra evine varmış.

Babası kızını görmüş, sevinçle hanımını çağırmış. Kadınla kızı dışarı koşmuşlar bir de ne görsünler kız altınlar içinde! Hemen koşup kızı eve götürmüşler. Bir hafta sonra kızın altınları bitmiş. Kadının aklına bir fikir gelmiş. Çıkmış adamın karşısına:

—Bana bak adam, demiş. Benim gül gibi kızımın senin kızından ne eksiki var? Yarından tezi yok onu da dağa götüreceksin, kızını bıraktığın yere bırakıp geleceksin! O da altınla eve dönecek, demiş.

Adam kadının kızını almış ertesi günü dağa götürmüş, bırakmış. Kız kardeşinin başından geçenleri bildiği için hemen ninenin evine koşmuş. Kapıyı çalmadan eve girmiş. Yaşlı kadın kızı görünce hiç şaşırmamış, kimin gönderdiğini biliyormuş. Diğer kız gibi onun da kendisine yardım etmesini istemiş. Ama kız kabul etmemiş:

—Kendi işini kendin yap, bana altın lazım nerede bu dere, demiş.

Nine çok şaşırmış kızın önce ekmeği ve aşı hak etmesi gerektiğini söylemiş. Ama kız bir an önce altınları alıp eve gitmek istemiş.

Nine içinden ben sana yapacağımı biliyorum demiş:

—Acele etmeseydin kızım, demiş.

—Ben senin kızın mızın değilim! İkide bir bana kızım deyip durma! Bana şu içi altın dolu derenin yolunu göster diyorum sana, demiş.

—Peki kızım. Kalmayacaksın, o zaman şu karşıdaki yola düş! Orman bitince yol ikiye ayrılacak. Sağdaki yoldan döneceksin! Dere orada. Yalnız şunu iyi bilmen gerek. Eğer Derenin suyu sapsarı akıyorsa sakın içine girme! Siyah akıyorsa gir içine! Güzelce yıkan. Hadi yolun açık olsun, demiş.

Kız düşmüş yollara, ormandan çıkıp dereye gelmiş. Bakmış derenin suyu sarı sarı akıyor. Ninenin söyledikleri aklına gelmiş. Beklemeye başlamış. Dere siyah akmaya başlayınca girmiş içine bir güzel yıkanmış. Sonra da mutlu bir şekilde koşa koşa evin yolunu tutmuş. Evlerine yaklaştığında annesi babası görmüş kıza doğru koşmuşlar.

Kızın her tarafından kirler akıyor, eşeğe benzemiş, onu gören herkes kaçıyor!

Kız “Anaaa, ben geliyorum, altın kızın geliyor!” diye karga sesinden çirkin bir sesle bağırıyormuş.

Bu sesi duyan adamın kızı evden dışarıya çıkmış. Kızı eşek halinde görünce şaşırmış. Baba kendi kızına daha sonra her şeyi bir bir anlatmış. Kızından özür dilemiş. Yaptıkları kötülüklerin cezasını çekmeleri için anası ile kızını ormana götürüp bırakmış. O günden sonra baba kız mutlu bir şekilde yaşamışlar.

2.1.3. Masalın İşlevi

Folklor alanında önemli çalışmaları olan Dan Ben Amos’un işlevsel kuram hakkındaki düşüncelerini, Güneş Sezen ‘metin, tür ve işlev ilişkisinde: ‘palavra edebiyatı’ ve /veya kahramanlık anlatıları” makalesinde şu şekilde değerlendirmektedir: “daimi biçimler olarak ifade edilen türlere dinamik bir görünüm katar. Onlar kültürün içinde süreklilik gösteren sözlü biçimler olarak var olduğu gibi, toplumsal ilişkilerde de aktif bir rol oynar, bu belirleme ile bir anlatı pek çok işlevden yola çıkarak aktarılabilir.” (Sezen, 2013: 1283)

Bu konuda halkbilim alanında çalışmalar yürüten araştırmacılardan Willim R. Bascom” *Folklor’un Dört İşlevi*” isimli yazısında folklor ürünlerinin insanlar üzerinde bazı etkilerinden bahseder. Bascom’un bahsettiği bu etkiler işlev olarak değerlendirilir ve bu işlevler; eğlendirmek, kültür ve ritüelleri onaylamak, eğitmek ve davranışların sürdürülmesini sağlamaktır. (Bascom, 2005: 125-146)

Masallar da diğer halkbilim ürünleri gibi bu dört işlevi yerine getirir. Masal icrası sözlü gelenek olarak içinde bulunduğu toplum tarafından oluşturulur, dinleyicileri eğitmek amacıyla yayılır ve usta- çırak ilişkisiyle nesilden nesile aktarılır. Masallar nesilden nesile aktarılırken ait olduğu toplumun inançları, ritüelleri bir sonraki nesil tarafından öğrenilerek, içselleştirilir.

Masallara işlevsellikleri açısından bakıldığında ise masal metnini tek başına incelemek yeterli olmamaktadır. Masalın icra ortamını ve masalda vermek istenen iletilerin analiz edilmesi gerekmektedir.

Türk masallarında da bu işlevleri bulmak mümkündür. Bu bağlamda alanda derlenmiş olan "Dilalem Çalgısı" ve "Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık" isimli masallar çözümlenirken vermek istedikleri iletiler bağlamında incelenmiştir.

2.1.3.1. Masalların eğitimsel işlevleri

Konu ile ilgili çalışmaları olan Muhsine Helimoğlu Yavuz "*Masallar ve İşlevleri*" kitabında: " masallarda ait oldukları toplumların gelenek, görenek ve inançlarını, sosyal, kültürel, ekonomik yapılarını yansıtan pek çok ileti vardır"(Yavuz, 2013: 16). Diyerek masalların eğitimsel işlevlerini şu şekilde sınıflandırır:

Masalların Eğitimsel İşlevler:

A.Etik İletiler

B-Psikolojik iletiler

C-Sosyolojik iletiler

D-Ekonomik iletiler

E-Öteki iletiler (Yavuz, 2013: 27)

Kaynak kişi Fatma Erol söylediğine göre; "Beydili köyünde masallar çocuklar için anlatılmaktadır"(K.K.8) Bu bağlamda Muhsine Helimoğlu Yavuz'un "masalların eğitimsel işlevleri" nin Beydili köyünden derlenen masallar için de uygun olduğu görülmektedir.

2.1.3.1. Beydili köyü masallarının etik iletileri

2.1.3.1.1. Yalan Söylememek

Bütün kültürlerde olduğu gibi yalan söylemek Beydili köy halkı tarafından da hoş karşılanmamaktadır. Bu bağlamda da çocuklar küçük yaşta masallar yardımıyla eğitilmelidir. Köyde derlenen masallara bu açıdan çözümlenirse şu iletiler tespit edilmektedir.

Yalanın getireceği mutluluk çok kısa sürer.

Dilalem Çalgısı masalında padişah eşlerinin kurnazlık yaparak yeni doğan çocukları suya atması ve çocukların kurtularak padişaha geri dönmeleri, Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında ise babanın eşini mutlu etmek için kızını odun keseceği yalanını söyleyerek onu ormanda bırakması. Adamın daha sonra yalanından pişman olması. Bu iki masalı dinleyen çocuklara yalanın getireceği mutluluğun çok kısa süreceğini göstermektedir.

Yalan söylemek insanın başına büyük sorunlar açabilir.

Dilalem Çalgısı masalının sonunda padişahın, çocuklarının eşleri tarafından gizlice kaçırıldığını öğrenmesi ve eşlerini cezalandırması; Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalının sonunda ise; üvey annenin evlendiği eşinin kızını istememesi ve eşine yalanlar söyleyerek onu evden uzaklaştırması. Bu bağlamda kötülüğü sembolize eden üvey annenin masalın sonunda kendi kızının eşeğe dönüşmesi ile cezalandırılması; bu iki masal için yalan söylemenin insanın başına büyük sorunlar açacağını göstermektedir.

2.1.3.1.2. Dürüst olmak

İnsan her zaman doğruyu söylemeli dürüst olmalıdır.

Dilalem Çalgısı masalında padişahın oğlunun karşılaştığı ayıya yalan söylememesi bunun karşılığında ayının oğlana akıl vermesi; Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında kız kardeşlerden tekinin yaşlı nineye dürüst davranması, yaşlı ninenin onu bunun karşılığında ödüllendirmesi, diğer kızın ise yaşlı nineye dürüst davranmaması ve karşılığında kızın cezalandırılması, masalların çocukları özellikle iyi ahlaka ve doğruya

yöneltme işlevidir. Çünkü çocuklar bu iyilik yapan kahramanları örnek alır, onlara özenir ve onları takdir ederler ve ilerde hep iyi insan olmak için uğraşırlar.

2.1.3.2. Beydili köyü masallarındaki psikolojik iletiler

2.1.3.2.1. Sabırlı olmak

Sabırlı olan insanlar amaçlarına ulaşır.

Dilalem Çalgısı masalında padişahın oğlunun Gökkız'a ulaşmak için sabırlı davranması ve sonunda Gökkız'a kavuşması, Tin Tin Babacık Beni Aldatan Babacık masalında kızın sabırlı olarak yaşlı ninenin her dediğini yapması ve sonunda ninenin onu altınla ödüllendirmesi, Bu iki masalı dinleyen çocuklara güzele ulaşmak için sabırlı olmak gerektiğini göstermektedir.

2.1.3.2.2. Kıskançlık

Kıskançlık, şantaj dönüp dolaşıp sahibine geri döner.

Dilalem Çalgısı masalında padişahın eşlerinin diğer eşin çocuklarını kıskanarak onları saraydan uzaklaştırmaları ve bu kıskançlıkları yüzünden masalın sonunda cezalandırılmaları;

Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında üvey annenin üvey kızının eve altınlarla gelmesini kıskanması, bu kıskançlık durumunun kendi öz kızının eşeğe dönüşmesiyle cezalandırılması; bu iki masalı dinleyen çocuklara kıskançlığın kötü bir şey olduğunu göstermektedir.

2.1.3.2.3. İyilik- Kötülük

Kötülük cezasız kalmaz, iyilik mutlaka kötülüğü yener.

Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında, babası tarafından evden uzaklaştırılan kızın, ormanda yaşayan yaşlı teyzenin evine giderek ona bakması, yaptığı bu iyilik karşısında altın ile ödüllendirilmesi, Dilalem Çalgısı masalında ise padişah oğlunun

yaptıkları iyiliklere karşılık “dilalem çalgısı” ile ödüllendirilmesi “iyilik” kavramının Beydili köyünde değerli bir unsur olduğunu göstermektedir.

2.1.3.2.4. Umut

İnsan her zaman umutlu olmalı, en umutsuz zamanda bile bir yardım eli uzanabilir.

Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında ormanda kaybolan kızın yaşlı nineyi bulması ve yaşlı ninenin ona sahip çıkması,

Dilalem Çalgısı masalında küçük yaşta annelerinden ayrılan çocukların umutlarını kaybetmeden anne ve babalarına kavuşması, masalı dinleyen çocuklara insanın zor zamanlarda bile umudunu kaybetmemesini göstermektedir.

2.1.3.3. Beydili köyü masallarındaki sosyolojik iletiler

2.1.3.3.1. Aile

Anne- babaların kötü davranışlarını çocuklar ödeyebilir.

Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında babanın eşinin sözüne inanıp kızını ormanda bırakması bu duruma örnek olmaktadır.

Bir ailede hem kız hem de erkek çocuk olmalıdır.

Dilalem Çalgısı masalında annenin aynı anda hem erkek hem de kız çocuk doğurması bu duruma örnek olmaktadır.

Anne ve baba çok önemli kavramlardır.

Dilalem Çalgısı masalında çocukların anne ve babalarını bulmak için çok çaba harcamaları ve sonunda ailelerine kavuşmaları, Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında ise kızın babasının ona yaptığı kötü davranışı affetmesi bu duruma örnek olmaktadır.

2.1.3.3.2. Hukuk, Adalet

İnsanlar işledikleri suçun derecesine göre cezalandırılır.

Dilalem Çalgısı masalında padişahın hanımlarının söyledikleri yalandan dolayı 40 katır cezası almaları, Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında üvey annenin yaptığı hatadan dolayı öz kızının eşeğe dönüşmesi bu duruma örnek almaktadır.

2.1.3.3. Beydili köyü masallarındaki ekonomik iletiler

2.1.3.3.1. Paranın gücü

Paranın hırnsa kapılmak iyi değildir.

Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalında üvey annenin üvey kızının ormandan altınlarla gelmesini çok kıskanarak kendi kızını ormana göndermesi, kendi kızının altın hırsı yüzünden eşeğe dönüşmesi paranın hırsına kapılanın kötü bir şey olduğunu göstermektedir.

2.1.3.3. Beydili köyü masallarındaki öteki iletiler

Masallar dinleyicilerine hoş ve eğlenceli bir zaman geçirme işlevi de üstlenirler. Masalın dinleyicisi olan çocuk dinlediği masalın, hayalinde canlandırdığı kahramanıdır. Bu bakımdan kendini güçlü hisseden çocuk eğlenmekte ve hoşça vakit geçirmektedir.

Bu bağlamdan hareketle, Dilalem Çalgısı ve Tin Tin Kabacık Beni Aldatan Babacık masalları, ele aldıkları konu ve üstün yetenekli kahramanlarıyla masal dinleyiciler için hoş ve eğlenceli bir işlev görevindedir.

Ayrıca masalların çocuğun dil öğretimine katkısı vardır. Bu konuda araştırmaları olan Munise Hekimoğlu Yavuz şöyle demektedir: “Masal anlatan, konuşma dilinin bütün rahatlığını ve renkliliğini kullanarak, anlatımını ilginç bir hale getirmeye çalışır. Masalların dili yalın bir Türkçedir. Anlatımda betimlemeler oldukça az, eylem ağırlıklıdır. Genellikle sıfatlar az kullanılırken, filer çok kullanılır. Bu da hareketliliği sağlamaktadır”(Yavuz, 2013: 71).

Masalların bu işlevini Beydili köyü masallarında da görmekteyiz.

2.2. Mani

Maniler, halk edebiyatı ürünlerinin en yaygın olanlarıdır.

TDK Türkçe Sözlükte mani: “Genellikle birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri uyaklı olan, daha çok hecenin yedili ölçüsüyle söylenen halk şiiridir.”⁷

Mani söyleme geleneği her yörede olduğu gibi Beydili köyünde de yaygındır. Beydili köyünde derlenen manilerin özellikle kına gecelerinde, tarlada çalışırken vb. söylendiği tespit edilmiştir. Alan araştırmasından derlenen maniler şu şekildedir:

1.Tüfeğimin ağzı kapsın

Dumanı havaya kalsın

Bu tüfek ateş almazsa

Bütün millet bana baksın(K.K.9)

2.Ekin ekim düzlere

Sürme çektim gözlere

Yedik içtik çayımızı

Çok teşekkür sizlere (K.K.3)

3.Tabancam var toplu

Sapı altın kaplı

Seymende attıkça

Düğünde çevreyi kaptı(K.K.9)

4.Ekin ekim bitirir,

Yaprağını yetirir

Kızım ninen pek hamarat

Her gün iki yük odun getirir.(K.K.1)

⁷ Türkçe Sözlük, Ankara 2005, s.1340

5.Eymeli sümbül dalını eymeli
Bunlar Beydili Seymeni
Haydi gelin oynayalım
Çiftetelli kavuşturma zeybeği(K.K.9)

6.Sabah rüzgarı gibi deli esmedim
Sizden ümidimi kesmedim
Kaderime küstüm,
Size küsmedim(K.K.3)

7. O istiyor bu istiyor
Sofrada su istiyor
Suyun çok olsun
Ömrün uzun olsun (K.K.8)

8.Karanfil ocak ocak
Gülüm var kucak kucak
Ellerin gülü açmış
Benim gülüm tomurcak (K.K.7)

9.Karanfilim ocak ocak
Sevdiğim kaçır benden bucak bucak
Ben onu çok severim
Bilmem ikimizin sevgisi ne olacak (K.K.7)

10. Üzüm aldım asmadan
Dallarına basmadan
Yarım sallanır
Fistan giymiş basmadan (K.K.2)

11.Yellik attım al üstüne
Tereyağıyı kattım bal üstüne
Yar gelecek diye
Güller saçtım yol üstüne (K.K.2)

12.Cicime cicime
 Mendil serdim kilime
 Gitti yar gelmedi
 O gidiyor gücüme (K.K.2)

13.Kiremitten kuş uçtu
 Yandı yürek tutuştu
 Yanma yüreğim yanma
 Ayrılık bize düştü (K.K.2)

14.Kayada kuzu gördüm
 Tüyünü kırmızı gördüm
 Bugün erdim
 Rüyamda alacağım kızı gördüm (K.K.2)

15.Domatesi elime aldım bıçaksız dilinmez,
 Benim bu mantıksız sözlerime hiçbir zaman gülünmez
 Benim canım sohbet ister bir komşu gelmez
 Bir şey bahane olunmayınca bu eve gelinmez (K.K.3)

16.Acı biber yersin
 Dilim yandı dersin
 Bu mektubu açınca
 Biricik kocam yazdı dersin(K.K.3)

17.Bahçelerde fesliken(fesleğen)
 Anam gitti gezmeye
 Ben anamdan öğrendim
 Ev düzmeye(K.K.7)

18. Haydı kızım kınan kutlu olsun,
Burada dilin tatlı olsun.
Çağırın gelin kızın anasını
Kızı gelin oldu görsün.(K.K.7)

19.Fasülyenin ardından bakla
Gel beni boynunda sakla
Eğer göynün var ise
Kapıyı tıkla(K.K.7)

20.Fasülye vurdum pişecek
Pişecek de şişecek
Giden eşek dayı
Şimdi eşekten düşecek (K.K.8)

21. Keklik kayalı yerde
Öter mayalı yerde
Sevdiğimin kavalı kalmış
Dayalı yerde (K.K.7)

22.Kara tavuk kaz gibi
Kanatları saz gibi
Dönüp dönüp bakıyor
Nişanlı kız gibi (K.K.2)

23.Annem ağlar için için
Ben bilirim kimin için
Ağlama annem ağlama
Yüreğimi dağlama(K.K.2)

24.Kayadan iniş mi olur
Nalbura dönüş mü olur
Akşamdan söz verip de
Sabaha dönüş mü olur (K.K.2)

25.Giden eşekli dayı
 Kolu gevşekli dayı
 Beni sana vermezler
 Kayış bacaklı dayı(K.K.2)

26.Su içtim kana kana,
 Sular akar yana yana,
 Yüzün bir gün görmedim,
 Bilmem gidem ne yana(K.K.2)

27.Uyu dedim yavrum
 Uyu da büyü yavrum
 Askere gönderem yavrum
 Avuçladığın toprak altın olsun yavrum(K.K.10)

28.Can cumaya eklenmez
 Can günü beklenmez
 Gitti yar gitti
 Yar üç sene beklenmez (K.K.2)

29.Ah desem ah olur mu?
 Sevsem günah olur mu?
 Sevdiğime yazmadı
 Böyle Allah olur mu? (K.K.7)

30.Hep içimde o var
 Allahtan umudum var
 Sevdiğime kavuşursam
 Dedeliğe mumum var (K.K.8)

31.Kayanın aradı meşe
 Güneşe gel güneşe
 Senin yârin gül ise
 Benim ki mor menekşe (K.K.8)

32.Kayalar engin olsun
Kaynatam zengin olsun
Zenginlik para etmez
Oğlu dengim olsun (K.K.8)

33.Bugünler gelir geçer
Tekke'ye kurbanım var
O yar benim olursa
On adak kurbanım var (K.K.8)

34.Kara yelekli yârim
Beyaz bilekli yârim
Git gide gitmedi
Tavşan yürekli yârim (K.K.8)

35.Gölgede yatamadım
Dikkatli bakamadım
Ne kötü oğlanmışsın
Bir tüfek atamadın (K.K.8)

36.Şahittir okuyan yazan
Dünya dört dörtlük kazan
Tut arkadaş kulpundan da
Sen de kazan(K.K.4)

37.Gelin dostlar gelin dostlar ağlasın
Yakın ateşte suyum kaynasın
Hoca okusun da çenemi bağlasın
Anam yok ki anam ağlasın (K.K.4)

38.İnceldi kollarım tutman kolumdan
Ecel geldi çekilin yolumdan
Açın yüzümü açın görünsün
Söyleyin hocaya da salam verildin (K.K.4)

39.Kazma varken baltayala toprak kazılmaz
 Kalem varken kömürle yazı yazılmaz
 Usulünce olursa
 Devlet nikahı kolayca bozulmaz (K.K.3)

40. Şerbetim yedimde içilsin
 Ağlamasın dostlar yanımdan çekilsin
 Otursun da kefenim dikilsin
 Anam yok ki anam ağlasın (K.K.4)

41. Gökte uçar uçaklar
 Bütün camiye keser uçaklar
 Beydili'ne hoş geldin dedin mi?
 Misafir ağırlar ocaklar (K.K.4)

42. Bir insanın karşıdan bakmakla ne olduğu bilinmez
 Bizim bu mantıksız şairliğimize gülünmez
 Bu kadar maniler için Ozan köyden
 Beydili'ne gelinmez (K.K.3)

43.Ya Allah ya kerim
 Hastaya vurur serin
 Bu dünya ölmeye kurulmuş
 Üzülme arkadaş bak derin derin (K.K.4)

44. Kaynadı kaynadı pişmedin
 Sormadın derdimi arkadaşım
 Anlamadan çıktı gitti şu yaşıım
 Ağla gözlerim ağla gülmedi başım (K.K.4)

45.Bana dışarıdan bakıyorlar
 Beni şair sanıyorlar
 Zannediyorlar ki kitaptan ezberliyorlar
 Benim içimden geliyor, söylüyorum bunları (K.K.3)

46.Vurma topa arkadaş demiş
 Çok ileri gitme yeme sopa
 Kısa keste
 Aydın havası olsun demiş (K.K.4)

47.İçeri selamsız girince
 Merhaba demezler
 Kabrin kapsından girmeyince
 Misafirine sandalye vermezler (K.K.4)

48.İki dakika evvel okundu yassı ezanı
 Köyümün mutfağına kondu yemek kazanı
 Senin bu kadar şairliğin var ise
 Niye geldin Beydili'ne Ozan köyün Ozanı(K.K.3)

49.Giden yolcu yolundan eğlenmez
 Param yok cebimde komşu malı beklenmez
 Öyle ot kadar bir şeye
 Mani söylenmez (K.K.3)

50. Yarından sonra kurulur
 Nallıhan pazarı
 Komşunun gözü ermesin diye
 Çocuğa takılır çetlenbik fıçısı (K.K.3)

51.Odun attım sobaya
 Duman tuttu bacaya
 Allah razı olsun
 Sizi buraya getiren arabacıya (K.K.3)

52.Meyve olmuş sallanmış dallında
 Senin yoluna uğurlar ola
 Geldin gidicen yoluna
 Allah razı oldunuz ya geldiniz bana (K.K.3)

53.Kimseye derdimi söylemem
 Kim gelirse gelsin
 Kapımı kapatmam
 Kapımda herkese açmam (K.K.3)

54. Evimin dört tarafı bahçe
 İçinde neler var neler
 Hepsinden çok rastgele
 Çok sefalar getirdin
 Sevgili kızım Tuğçe (K.K.3)

55.Adres olmayan yere giderken
 Yer rastgele sorulmaz
 Kuru sarmaşık el atıp da
 Dallara sarılmaz (K.K.3)

56.Yan yana durur zurnacının evinin bacası
 Namaza gidiyor köyümüzün genç hocası
 Gelicek akşam da sana varam
 Hazırla benim bahşişi köyün hocası (K.K.3)

57. Kurudu dağların mantarı
 Kuruldu köy yerinde Pazar yerinin kantarı
 Bu akşam kapınıza varıcaz
 Hazır et bizim bahşişi köyün muhtarı (K.K.3)

58.Muhtarımızın hanımı kalksana
 Hamurdan mantı açsana
 Çok lezzetli oluyorsa
 Bir tabak da bize ikram yapsana (K.K.3)

59. Ahşap binanın kerpiçtir bacası
 Camimize gelmiş köyümüzün genci Hocası
 Sen koltuktan geçicem zannetme
 Senden daha fazla alıcam bahşişi
 Koca Ahmetlerin Hacısı (K.K.3)

60. Kesildi Cenabı Hakk'ın rahmeti
 Bu da Allahın hikmeti
 Kapına geldik davullu çalıyoruz
 Kalk da bahşişi versene Eselerin Ahmeti (K.K.3)

61. Koyunların kirli yünü kolay güdülmez
 Güdeceksen iyi bir yerde güt
 Yol kenarında koyun yünü güdülmez (K.K.3)

62. Bahçeye gel bahçeye
 Kurbanda bulursun
 Geleceksen gel bana
 Kıymetimi bil gel bana (K.K.3)

63. Bahçelerde ayva
 Yar beni kalbine sakla
 Benim gibi koca bulamazsın
 Geleceksen gel bana (K.K.3)

2.2.1. Manilerin Tasnifi

Manilerin tasnifi konusunda pek çok çalışma yapılmıştır. Doğan Kaya *Anonim Halk Şiiri* kitabında “Manilerle ilgili yapılan bütün tasnif çalışmalarının tamamını gözden geçirdiğini ve göz ardı edilen hususları da dikkate alarak manileri yeniden tasnif ettiğini” söylemektedir. (Kaya, 2014: 61) Bu bağlamdan hareketle alan araştırmasında derlenen maniler Doğan Kaya'nın mani tasnifine göre incelenmiştir.

Doğan Kaya manileri:

A.Yapılarına Göre Maniler,

- 1.Hece sayınsa göre
- 2.Mısra Sayısına göre

B.Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Maniler,

- 1.Niyet manileri
- 2.Katar manileri
- 3.Karşılıklı maniler
- 4.İş yaparken söylenen maniler
- 5.Saya manileri
- 6.Bayraktar manileri
- 7.Sorulu-cevaplı maniler

C.Konularına Göre Maniler

olarak tasnif etmektedir. (Kaya, 2014:61)

2.2.1.1. Yapılarına Göre Maniler

2.2.1.1.1. Hece Sayılarına Göre Maniler

Doğan Kaya hece sayılarına göre manileri şu şekilde açıklamaktadır; “ Maniler genellikle yedi hece ile söylenir. Bunun yanında 4, 5, 6, 7, 8, 11 heceli düz manilerin var oldukları da bilinmektedir. Zira hece sayısının azlığı, anlamın tekniğe feda edilmesi, durak kusurunun olmasına neden olmaktadır.” (Kaya, 2014: 65)

Alan araştırmasında derlenen altı heceli maniler

Doğan Kaya altı heceli manilerin mani söyleme geleneğinde çok yaygın olmadığını ve genelde bu tür manilerin duraklarında kusur olduğunu söylemektedir.(Kaya, 2014: 66) Bu bağlamda alanda incelediğimiz altı heceli manilerin çoğunda durak kusuru tespit edilmiştir.

Acı biber yersin
 Dilim yandı dersin (6'lı hece ölçüsü)
 Bu mektubu açınca
 Biricik kocam yazdı dersin(K.K.3)

Bahçelerde Fesliken(fesleğen)
 Anam gitti gezmeye
 Ben anamdan öğrendim (6'lı hece ölçüsü)
 Evimizi düzmeye(K.K.7)

Tabancam var toplu
 Sapı altın kaplı
 Seymende attıkça
 Düğünde çevreyi kaptı (K.K.9)

Bu manide durak mükemmeliyeti yoktur ve dördüncü mısra sekiz
 hecelidir.

Acı biber yersin
 Dilim yandı dersin
 Bu mektubu açınca
 Biricik kocam yazdı dersin(K.K.3)
 Bu manide durak mükemmeliyeti yoktur ve dördüncü mısra sekiz hecelidir

Alan araştırmasında derlenen yedi heceli maniler

Beydili köyü manileri genellikle düz mani (aaxa) şeklinde kafiyeleşir ve yedi heceli, 4+3 duraklıdır.

Ekin ekim düzlere
 Sürme çektim gözlere (4+3=7'li hece ölçüsü)
 Yedik içtik çayımız
 Çok teşekkür sizlere (K.K.3)

Cicime gel cicime
 Mendil serdim kilime (4+3=7'li hece ölçüsü)
 Gitti yarım gelmedi
 O gidiyor gücüme (K.K.2)

Kiremitten kuş uçu
 Yandı yürek tutuştu (4+3=7'li hece ölçüsü)
 Yanma yüreğim yanma
 Ayrılık bize düştü (K.K.2)

Karanfil ocak ocak
 Gülüm var kucak kucak (3+4=7li hece ölçüsü)
 Ellerin gülü açmış
 Benim gülüm tomurcak (K.K.7)

Üzüm aldım asmadan
 Dallarına basmadan (4+3=7'li hece ölçüsü)
 Yarım sallanır evde
 Fistan giymiş basmadan (K.K.2)

Fasülyenin ardından bakla
 Beni boynunda sakla (5+2=7'li hece ölçüsü)
 Eğer göynün var ise
 Gel de kapıyı tıkla(K.K.7)

Keklik kayalı yerde
 Öter mayalı yerde (5+2=7'li hece ölçüsü)
 Sevdüğimin kavalı
 Kalmış dayalı yerde (K.K.7)

Kara tavuk kaz gibi
 Kanatları saz gibi (4+3=7'li hece ölçüsü)
 Dönüp dönüp bakıyor
 Nişanlanmış kız gibi (K.K.2)

Giden eşekli dayı

Kolu gevşekli dayı (4+3=7'li hece ölçüsü)

Beni sana vermezler

Kayış bacaklı dayı(K.K.2)

Su içtim kana kana,

Su akar yana yana, (3+4=7li hece ölçüsü)

Yüzün bir gün görmedim,

Bilmem gidem ne yana(K.K.2)

Can cumaya eklenmez

Can günü beklenmez (3+4=7li hece ölçüsü)

Gitti yar gitti yar

Üç sene de beklenmez (K.K.2)

Ah desem ah olur mu?

Sevsem günah olur mu ? (4+3=7'li hece ölçüsü)

Sevdiğime yazmadı

Böyle Allah olur mu? (K.K.7)

Hep içimde yarım var

Allahtan umudum var (4+3=7'li hece ölçüsü)

Yarime kavuşursam

Dedeliğe mumum var (K.K.8)

Kayanın ardı meşe

Güneşe gel güneşe (4+3=7'li hece ölçüsü)

Senin yarin gül ise

Benim ki mor menekşe (K.K.8)

Kayalar engin olsun

Kaynatam zengin olsun (3+4=7li hece ölçüsü)

Zenginlik para etmez

Oğlunuz dengim olsun (K.K.8)

Bugünler gelir geçer
 Tekke'ye kurbanım var (3+4=7li hece ölçüsü)
 O yar benim olursa
 On adak kurbanım var (K.K.8)

Kara yelekli yarım
 Beyaz bilekli yarım (5+2= 7'li hece ölçüsü)
 Git gide gidemedi
 Tavşan yürekli yarım (K.K.8)

Gölgede yatamadım
 Dikkatli bakamadım (3+4=7li hece ölçüsü)
 Ne kötü oğlanmışsın
 Bir tüfek atamadın (K.K.8)

Odun attım sobaya
 Duman tuttu bacaya
 Allah razı olsun be
 Sizi getiren arabacıya (K.K.3)

Bu manide durak mükemmeliyeti yoktur ve dördüncü mısra on
 hecelidir.

Alan araştırmasında derlenen sekiz heceli maniler

Tüfeğimin ağzı kapsın
 Dumanı havaya kalksın (6+2=8li hece ölçüsü)
 Bu tüfek ateş almazsa
 Bütün millet bana baksın(K.K.9)

Eymeli sümbül dalını eymeli
 Bunlar Beydili Seymeni (4+ 4= 8li hece ölçüsü)
 Haydi gelin oynayalım
 Kavuşturma zeybeği(K.K.9)

O istiyor bu istiyor

Sofrada su istiyor (4+ 4= 8li hece ölçüsü)

Senin suyun çok olsun

Ömrün uzun olsun (K.K.8)

Yellik attım al üstüne

Tereyağı kattım bal üstüne (4+ 4= 8li hece ölçüsü)

Yar gelecek dedi diye

Güller saçtım yol üstüne (K.K.2)

Annem ağlar için için

Ben bilirim kimin için (4+ 4= 8li hece ölçüsü)

Ağlama annem ağlama

Yüreğimi dağlama(K.K.2)

Kayadan iniş mi olur

Nalbura dönüş mü olur (4+ 4= 8li hece ölçüsü)

Akşamdan söz verip de

Sabaha dönüş mü olur (K.K.2)

Şahittir okuyan yazan

Dünya bir dört dörtlük kazan (3+5=8li hece ölçüsü)

Tut arkadaş kulpundan da

Bu dünyada sen de kazan(K.K.4)

Alan araştırmasında derlenen on bir heceli maniler

Gelin dostlar gelin dostlar ağlasın

Yakın ateşte suyum kaynasın (6+5=11li hece ölçüsü)

Hoca okusun da çenemi bağlasın

Anam yok ki anam arkama ağlasın (K.K.4)

İnceldi kollarım tutman kolumdan
 Ecel geldi çekilin be yolumdan (6+5=11 li hece ölçüsü)
 Açın da yüzümü açın görünsün
 Söyleyin hocaya salam verildin (K.K.4)

Alan araştırmasında derlenen hece sayısı belli olmayan maniler

Alanda araştırmasında derlenen bazı manilerin belirli bir hece sayısının ve durağının olmadığı tespit edilmiştir. Bu manilerin hece sayısının mısra mısra değiştiği belirlenmiştir.

Kazma varken baltayla toprak kazılmaz
 Kalem varken kömürle yazı yazılmaz
 Usulünce olursa
 Devlet nikâhı kolayca bozulmaz (K.K.3)

Şerbetim yedimde içilsin
 Ağlamasın dostlar yanımdan çekilsin
 Otursun da kefenim dikilsin
 Anam yok ki anam ağlasın (K.K.4)

Gökte uçar uçaklar
 Bütün camiye keser uçaklar
 Beydili'ye hoş geldin dedin mi
 Misafir ağırlar ocaklar (K.K.4)

Bir insanın karşıdan bakmakla ne olduğu bilinmez
 Bizim bu mantıksız şairliğimize gülünmez
 Bu kadar maniler için Ozan köyden Beydili'ye gelinmez (K.K.3)

Ya Allah ya kerim
 Hastaya vurur serin
 Bu dünya ölmeye kurulmuş
 Üzülme arkadaş bak derin derin (K.K.4)

Kaynadı kaynadı pişmedin
 Sormadın derdimi arkadaşım
 Anlamadan çıktı gitti şu yaşıım
 Ağla gözlerim ağla gülmedi başım (K.K.4)

Bana dışarıdan bakıyorlar
 Beni şair sanıyorlar
 Zannediyorlar ki kitaptan ezberliyorlar
 Benim içimden geliyor, söylüyorum bunları (K.K.3)

Vurma topa arkadaş demiş
 Çok ileri gitme yeme sopa
 Kısa keste
 Aydın havası olsun demiş (K.K.4)

İçeri selamsız girince
 Merhaba demezler
 Kabrin kapsından girmeyince
 Misafirine sandalye vermezler (K.K.4)

İki dakika evvel okundu yassı ezanı
 Köyümün mutfağına kondu yemek kazanı
 Senin bu kadar şairliğin var ise
 Niye geldin Beydili'ne Ozan köyün Ozanı(K.K.3)

Giden yolcu yolundan eğlenmez
 Param yok cebimde komşu malı beklenmez
 Öyle ot kadar bir şey
 Mani söylenmez (K.K.3)

Yarından sonra kurulur
 Nallıhan pazarı
 Komşunun gözü ermesin diye
 Çocuğa takılır çetlenbik fıçısı (K.K.3)

Odun attım sobaya
 Duman tuttu bacaya
 Allah razı olsun
 Sizi buraya getiren arabacıya (K.K.3)

+Meyve olmuş sallanmış dallında
 Senin yoluna uğurlar ola
 Geldin gidicen yoluna
 Allah razı oldunuz ya geldiniz bana (K.K.3)

Kimseye derdimi söylemem
 Kim gelirse gelsin
 Kapımı kapatmam
 Kapımda herkese açmam (K.K.3)

Evimin dört tarafı bahçe
 İçinde neler var neler
 Hepsinden çok rastgele
 Çok sefalar getirdin
 Sevgili kızım Tuğçe (K.K.3)

Adres olmayan yere giderken
 Yer rastgele sorulmaz
 Kuru sarmaşık el atıp da
 Dallara sarılmaz (K.K.3)

Yan yana durur zurnacının evinin bacası
 Namaza gidiyor köyümüzün genç hocası
 Gelicek akşam da sana varam
 Hazırla benim bahşişi köyün hocası (K.K.3)

Kurudu dağların mantarı
 Kuruldu köy yerinde Pazar yerinin kantarı
 Bu akşam kapınıza varıcaz
 Hazır et bizim bahşişi köyün muhtarı (K.K.3)

Muhtarımızın hanımı kalksana
 Hamurdan mantı açsana
 Çok lezzetli oluyorsa
 Bir tabak da bize ikram yapsana (K.K.3)

Ahşap binanın kerpiçtir bacası
 Camimize gelmiş köyümüzün genci hocası
 Sen koltuktan geçicem zannetme
 Senden daha fazla alıcam bahşişi
 Koca Ahmetlerin Hacısı (K.K.3)

Kesildi Cenabı hakkın rahmeti
 Bu da Allah'ın hikmeti
 Kapına geldik davullu çalıyoruz
 Kalk da bahşişi versene Eselerin Ahmet'i (K.K.3)

Koyunların kirli yünü kolay güdülmez
 Güdeceksen iyi bir yerde güt
 Yol kenarında koyun yünü güdülmez (K.K.3)

Bahçeye gel bahçeye
 Kurbanda bulursun
 Geleceksen gel bana
 Kıymetimi bil gel bana (K.K.3)

Bahçelerde ayva
 Yar beni kalbine sakla
 Benim gibi koca bulamazsın
 Geleceksen gel bana (K.K.3)

2.2.1.1.2. Mısra sayısına göre maniler

Üç mısralı mani

Alan araştırmasında sadece bir manin üç mısra halinde söylendiği tespit edilmiştir.

Koyunların kirli yünü kolay güdülmez
Güdeceksen iyi bir yerde güt
Yol kenarında koyun yünü güdülmez (K.K.3)

Dört mısralı mani

Alan araştırmasında derlenen üç mani dışında bütün manilerin dört mısra ile söylendiği belirlenmiştir.

Beş mısralı mani

Beydili köyünde iki maninin beş mısra ile söylendiği tespit edilmiştir.

Ahşap binanın kerpiçtir bacası
Camimize gelmiş köyümüzün genci Hocası
Sen koltuktan geçicem zannetme
Senden daha fazla alıcam bahşişi
Koca Ahmetlerin Hacısı (K.K.3)

Evimin dört tarafı bahçe
İçinde neler var neler
Hepsinden çok rastgele
Çok sefalar getirdin
Sevgili kızım Tuğçe (K.K.3)

2.2.1.2. Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Maniler

Beydili köyünde derlenen manilerin söylendiği yerlerin oldukça çeşitliliği olduğu belirlenmiştir. Köy halkının çeşitli nedenlerle bir araya gelerek bulundukları ortamın konusuna göre mani söylendikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda Doğan Kaya'nın mani tasnifinde yer alan sınıflandırmaya göre manileri şu şekildedir:

2.2.1.2.1. Niyet manileri

Yaşar Kalafat Anadolu’da insanların istek ve arzularına niyet etmekle gerçekleştiği inancına vurgu yapmaktadır: “Geleneğe ait arzular, dilekler ve sırlar tayin etme fikri, öteden beri insanın zihnini meşgul eden konulardan biri olmuştur. Bunun için fal, remil gibi birçok usullere başvurulur. Bu usullerden birisi de niyettir. Ancak niyette dileğin olabilmesi murat edilir ve bundan dolayı da diğerlerinden ayrılır.” (Kalafat, 1995: 102)

Doğan Kaya ise insanların dilek ve isteklerine kavuşmak için niyet manileri söylediklerini belirtmiştir. (Kaya, 2014: 78)

Bu açıdan Beydili köyü manilerinin bazılarının, köy halkının istek ve arzularını dile getirmesinde araç olduğu belirlenmiştir. Böylece köyde derlenen bazı manilerin niyet manisi olduğu söylenebilir. Bu maniler şu şekildedir:

Bahçeye gel bahçeye
Kurbanda bulursun
Geleceksen gel bana
Kıymetimi bil gel bana (K.K.3)

Bu manide, mani söyleyen kişinin sevdiği kişiye olan istediğini dile getirmede maniye araç olarak kullandığı belirlenmiştir.

Bahçelerde ayva
Yar beni kalbine sakla
Benim gibi koca bulamazsın
Geleceksen gel bana (K.K.3)

Bu manide, mani söyleyen kişinin sevdiği kişiye olan istediğini dile getirmede maniye araç olarak kullandığı belirlenmiştir.

Kurudu dağların mantarı
Kuruldu köy yerinde Pazar yerinin kantarı
Bu akşam kapınıza varıcaz
Hazır et bizim bahşişi köyün Muhtarı (K.K.3)

Bu manide ise, köy muhtarından bahşiş isteyen köylünün bu durumu mani ile dile getirdiği tespit edilmiştir.

Kayalar engin olsun

Kaynatam zengin olsun

Zenginlik para etmez

Oğlu dengim olsun (K.K.8)

Genç kız evlenmek istediği gencin kendisine denk olması dileğini mani ile dile getirdiği belirlenmiştir.

Bugünler gelir geçer

Tekke'ye kurbanım var

O yar benim olursa

On adak kurbanım var (K.K.8)

Bu manide ise, mani söyleyen kişinin sevdiği kişiye olan istediğini dile getirmede maniyi araç olarak kullandığı belirlenmiştir.

Hep içimde o var

Allahtan umudum var

Sevdiğime kavuşursam

Dedeliğe mumum var (K.K.8)

Bu manide ise, mani diğer mani örneklerinde olduğu gibi mani söyleyen kişi sevdiğine kavuşmak için köyde bulunan Dedelik yatırına mum adamakta olduğu, bu durumu mani ile dile getirdiği belirlenmiştir.

Kayada kuzu gördüm

Tüyünü kırmızı gördüm

Bugün erdim

Rüyamda alacağım kızı gördüm (K.K.2)

Bu manide ise, evlenmek isteyen gencin dileğini mani söyleyerek dile getirdiği belirlenmiştir.

Karanfilim ocak ocak

Sevdiğim kaçır benden bucak bucak

Ben onu çok severim

Bilmem ikimizin sevgisi ne olacak (K.K.7)

Bu mani örneğinde ise, mani söyleyen kişinin sevgilisine kavuşma isteğini mani ile dile getirdiği belirlenmiştir.

2.2.1.2.2. Katar manileri

“Belli kelimelerle başlatılan manilerdir. Sözgeşi “Armut dalda”, “Ay doğar”, “Kadife”, “Karanfil” vb. şeklinde başlar ve birinci mısradaki kafiyeyle bağlı olarak diğer mısralarda yeni sözlere yer verilir.” (Kaya, 2014: 79)

Doğan Kaya’nın bu tanımından hareketle alanda derlenen şu maniler örnek olarak gösterilebilir:

Karanfil ile başlayan maniler:

Karanfil ocak ocak

Gülüm var kucak kucak

Ellerin gülü açmış

Benim gülüm tomurcak(K.K.7)

Karanfilim ocak ocak

Yar kaçır bucak bucak

Ben onu çok severim

Bilmem ikimizin sevgisi ne olacak (K.K.7)

Üzüm ile başlayan maniler:

Üzüm aldım asmadan

Dallarına basmadan

Yârim sallanır evde

Fistan giymiş basmadan (K.K.2)

Fasülye ile başlayan maniler:

Bahçelerde Fesliken(fesleğen)

Anam gitti gezmeye

Ben anamdan öğrendim

Evimizi düzmeye(K.K.7)

Fasülyenin ardından bakla

Gel beni boynunda sakla

Eğer göynün var ise

Kapıyı tıkla(K.K.7)

Fasülye vurdum pişecek

Pişecek de şişecek

Giden eşek dayı

Şimdi eşekten düşecek (K.K.8)

2.2.1.2.3. Karşılıklı maniler

“Çeşitli nedenlerle bir ara gelen kişilerin söyledikleri manilerdir.”(Kaya, 2014: 86) Alan derlemesinde Ozan köyü halkı ile Beydili köyü halkı arasında sevinç, mutluluk, korku gibi duyguların mani atışması yapılarak dile getirildiği belirlenmiştir.

Ozan Köyü

Şahittir okuyan yazan

Dünya dört dörtlük kazan

Tut arkadaş kulpundan da

Sen de kazan(K.K.4)

Beydili Köyü

Bir insanın karşıdan bakmakla ne olduğu bilinmez
 Bizim bu mantıksız şairliğimize gülünmez
 Bu kadar maniler için Ozan Köy'den
 Beydili'ne gelinmez (K.K.3)

Ozan Köyü

Gelin dostlar gelin dostlar ağlasın
 Yakın ateşte suyum kaynasın
 Hoca okusun da çenemi bağlasın
 Anam yok ki anam arkama ağlasın

Beydili Köyü

Ya Allah ya kerim
 Hastaya vurur serin
 Bu dünya ölmeye kurulmuş
 Üzülme arkadaş bak derin derin (K.K.4)

Ozan köyü

İnceldi kollarım tutman kolumdan
 Ecel geldi çekilin yolumdan
 Açın yüzümü açın görünsün
 Söyleyin hocaya da salam verildin (K.K.4)

Beydili Köyü

Giden yolcu yolundan eğlenmez
 Param yok cebimde komşu malı beklenmez
 Öyle ot kadar bir şey
 Mani söylenmez (K.K.3)

Ozan Köyü

Gökte uçar uçaklar
 Bütün camiye keser uçaklar
 Beydili'ne hoş geldin dedin mi
 Misafir ağarlar ocaklar (K.K.4)

Beydili Köyü
 Evimin dört tarafı bahçe
 İçinde neler var neler
 Hepsinden çok rastgele
 Hoş geldin köyümüze.(K.K.3)

Ozan köyü
 Vurma topa arkadaş demiş
 Çok ileri gitme yeme sopa
 Kısa kes de
 Aydın havası olsun demiş (K.K.4)

Beydili köyü
 İki dakika evvel okundu yassı ezanı
 Köyümün mutfağına kondu yemek kazanı
 Senin bu kadar şairliğin var ise
 Niye geldin Beydili'ne Ozan köyün Ozanı(K.K.3)

2.2.1.2.4. İş yaparken söylenen maniler

“İş manileri neşeli çalışmak, daha iyi çalışmak, yorgunlukları gidermek için söylenir. Tek tek veya gruplar halinde söylenebilir.”(Kaya 2014: 90)

1.Tüfeğimin ağzı kapsın
 Dumanı havaya kalksın
 Bu tüfek ateş almazsa
 Bütün millet bana baksın(K.K.9)

2.Ekin ekdim düzlere
 Sürme çektim gözlere
 Yedik içtik çayımızı
 Çok teşekkür sizlere (K.K.3)

3.Ekin ekim bitirir,
Yaprağını yetirir
Kızım ninen pek hamarat
Her gün iki yük odun getirir.(K.K.1)

Koyunların kirli yünü kolay güdülmez
Güdeceksen iyi bir yerde güt
Yol kenarında koyun yünü güdülmez (K.K.1)

2.2.1.2.5. Saya manileri

Saya zamanı söylenen manilerdir. Alan araştırmasında bu türe ait mani bulunamamıştır.

2.2.1.2.6. Bayraktar manileri

“Düğünde bayrak taşıma ve oğlan evine bayrak asma işini üstlenen kişilere bayraktar denir. Düğünün ahenkli geçmesinde önemli derecede rol oynar.”(Kaya, 2014: 94)

Beydili manilerinden şu maniler örnek olarak gösterilebilir:

Tabancam var toplu
Sapı altın kaplı
Seymende attıkça
Düğünde çevreyi kaptı(K.K.9)

Eymeli sümbül dalını eymeli
Bunlar Beydili Seymeni
Haydi gelin oynayalım
Çiftetelli kavuşturma zeybeği(K.K.9)

Bu manilerde Beydili Seymeni olan kişinin düğünlerde bayraktar görevi üstlendiği tespit edilmiştir.

2.2.1.2.7. Sorulu-cevaplı maniler

Soru- cevap şeklinde olan manilerdir. Bu mani türüne alan araştırmasında rastlanmamıştır.

2.2.1.3. Konularına Göre Maniler

2.2.1.3.1. Sevda Manileri

“Teması aşk olan ve her konuda söylenen manilerdir.”(Kaya, 2014: 95) Alan araştırmasında en çok söylenen mani çeşidi olarak tespit edilmiştir.

Karanfilim ocak ocak
Yarım kaçar bucak bucak
Ben onu çok severim
Bilmem ikimizin sevgisi ne olacak (K.K.7)

Üzüm aldım asmadan
Dallarına basmadan
Yarım sallanır evde
Fistan giymiş basmadan (K.K.2)

Yellik attım al üstüne
Tereyağı kattım bal üstüne
Yar gelecek diye
Güller saçtım yol üstüne (K.K.2)

Cicime cicime
Mendil serdim kilime
Gitti yar gelmedi
O gidiyor gücüme (K.K.2)

Kiremitten kuş uçu
Yandı yürek tutuştu
Yanma yüreğim yanma
Ayrılık bize düştü (K.K.2)

Kayada kuzu gördüm
Tüyünü kırmızı gördüm
Bugün erdim
Rüyamda alacağım kızı gördüm (K.K.2)

Acı biber yersin
Dilim yandı dersin
Bu mektubu açınca
Biricik kocam yazdı dersin(K.K.3)

Can cumaya eklenmez
Can günü beklenmez
Gitti yar gitti
Yar üç sene beklenmez (K.K.2)

Ah desem ah olur mu?
Sevsem günah olur mu ?
Sevdiğime yazmadı
Böyle Allah olur mu? (K.K.7)

Hep içimde o var
Allahtan umudum var
Sevdiğime kavuşursam
Dedeliğe mumum var (K.K.8)

Bahçeye gel bahçeye
Kurbanda bulursun
Geleceksen gel bana
Kıymetimi bil gel bana (K.K.3)

Bahçelerde ayva
 Yar beni kalbine sakla
 Benim gibi koca bulamazsın
 Geleceksen gel bana (K.K.3)

2.2.1.3.2. Ramazan Manileri

Ramazan ayında davulcuların halkı sahura kaldırmak için söyledikleri manilerdir. Bu mani söyleme geleneği Köy Derneği tarafından korunarak ramazan aylarında yaşatılmaktadır.

Kurudu dağların mantarı
 Kuruldu köy yerinde Pazar yerinin kantarı
 Bu akşam kapınıza varıcaz
 Hazır et bizim bahşişi köyün muhtarı (K.K.3)

Muhtarımızın hanımı kalksana
 Hamurdan mantı açsana
 Çok lezzetli oluyorsa
 Bir tabak da bize ikram yapsana (K.K.3)

Ahşap binanın kerpiçtir bacası
 Camimize gelmiş köyümüzün genci hocası
 Sen koltuktan geçicem zannetme
 Senden daha fazla alıcam bahşişi
 Koca Ahmetlerin Hacısı (K.K.3)

Kesildi Cenabı hakkın rahmeti
 Bu da Allah'ın hikmeti
 Kapına geldik davullu çalıyoruz
 Kalk da bahşişi versene Eselerin Ahmet'i (K.K.3)

2.2.1.3.4. Asker Manileri

Annem ağlar için için
Ben bilirim kimin için
Ağlama annem ağlama
Yüreğimi dağlama(K.K.2)

Uyu dedim yavrum
Uyu da büyü yavrum
Askere gönderem yavrum
Avuçladığın toprak altın olsun yavrum(K.K.10)

2.2.1.3.5. Düğün Manileri

Haydı kızım kınan kutlu olsun,
Burada dilin tatlı olsun.
Çağırın gelin kızın anasını
Kızı gelin oldu görsün.(K.K.7)

Tabancam var toplu
Sapı altın kaplı
Seymende attıkça
Düğünde çevreyi kaptı(K.K.9)

2.2.1.3.6. İnançlarla ilgili Maniler

Yarından sonra kurulur
Nallıhan pazarı
Komşunun gözü ermesin diye
Çocuğa takılır çetlenbik fıcısı (K.K.3)

Beydili köyünde yapılan çalışmalarda Çetlenbik(Çitlembik) dalı kutsal ağaç olarak görülmüş ve bu ağaçtan yapılan nazarlıklar insanları kötü gözlerden koruma işlevi

üstlendiği tespit edilmiştir. Bu inanç, alan araştırmasında elde edilen manide de görülmektedir.

Bugünler gelir geçer
Tekke'ye kurbanım var
O yar benim olursa
On adak kurbanım var (K.K.8)

Hep içimde o var
Allahtan umudum var
Sevdiğime kavuşursam
Dedeliğe mumum var (K.K.8)

Tekke ve Dedelik yatırıları köyde kutsal mekânlar olarak görülmektedir. Bu mekânlar dileği, arzusu olan köy halkı tarafından ziyaret edilmektedir. Bu bağlamda bu iki manide de bu inancın önemi tespit edilmiştir.

2.2.1.3.7. Ölüm ile ilgili maniler

Şahittir okuyan yazan
Dünya dört dörtlük kazan
Tut arkadaş kulpundan da
Sen de kazan(K.K.4)

Gelin dostlar gelin dostlar ağlasın
Yakın ateşte suyum kaynasın
Hoca okusun da çenemi bağlasın
Anam yok ki anam arkama ağlasın (K.K.4)

İnceldi kollarım tutman kolumdan
Ecel geldi çekilin yolumdan
Açın yüzümü açın görünsün
Söyleyin hocaya da salam verildin (K.K.4)

Kazma varken baltayala toprak kazılmaz
 Kalem varken kömürle yazı yazılmaz
 Usulünce olursa
 Devlet nikâhı kolayca bozulmaz (K.K.3)

Şerbetim yedimde içilsin
 Ağlamasın dostlar yanımdan çekilsin
 Otursun da kefenim dikilsin
 Anam yok ki anam ağlasın (K.K.4)

2.2.2. Manilerin İşlevi

Çalışmada derlenen maniler genellikle tarlada çalışırken ya da imece usulü ile bir işi yaparken söylenen maniler olduğu için hoşça vakit geçirme, iletişim, kültürel aktarım işlevleri olduğu tespit edilmiştir.

2.2.2.1. Hoşça vakit geçirmek, eğlendirme işlevi:

Bazı maniler insanların yaşadıkları durumlarını anlatmak ya da dinleyiciyi eğlendirmek amacıyla söylenir. Çalışmada bu işlev bağlamında elde edilen maniler şu şekildedir:

İki dakika evvel okundu yassı ezanı
 Köyümün mutfağına kondu yemek kazanı
 Senin bu kadar şairliğin var ise
 Niye geldin Beydili'ne Ozan köyün Ozanı(K.K.3)

Giden yolcu yolundan eğlenmez
 Param yok cebimde komşu malı beklenmez
 Öyle ot kadar bir şeye
 Mani söylenmez (K.K.3)

Gölgede yatamadım
 Dikkatli bakamadım
 Ne kötü oğlanmışsın
 Bir tüfek atamadın (K.K.8)

Şahittir okuyan yazan
 Dünya dört dörtlük kazan
 Tut arkadaş kulpundan da
 Sen de kazan(K.K.4)

2.2.2.2. Kültür aktarma işlevi:

Maninin üretildiği topluma ait inanç, ritüel, geleneği kuşaktan kuşağa aktarma işlevi vardır.

Çalışmada derlenen manilerde bu işlevin çokça kullanıldığı tespit edilmiştir.

Eymeli sümbül dalını eymeli
 Bunlar Beydili Seymeni
 Haydi gelin oynayalım
 Çiftetelli kavuşturma zeybeği

Bu manide, köyde yapılan düğünlerde çiftetelli, kavuşturma zeybek oyunlarının oynandığını görülmektedir. Bu bağlamda mani söylenme geleneği ile kültür ürünleri gelecek kuşaklara aktarmaktadır.

Yarından sonra kurulur
 Nallıhan pazarı
 Komşunun gözü ermesin diye
 Çocuğa takılır çetlenbik fıçısı

Koruyucu özelliği olduğuna inanılan çitlembik ağacı, küçük çocuğa nazar değmemesi için fıçı şekli verilerek çocuğa takılır. Böylece bu manide, halk inançlarının kültür aktarımı bağlamında önemli bir işleve sahip olduğu görülmektedir.

Hep içimde o var
 Allah'tan umudum var
 Sevdiğime kavuşursam
 Dedeliğe mumum var

Bugünler gelir geçer
 Tekke'ye kurbanım var
 O yar benim olursa
 On adak kurbanım var

Bu manilerde ise, dileklerin gerçekleşmesi için köyde bulunan Dedelik ve Tekke yatırılarına gidilip adak adanması ve dilek dilenmesi söz konusudur. Efsaneler ile ilgili bölümde belirtileceği üzere bunlar köyde atalar ve ağaç kültlerinin yaşadığının göstergesidir.

2.2.2.3. İletişim işlevi

Maniler konusunda araştırmaları olan Erman Artun: 'Türk halk kültüründe mani söyleme geleneği, manilerin iletişim boyutu ve işlevselliği' makalesinde manilerin, toplum yapısına göre çeşitli görevlerini şöyle belirtmiştir: "Kadınla erkeğin kapalı toplum kuralları gereği konuşup bir araya gelmeleri belli ortamlarda olabileceğine, maniler, çeşitli törenlerde, eğlencelerde, toplantılarda, inanış ve âdetlerin arasında ve mektuplara yazılan rumuzlu manilerle kadın ile erkeğin birbiri ile iletişimi sağlanmaktadır."⁸

Alan araştırmasında tespit edildiği üzere kapalı toplum yapısının bir göstergesi olarak kadın ile erkeğin duygularını muhatabının duyacağı düğün, tarlada çalışma gibi topluluk ortamlarında maniler üzerinden anlattıkları gözlemlenmiştir.

İletişim işlevi tespit edilen maniler şu şekildedir:

Keklik kayalı yerde
 Öter mayalı yerde
 Sevdüğimin kavalı kalmış
 Dayalı yerde (K.K.7)

⁸ http://turkoloji.cu.edu.tr/html/ea_manisoyleme_gelenegi.htm adresinden 29 Ağustos 2014 tarihinde alınmıştır.

Kara tavuk kaz gibi
 Kanatları saz gibi
 Dönüp dönüp bakıyor
 Nişanlı kız gibi (K.K.2)

Kara yelekli yârim
 Beyaz bilekli yârim
 Git gide gitmedi
 Tavşan yürekli yârim (K.K.8)

Cicime cicime
 Mendil serdim kilime
 Gitti yar gelmedi
 O gidiyor gücüme (K.K.2)

Karanfil ocak ocak
 Gülüm var kucak kucak
 Ellerin gülü açmış
 Benim gülüm tomurcak (K.K.7)

Karanfilim ocak ocak
 Sevdiğim kaçır benden bucak bucak
 Ben onu çok severim
 Bilmem ikimizin sevgisi ne olacak (K.K.7)

Üzüm aldım asmadan
 Dallarına basmadan
 Yarım sallanır
 Fistan giymiş basmadan (K.K.2)

Yellik attım al üstüne
 Tereyağıyı kattım bal üstüne
 Yar gelecek diye
 Güller saçtım yol üstüne (K.K.2)

Acı biber yersin

Dilim yandı dersin

Bu mektubu açınca

Biricik kocam yazdı dersin(K.K.3)

“SOKÜM Sözleşmesine göre elde edilen kültür ürünün SOKÜM ürünü olarak değerlendirilmesi için mutlaka sürekliliğini devam ettirmesi gerekmektedir, aksi takdirde yok olmuş kültür ürünü ortak belleğin devamlılığını sağlayamaz ve bu açıdan değerlendirilemez.” (Oğuz, 2009: 130) Beydili köyünde yapılan çalışmada geleneği yaşatan ve gelecek kuşaklara aktaran maniler günümüzde de kullanıldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda da SOKÜM ürünü olarak derlenen bu manilerin envantere kaydedilmesi gerekmektedir.

2.3. Ninni

Amil Çelebioğlu, ninnileri şu şekilde tanımlamaktadır: “Ninniler, en az iki –üç aylıktan, üç-dört yaşına kadar annenin çocuğuna, onu kucağında ya da beşikte sallayarak daha çabuk ve kolay uyutmak yahût ağlamasını susturmak için hususî bir beste ile söylediği ve o andaki hâlet-i rûhiyesini yansıtar mahiyatte, umûmiyetle mani türünde bir dörtlükten meydana gelen bir çeşit türkülerdir. (Çelebioğlu, 1995: 9)

Bu tanımdan yola çıkarak, ninnilerin, çocukları uyutmayı, ağladıklarında onları susturmayı ve onları rahatlatmayı, anne ile çocuk arasında iletişimi sağlayan sözler olduğu söylenebilir. Ninnileri söyleyenler genellikle çoğun annesidir. Annelerin dışında teyze, anneanne, hala da çocuğa ninni söyleyebilir. Ninniler sayesinde anneden çocuğa sevgi, huzur ve güven aktarılır. Anne çocuğun geleceğine dair iyi dileklerde bulunarak ninniye sonlandırır. Bu iyi dilek, huzur ve güven aktarımı ise ninninin hem işlevini hem de konusunu oluşturur.

Beydili köyünden derlediğimiz ninniye incelersek:

Kavak kavak boyun olsun

Akan sular ömrün olsun

Nenni yavrum nenni

Camdan beşik yondurayım

İçine güller kondurayım

Beybabana göndereyim

Nenni yavrum nenni

Direğin dalları yerde

Bir çok kardaştık

her birimiz bir yerde

Nenni yavrum nenni

İlemeden yururdum

Kokmadan pişirdim anam

Elin kapısına gönderdim anam

Nenni yavrum nenni (K.K.10)

2.3.1. Ninninin İşlevi:

Beydili köyünde bir tane ninni tespit edilebilmiştir. Özgün olan bu ninninin işlevleri şu şekildedir:

1.Çocuk üzerindeki işlevi: Nilgün Çıplak Coşkun “Türk Ninnilerine İşlevsel Yaklaşım” makalesinde bu işlevi şu şekilde açıklamaktadır:

“ Ninnin çocuk üzerindeki en önemli işlevi ise çocuğun anadil öğrenimini hızlandırması, dil becerisini güçlendirmesidir. Bilindiği üzere bir bebeğin dil gelişimini fizyolojik özelliklerin etkileyeceği gibi sosyal çevre de bu gelişimi etkiler. Bu bağlamda da çocuğun dil öğreniminde annesi ile kurduğu sesli iletişimin önemli bir yeri vardır. Ninniler ise anne ile çocuğun sözlü iletişiminin yoğun bir şekilde sağlandığı türdür. Türkçenin en derin ve

duygulu söyleyiş tarzı ile somut ve soyut söz varlığı, çocuğun belleğine kaydedilmektedir.”(Coşkun, 505)

Bu bağlamda Beydili köyünde derlediğimiz bu ninnin, anne ve bebek arasındaki iletişimi güçlendirdiğini ve bebeği rahatlatıp sakinleştirdiği işlevi görülmektedir.

2. Anne üzerindeki işlevi: Beydili köyünden derlenen bu ninnide, eşini gurbete gönderen annenin kocasına duyduğu özlem etkileyici bir şekilde dile getirildiği tespit edilmiştir.

2.4. Tekerleme

Tekerleme Güncel Türkçe sözlükte: “masalların başında bulunan kafiyeli giriş, basmakalıp söz”⁹⁹ şeklinde tanımlanmaktadır. Şükrü Elçin ise “ Tekerlemeler genellikle masal, hikâye, bilmece gibi bazı türler ve çocuk oyunlarının içinde veya müstakil olarak ortaya çıkan mahsullerdir. Masalcı hoş sohbet insan vb. anlatmak istediklerini anlatmaya başlarken dinleyicilerin dikkatlerini bir noktada birleştirmek ihtiyacı duyar.” (Elçin, 2000: 341) şeklinde tanımlamıştır.

Alan araştırmasında derlenen tekerlemeler köy seyirlik oyunları içerisinde kullanılmaktadır.

“Beni Tekrarla” oyununda iki kişi karşılıklı otururlar. Önce biri tekerlemeyi hızlıca söyler ve diğerinin eksiksiz şekilde aynı tekerlemeyi tekrarlamasını ister . Kişi eksiksiz şekilde tekerlemeyi tekrarlarsa sıra ona geçer ve yeni bir tekerleme söyler, diğerinin aynı tekerlemeyi tekrarlamasını ister, eğer kişi tekerlemeyi eksiksiz bir şekilde söyleyemez ise tekerlemenin söyleme hızı artırılarak tekrar edilir ve tekerleme söyletmeye çalışılır. Bir kişi üst üste üç kere tekerlemeyi tekrarlayamazsa oyunu kaybetmiş olur.

⁹⁹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.53ff974ad9d357.57840109
adresinden 28 Ağustos2014

Bu oyunda kullanılan tekerlemeler ise şu şekildedir:

Bir tarlaya iki kel kör kirpi girdi
 Biri erkek kel kör kirpi
 Diğeri dişi kel kör kirpi
 Dişi kel kör kipinin kürkünü
 Erkek kel kör kirpiye eklediler(K.K.16)

Değirmene girdi köpek
 Değirmenci çaldı kötek
 Hem kepek yedi köpek
 Hem kötek yedi köpek (K.K.16)

al şu takatukaları
 takatukacıya takatukalatmaya götür
 takatukacı takatukaları takatukalamazsa
 takatukaları takatukacıdan
 takatukalatmadan al getir (K.K.16)

dal kalkar
 kartal sarkar
 kartal kalkar
 dal sarkar (K.K.16)

Tekerlemenin İşlevi:

- 1. Hoşça vakit geçirme, eğlendirme işlevi:** Bu tekerlemelerin dinleyicileri eğlendirmek, güldürmek amacıyla söylendiğini görülmektedir.
- 2. Dil becerilerinin ve hafızanın kuvvetlendirilmesi işlevi:** Tekerleme içinde bulunan yanılmacalar ve kelimelerin sürekli tekrar edilmesi çocukların dil gelişiminde ve hafızanın kuvvetlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2.5. Bilmece

Bilmece TDK Güncel Türkçe Sözlük'te, “bir şeyin adını anmadan, niteliklerini üstü kapalı söyleyerek o şeyin ne olduğunu bulmayı amaçlayan veya okuyana bırakan oyundur¹⁰ şeklinde tanımlanmıştır. Bilmece hususunda çalışmaları olan Şükrü Elçin ise “Bilmeceler tabiat unsurları ile bu unsurlara bağlı hadiseleri, canlıları, eşyayı, soyut kavramlarla dini konu ve motifler kapalı bir şekilde yakın-uzak münasebetler ve çağrışımlarla düşünce, muhakeme ve dikkatimize aksettirerek hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir.”(Elçin, 2000: 358) şeklinde tanımlamıştır. Bu konuda araştırmaları olan Mehmet Aça ise bilmecelerin belli başlı özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- 1) Bilmeceler, genellikle anonim olmakla birlikte âşıklar tarafından söylenen manzum bilmecelerimiz de vardır, ki bunlara ”muamma” ya da “askı” adı verilmektedir.
- 2) Bilmeceler, hem manzum hem de mensur biçimde söylenmiş ya da yazılmışlardır. Anonim karakterli bilmeceler, nazım ve nesir olarak iki grupta toplanırken, âşıklar tarafından söylenen ya da yazılan muamma ve lugazlar bütünüyle manzumdur. Mensur bilmeceler, düz cümle halinde konuştuğumuz şeklinde olanlardır.
- 3) Bilmecelerin dili, diğer halk edebiyatı türlerinde olduğu gibi anlaşılır, sade bir dildir.
- 4) Hemen her konu hakkında bilmece sorulabilir.
- 5) Pek çok bilmece doğrudan soruya geçilmez, kalıplaşmış doldurma kelimelerden sonra soru cümlelerine geçilir.
- 6) Tek sorulu ve tek cevaplı bilmecelerin yanı sıra çok sorulu ve çok cevaplı bilmecelere de rastlanmaktadır.(Aça , 278)

Beydili köyünden elde edilen bilmeceler, bütün bilmecelerde olduğu gibi anonimdir ve mensur bilmecelerdir. Yukarıda verilen araştırmacıların tanım ve özelliklerine uymaktadır. Yalnız dikkati çeken, bilmeceler Beydili köyünde en fazla çocuklar arasında söylenmektedir. Bu bilmeceler sadece Beydili köyüne özgü olmayıp Anadolu genelinde yaygın bilinen bilmecelerdir.

¹⁰http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.53fb885996ac88.0680649
9 (Erişim tarihi: 25.08.2014)

Beydili köyünde tespit edilen bilmeceleler şu şekildedir:

-Sarı sarı sarkar

Ayva (K.K.31)

-Hocanın kızı donu kırmızı

İğde(K.K.31)

-Yer altında yağlı kayış

Yılan(K.K.31)

-El üstünde kaydırmaca

Sabun(K.K.31)

-Çalı dibinde bir mum yanar

Çiğdem(K.K.31)

-Mini mini ayaklı mintan kulaklı

Fare(K.K.31)

-Bir öküzüm var boynuzunu kırmayınca dama girmez

Topal (armut) (K.K.31)

-İki dereden sel gelir beş kardeş önüne yarışır

Sümük(K.K.31)

-Dağdan gelir taştan gelir bir kükremiş aslan gelir

Sel(K.K.31)

-Ebem ötürlü kıçı çöpürlü

Soğan(K.K.31)

-Yer altında kapalı sandık

Mezar(K.K.31)

-Açılır dökülür içinden fındık

Keçi boynuzu(K.K.31)

-Ben giderim o da gider

Gölge(K.K.31)

-Ben giderim geride kalır

Ayak izi(K.K.31)

-Ak don içinde durur

Mısır(K.K.31)

-Bir öküzüm var göbeğinden yer yemi

Değirmen(K.K.31)

-Bir eşeğim var anıra anıra bir sığa çıkarır

Çingiraklı yılan(K.K.31)

-Eli yok ayağı yok

Kuyu(K.K.31)

-Bir gelinim var, hep kapı arkasında durur.

Süpürge(K.K.31)

-Altı mermer üstü mermer, içi kanlı mermer

Karpuz(K.K.31)

-Yeşil mantolu, kırmızı entarili, siyah düğmeli

Karpuz(K.K.31)

-Karadır katran gibi atılır şeytan gibi

Pire(K.K.31)

-Suyun içinde yılan, yılanın ağzında mercan

Lamba(K.K.31)

-Üç arkadaş, biri gider gelmez, biri yer doymaz, biri oturur kalkmaz

Duman, Ocak, Ateş(K.K.31)

-Çalı dibinde yoğur yuttum

Tavşan(K.K.31)

-Başımda saç yok, içimde tat çok

Kabak(K.K.31)

-İncecik beli, elimin eli

Çatal(K.K.31)

-Ufacık sandık içine un bastık

İğde(K.K.31)

-Gölgesiz dağlar aşar

Ses(K.K.31)

-Et dedim met dedim git şuraya yat dedim

Süpürge(K.K.31)

-Ağacı oyarlar, içine dik dok koyarlar, ağlama dik dok ağlama şimdi kulağını burarlar

Kemane (keman) (K.K.31)

-Allahın işi, tepesinde dişi

Haşhaş(K.K.31)

-Ak kabak kara kabak oturmuş da yüzüme bakar

Ayna(K.K.31)

-Dağdan gelir seke seke , kuru üzüm döke döke

Keçi(K.K.31)

-Çarşıdan aldım bir tane , eve geldim bin tane

Nar(K.K.31)

-Meselce meselce, kuyuğu güzelce

Keklik(K.K.31)

-Ağıldan atlar, komşuya yumurtlar

Kabak(K.K.31)

-Ufacık boylum, kadife donlum

Patlıcan(K.K.31)

-Gökte durur paslanmaz, suya düşer ıslanmaz

Güneş(K.K.31)

-İki kaşık duvara yapışık

Kulak(K.K.31)

-Dizi dizi odalar, birbirini kovalar

Tren(K.K.31)

-Basamak basamak, bastı bacak

Merdiven(K.K.31)

2.5.1. Bilmecelerin işlevi

Köyde tespit edilen bilmeceler genellikle çocuklar tarafından söylenmektedir. Bilmeceler dinleyen çocuk, toplumun değerlerini, sosyal normlarını bilmecedan öğrenir. Bu bağlamda bilmecelerin çocukları eğitmek, zihin gelişimlerini sağlamakta ve onlara yeni şeyler öğretmek işlevi bulunmaktadır. Ayrıca bu bilmecelerin paylaşım ortamı devam etmektedir.

2.6. Türkü

Türküler üzerine doçentlik tezi hazırlayan Ali Yakıcı türküyü şu şekilde tanımlamıştır: “Duygu, düşünce, hayal ve birey ya da toplum olarak doğumdan ölüme kadar yaşanan, insan ve toplumda iz bırakan bütün olayları dile getiren, sevinçli ya da üzüntülü zamanlardaki coşku ve heyecanı yansıtan, kaynakları genellikle ozan, türkü yakıcı ve söyleyicisi kişilerden oluşan, hangi edebiyat şubesine ait ya da hangi biçim ve türde ortaya çıkmış olursa olsun halka mal

edilerek anonimleşen, şölende, düğünde, toplantıda ve her türlü icra ortamında dillerden düşürülmeyen, icracısı, icra ortamı ve konusuna göre kendine has bir ezgiyle söylenen manzum ürünlere türkü denir” (Yakıcı, 2007: 44).

Türküler toplumu ilgilendiren her konuda söylenebilir. Konu ile ilgili araştırması olan İlhan Başgöz ise türkülerin bir alt dalı olan asker türkülerine şöyle dikkat çekmiştir: “Türküler askerde, talimde, siperde de bizden ayrılmamıştır. Askerliğin iyi kötü, zaferli ve bozgunumuza ortak olmuş. Böylece bu türkülere ”Asker Türküsü” diyoruz. “ (Başgöz, 2008: 52)

Beydili köyünde asker uğurlama araştırması sırasında askere giden köy gençlerinin arkasından “gurbet havası” söylendiği tespit edilmiştir.

Gurbet havası türküsünün icrası Ünal Demirel kaval eşliğinde ve dinleyiciler ile doğrudan iletişim kurulabilen bir ortamda gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

Kaynak kişi Ünal Demirel’in söylediğine göre bu türkü, “köyde askere gidecek gençlerin kına gecesinde söylendiğini” belirtmiştir (K.K.3)

Bu asker türküsü şu şekildedir:

Gurbet Havası

Ah ah allı da yeşilli

Şu dağlar

Hasreti içerime de düştü

Şu gurbet ellerin ateşi

Ah ah aşaydım da aşaydım

Şu kapıyı da yaraydı da ardına

Düştüm gurbet ellerin yolunda

Düştü içerime derdi de derdi de

Gelin de kardaşlar arkadaşlar

Helalleşelim

Gelin de siz de gitmen

Bizlen (K.K.3)

2.6.1. Türkünün işlevi

Türkü, her konuda söyleneceği gibi kişi ya da topluma acı veren her konu, türkünün konusunu oluşturabilir. Bu bağlamda “gurbet havası” askere giden gencin askere gidip, askerden geri dönememe (vatanına kurban olması) açısından topluma gurur duyduğu ancak gencin ailesi açısından acı veren bir durumdur. Bu durum acının toplumla paylaşılması işlevi ile gerçekleştiği belirlenmiştir.

2.7. Efsaneler

Efsane, Farsça kökenli bir kelimedir. “Efsunlu” veya “olağanüstü hikâye” anlamına gelen bu söz, söylentiler üzerine kurulu olduğu için “söylence” olarak da nitelendirilmektedir. (Çınar, 2007: 326)

Konu ile ilgili araştırmaları olan Şükrü Elçin’e göre efsane: “İnsanoğlunun tarih sahnesinde görüldüğü ilk devirlerden itibaren aynı coğrafya, muhit veya kavimler arasında doğup gelişen; zamanla inanç, âdet, anane ve merasimlerin teşekkülünde az çok rolü olan bir çeşit masallar olmasıdır. (Elçin, 2000: 134)

Saim Sakaoğlu’na göre efsanenin dört temel vasfı vardır:

1. Şahıs ve yer hadiselerini anlatırlar.
2. Anlatılanların inandırıcılık vasfı vardır.
3. Genellikle şahıs ve hadiselerde tabiatüstü olma vasfı görülür.
4. Belirli bir biçimleri yoktur, kısa ve konuşma diline yer veren anlatı türleridir. (Sakaoğlu, 1989: 6)

Mehmet Yardımcı ise Efsanelerin, “kutsallık ve yaptırım gücü yönleri ile diğer türlerden ayrıldığı bilinmektedir. Bu özellikler, efsanenin oluştuğu mekâna, efsanede yer alan kişilere ya da çeşitli nesnelere anlam yükler.”(internet: http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/mehmet_yardimci_sandikli_efsaneleri.pdf adresinden 28 Mart 2015’te alınmıştır.) söylemektedir.

Bilge Seyidoğlu efsanelerle ilgili yaptığı araştırmada efsanelerin toplumsal işlevlerini dört maddede belirlemiştir:

- a. Gelenek ve görenek koyucu olmaları: Efsanelerin oluştuğu yerlerde ritüel davranışlar gözlenmektedir. Bu yerler ziyaret edilirken etrafında üç ya da yedi kere dönmek gibi çeşitli kurallara uyulur.
- b. Topluma yön verme: Hasta ve yoksulların korunması gerektiğini belirterek insanları iyilik yapmaya ve yardımlaşmaya teşvik eder. İnsan davranışlarını belirler.
- c. Oluştukları yere anlam kazandırma: Efsaneler, oluştukları yere anlam kazandırarak bu yerlere farklı bakılmasını sağlar.
- ç. Koruyucu ve sağaltıcı işlevi: Belirli bir mekân etrafında oluşmuş efsanelerin, hem oluştukları mekân hem de onlara inananları koruyucu fonksiyonları vardır. Efsanelerin tedavi edici yönleri de ön plandadır. (Seyidoğlu, 1985: 198)

Köyde derlenen efsaneler, Bilge Seyidoğlu'nun efsaneleri toplumsal işlevleri bağlamında sınıflandırmasından hareketle incelenmiştir.

2.7.1. Çetlenbik Dalı Efsanesi

Anadolu'da kutlu ağaç sayılmış birçok ağaç vardır. Kutlu sayılan bu ağaçlar inanç uygulamalarında kullanılmış zamanla da efsaneye dönüşmüştür. Bu nedenle bu ağaçlar dilek sahipleri ziyaret ettikleri kutlu mekânlarda bulunmaktadır. Anadolu'da ağacın kutsallığını gösteren çeşitli inanç uygulamaları tarihten günümüze kadar devam etmektedir. Çetlenbik (Çitlembik) ağacının Beydili köyünde ayrı bir önemi vardır. Bu ağaç dalının kötü bakışlı insanlardan kişiyi koruyacağına, kötülükleri def edeceğine inanılır. Ünal Demirel'den derlenen efsane şu şekildedir.

Beydili boyu bu köye gelip yerleştiğinde kağnı arabalarıyla o köyden o köye mal taşıyan biri varmış. Adamın kağnı arabası sürekli ses çıkartıyormuş. Köyde yaşayanlar da bu sestten rahatsız oluyorlarmış. İçlerinden teki:

-Ben bu adamın öküzlerine bir bakış atayım da çatlatayım mı, demiş.

Adamın nazarı çok değermiş.

Köydekiler o kadar çok sıkılmış ki sestten:

- Yap, demişler.

Adam birkaç dua okumuş öküzlere ve kağnıcıya bakış atmış. Arabanın sesi kesilir gibi olmuş ama öküzler kağnıyı sürmeye devam etmiş. Köydekiler arabanın yanına koşarak gitmişler. Öküzler sapasağlam duruyormuş. Kağnıcıya:

-Bak bu böyle böyle yaptı; senin öküzlere bir şey olmadı, demişler.

Adam da öküzlerinin alnında asılı çitlembik dalını göstermiş ve demiş ki:

-Eğer üstünde ya da hayvanında bu daldan varsa korkma; ne sana ne ona nazar değmez, seni kötülüklerden korur, demiş.

O günden bu güne çitlembik dalının Beydili halkı tarafından nazara karşı yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. (K.K.3)

Beydili köyünde yapılan çalışmada Çetlenbik (Çitlembik) dalı ile ilgili efsane yıllar yıllı kulaktan kulağa yayılmış ve özellikle bu ağaç dalından yapılan fıçı şeklindeki nazarlıklar gerek bebekleri gerekse büyükleri kötü gözlerden koruma işlevini üstlenmiştir.

2.7.1.1. Efsanenin İşlevi:

Koruyucu ve sağaltıcı işlevi: Bu efsane Türklerin ağaca verdiği öneme ve onu kutsal kabul edişlerine işaret etmektedir.

Türk kültüründe ağaçla ilgili inanışlar konusunda çalışmaları olan Pervin Ergun “çitlenbik ağacını” Türk kültürü açısından şu şekilde değerlendirmektedir: “Tenhal(defne), mazi, meşe, menengeç, nar çiçeği dalı, dağdağan, çitlembik, alıç, kuşburnu, iğde, ak diken, kızıl diken, üvez, çitlik, böğürtlen, çıra ağacı, gül dalı, dut ağacı gibi dikenli çalılar ve ağaçların Tanrı kutu taşıdığına inanılmaktadır. Onlardan yapılan nazarlıkların da kutlu olduğu inancı yaygındır.” (Ergun, 2004: 322)

Pervin Ergun’un bu araştırmasından hareketle, “çetlenbik dalı efsanesi” çitlembik ağacının Tanrı kutu taşıması nedeni ile kişi ya da hayvanları kötü gözlerle karşı koruma işlevi olduğunu işaret etmektedir.

2.7.2. Kız Erenler Efsanesi

Köyde bulunan yatırların çoğu Beydili boyunun beyleri Rumlardan sonra köye yerleştiklerinde yaşamış erenlermiş. (K.K.3)

Vakti zamanında evlenmek üzere gelin olmuş iki kız kardeşin düğün konvoyunda giderken yolda kaybolup erenlere karışmışlar. Daha sonra onların kaybolduğu yerde iki yatır oluşmuş. Kaynak kişinin söylediğine göre Kız Erenler’den tekinin adı Firdevs’miş.(K.K.7)

Firdevs ve kardeşinin zaman zaman kendi yatırlarının orada onlar için dua edenlere görünürlermiş. Göründükleri kişiler genelde evlenmemiş genç kızlarmış. Firdevs ve

kardeşi gelin olarak erenlere karıştıkları için üstlerinde eski zamana ait gelinlik giyiyorlarmış. Gelinliğin üstünde kırmızı pullu duvak varmış ve ata binerlirmiş. Çok güzel gelinlirmiş.(K.K.7)

Efsaneye göre al duvaklı gelinler, beyaz renkli ata binerek genç kızların yanına gelir, onlara boncuk, bazlama verirlermiş ve:

- Bak biz yalnız iki genç kıız; hadi gel seninle kardeş olalım; al bu bazlamayı ye; bu boncuğu tak, derlermiş.

Köydeki inanca göre eğer bir genç kız erenlerin bazlamasından yer ve verdikleri boncuğu alıp takarsa onlarla birlikte erenlere karışmış.

Kız Erenler'in istediklerini yapmazsa genç kı, ona veda edip:

-Haydi, yolun açık olsun! Biz Dedelik'i ve Daştanpınar Erenleri'ni ziyarete gidiyoruz, dedikten sonra atlarına binip giderlermiş.(K.K.6)

2.7.2.1. Efsanenin işlevi

Oluştukları yere anlam kazandırma işlevi: Köy halkı tarafından oluşturulmuş bu efsanede oluştukları yere anlam kazandırarak bu yerlere farklı bakılması sağlanmıştır.

2.7.3. Dedelik Yatırı Efsanesi

Dedelik yatırı Rumlar zamanında köye gelen Beydili erenlerinden iki ermiş dedeymiş. Bu iki dede zorda olan insanların yardımına koşarmış. Bundan dolayı da eskiden cumartesi ve pazar akşamları mezarlarında ışık yanarmış ve dileği olsun isteyenler Dedelik'e gidip dilekte bulunurmuş. (K.K.7)

2.7.3.1. Efsanenin işlevi

Gelenek ve görenekleri koruma işlevi: Dedelik Yatırı, köy halkı tarafından kutlu mekân olarak görülmüş ve bu açıdan da köy halkının dilek ve isteklerinin yerine getirilmesi işlevini görmektedir.

2.7.4. Tekke Yatırı Efsanesi

Tekke yatırında yatan erenin adı Ömer’miş. Ömer Dede vakti zamanında çok iyilik yapmış bir adammış. Öldükten sonra mezarı yatıra dönüşmüş. Allah’tan yardım dileyen kalbi temiz insanlara yardım edermiş.”(K.K.7)

2.7.4.1. Efsanenin işlevi

Koruyucu ve sağaltıcı işlevi ve gelenek ve görenekleri koruma işlevi: Yapılan gözlemlerde Tekke Yatırı çevresinde meşe ağaçlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Kaynak kişilerden bu ağaçlarla ilgili alınan bilgiler ağaçların işlevini daha açık bir şekilde gözler önüne sermiştir. Pervin Ergun *Türk Kültüründe Ağaç Kültü* kitabında meşe ağacı ile ilgili şunları söylemektedir: “Anadolu’da heybetli gövdesiyle kutlu ağaç sayılmış, genelde ”Dede ”, “Baba” gibi sıfatlarla anılarak, savaşlarda kahramanlık gösteren yiğitlerin, Tanrı katında itibar kazanan erenlerin mekânıdır. Bu nedenle de dilek sahiplerinin sıkça ziyaret ettikleri kutlu mekânlardır. (Ergun, 2004: 235) Bu bağlamdan hareketle yatırlarda bulunan meşe ağaçları koruyuculuk işlevlerini yerine getirerek kişilerin istek ve dileklerine kavuşmaları için aracı olmaktadır.

2.7.5. Yer Adları Efsaneleri¹¹

Kaynak kişi Ünal Demirel’in anlattıklarına göre Nallıhan’da Beydili’ne yakın olan köylerin isimlerinin birbirleriyle bağlantısı vardır.

Efsaneye göre Oğuzlar göç edip Anadolu’ya gelirken Beydili boyunun bir kısmı Nallıhan’a gelmiş. O zaman burada Rumlar yaşarlarmış. Boyun ileri gelen beyleri bu köye gelip oturmuş. Rumlarla Beyler konuşma yapmışlar. Rumlar:

- Siz kimsiniz , nereden gelip nereye gidersiniz, demişler.

Beyler:

- Biz kavimiz, biz beyler olarak ilerden geldik.

¹¹ Yer adları ile ilgili efsane, aynı zamanda bölge ile ilgili sözlü tarih anlatısı olduğu için tezi birinci bölümünde de yer almıştır.

Rumlar:

- Bu kadar mısınız, demişler.

Beyler:

- Yok bu kadar değiliz geride kalanlar var. Onlar geride kaldı demişler. (Kaynak kişinin bahsettiği köy bugün Nallıhan'a bağlı Gerece köyüdür.)

Rumlar:

- Sizin hiç Ozanınız yok mu, demişler

Beyler :

- Var, halk Ozanlarımız var onlar şurada kaldı demişler (Kaynak kişinin anlattığı yerleşke bugün Nallıhan'a bağlı Ozan köyüdür.)

Rumlar:

- Sizin arabalarınız var, teker tamircileriniz nerede?

Beyler :

- Onlar tekirlerde kaldı demişler. (Kaynak kişinin bahsettiği köy bugün Nallıhan'a bağlı Tekirler köyüdür.)

Rumlar:

- Daha var mı kavminizden?

Beyler :

- Var, kuzucularımız var onlar hayvan otlatırlar, kuzucularda kaldılar. (Kaynak kişinin bahsettiği köy bugün Nallıhan'a bağlı Kuzucular köydür.)

Rumlar:

- Başka var mı?

Beyler :

- - Kavimizin gerisi yenideymiş. (Kaynak kişinin bahsettiği köy bugün Nallıhan'a bağlı Yenice köyüdür .)

Beydili boyunun beyleri buraya yerleşmişler. (K.K.3)

Köyde anlatılan bu efsaneye göre Beydili köyünün adı Beydili boyundan gelmektedir. Beydili boyunda yaşayan halk ozanları Beydili'ne yakın bir yere yerleşmişler ve Ozan köyü kurmuşlar. Beydili boyunda geride kalanlar Gerede'ye yerleşmişler bugünkü Gerede köyünü oluşturmuşlar. Beydili boyunun ağır tekerleklerle uğraşan tamircileri Tekirler'e gelmiş, bugünkü Tekirler köyünü kurmuşlar. Boyun hayvancılıkla uğraşanları bugünkü Kuzucular köyüne yerleşmişler. Beydili boyunda çok uzakta kalanlar Yenice'ye gitmişler, bugünkü Yenice köyünü kurmuşlar.

2.7.5.1. Efsanenin işlevi

Oluştukları yere anlam kazandırma: Bu efsanede de oluştukları yere anlam kazandırarak bu yere farklı bakılmasını sağlanmıştır.

2.7.6. Çoban ile Allı Gelin Efsanesi

Efsaneye göre, Emremsultan köyünden düğün konvoyu gelini alır, Beydili köyüne doğru yola çıkar. Yolda birden şiddetli bir rüzgâr esmiş. Bu rüzgâr düğün konvoyu içindeki allı gelini almış götürmüş. Konvoydakiler ne yaptılar ne ettilerse gelini bulamamışlar. Derken gelin kendini bir gölün etrafında bulmuş, demiş ki kendi kendine:

- Eğer ben burada durursam buradan illa ki bir çoban geçer, sürüsünü otlatır. En iyisi şu gölün içine gireyim de saklanayım demiş.

Aradan günler geçmiş, derken köyün çobanı sürüdeki hayvanlarıyla göle gelmiş. sürünü otlatırken, gölden dünyalar güzeli peri kızı gibi allı gelin çıkmış. Çoban kıza:

- sen burada ne ararsın ey gelin, demiş.

Kız:

- düğüne giderken çok rüzgar esti ben o rüzgara karıştım beni ta buraya getirdi , bana yardım et ne olur kimsem yok artık . demiş.

Çoban ne yapacağını bilememiş. Sayasında yaşlı mı yaşlı aksi mi aksi bir nenesi varmış. Almış kızı on götürmüş. Nene allı gelini görünce çok sevinmiş, kendi kızı gibi sevmiş. Gel zaman git zaman allı gelin ile çoban evlenmişler, çok mutlu olmuşlar.

Derler ki allı gelin aslında bir peri kızıymış, çoban ile evlenince erenlere karışmışlar. Eskiden iyi, özverili çobanlık yapanlara allı gelin ile çoban görünür; sürüsünü otlatmasında yardım ederlermiş. Sürünün başına bir şey gelmeden onları korurlarmış. (K.K.19)

2.7.6.1. Efsanenin işlevi

Oluştukları yere Anlam kazandırma: Bu efsanede de oluştukları yere anlam kazandırarak bu yere farklı bakılmasını sağlanmıştır.

2.8. Diğer

2.8.1. Beydili Köyü için yazılmış şiirler

Alanda yapılan çalışma esnasında Ahmet Bayındır'dan derlenen şiirlerde, köy ile ilgili inanışlar, halk mutfağı, halk oyunları, geçiş ritüellerinden bahsedilmesi sebebi ile bu bölümde değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Bir Başkadır Bizde Beydili Sevdası

Köyün üstü Beydili Kayası

Suyu soğuk olur Andız Yaylası

Hele gel gör ki çok güzeldir doğası

Bir başkadır bizde Beydili sevdası

Meşhurdur delikli ekmeği, oğlan çöreği

Pekmezle ıslanır tepsi böreği

Taşfırınlarda yapılır Beydili ekmeği

Bir başkadır bize Beydili sevdası

Derede sıra sıra su değirmeni
 Eğrek çamından geçer Beydili Seymeni
 Başında şapka ayağında yemeni
 Bir başkadır bizde Beydili sevdası

Ne hoştur Beydili kültürü şivesi
 Kök boyasından olur torbası heybesi
 Bahçelerde olur meyvesi sebzesi
 Bir başkadır bizde Beydili sevdası

Meydana yakılır düğün dernek ateşi
 Oyuna davet eder çoluk çocuk herkesi
 Haydi çalın çiftetelli oyun havası
 Bir başkadır bizde Beydili sevdası

Beydili'nde soğuk Yılman Çeşmesi
 Yılman'ın karşısındadır Yatır Dede Tekkesi
 Çok hoş olur külde değirmen çöreği yemesi
 Bir başkadır bizde Beydili sevdası

Ankara Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
 İstanbul'da İstanbul Beydillileri
 Herkes ister Hıdrellez bayramına gelmeyi
 Bir başkadır bizde Beydili sevdası...(K.K.9)

Şiirin halkbilim açısından değerlendirilmesi: şiirin ikinci dördlüğünde köye özgü halk mutfağı ürünleri “delikli ekmek, oğlan çöreği, pekmezli tepsi böreğinin” diğer köylerde çok meşhur olduğunu, şiirin üçüncü dördlüğünde Beydili Seğmenlerinin giyim ve kuşamları ile köy kültürünü yansıttıklarını, şiirin dördüncü dördlüğünde ise, köyün el sanatları geleneğini, şiirin beşinci dördlüğünde köye özgü gösteri sanatlarını, şiirin son bölümünde ise köyde geçmişten günümüze kadar hıdrellez bayramının kutlandığı tespit edilmiştir.

Haydi Dönelim Köyümüze Dostlar

Harman geldi buğdayı un, unu ekmek yapalım
Fırınlara ateşi yakıp külüne kabak atalım
Soğanı da tuz biber ile yanında katık yapalım
Haydi, gelin köyümüze Beydili'ye dönelim dostlar

Nohuttan kavut ile pekmezi şöyle bir karsak
Yanına peynir kaymaklı inek yoğurdu koysak
Kaşıkla olmuyor parmakla bandırarak yesek
Terimi de gömleğimin koluna siliversem dostlar

Sabah pişerken mis kokardı tarhana çorbası
Tarlaya tabana gideceğiz içimiz doğa sevgisi
Topal hoşafı içsem içimde yok çay sevdası
O vücuda hiçbir dert hastalık girer mi dostlar

Öküzlerimi erkenden alıp gitsem çift tarlasına
Ya Bismillah deyip sarılsam karasabanın sapına
Dinç olur bu yaşamla insan girse doksan yaşına
Toprağımı özledim Beydili'ye dönelim dostlar

Turp soğan delikli ekmeği ana gıdamız
Haşhaş yağından yapılır nişasta helvamız
Ne muhabbetliydi televizyonsuz yuvamız
Nine dede masalı dinlemeye dönelim Beydili'ye dostlar

Ahmet der ki insanlar şimdi ne yerler ne içerler
Genleri bozulmuş kokmuş etler hormonlu sebzeler
Şaşırdı yazık hangi hastalığa dirensin dertli mideler
Hapsiz ilaçsız köyümüz Beydili'ye dönelim dostlar (K.K.9)

Şiirin halkbilim açısından değerlendirilmesi: şiirin birinci dördlüğünde köyün halk mutfağı ürünü olan katık ekmeğinin tarifi verilmiştir, üçüncü ve dördüncü dördlüklerde tarlaya gidilip iş güçle uğraşılmasından, köyün ekonomisinin tarıma dayandığını, beşinci

dörtlükte ise, köye özgü halk mutfak ürünleri olan “nişasta helvası ve delikli ekmeğin” köy kültüründeki önemi vurgulanmıştır.

Beydili’ce

Korkuturlar “abpala geliyo¹²” diyerek
Büyütürler tarhana çorbası hoşaf yedirerek
En kıymetlisi pekmez, topal hoşafı
İçi güzel kalbi temiz en safı misafiri
Çok sever ne yapacağını şaşırır
En güzel yemekleri ekmekleri yedirir
Soğuk suyundan içirir
Bizim Beydili insanı (K.K.9)

Şiirin halkbilim açısından değerlendirilmesi: şiirin ilk dizesinde abpala inancına gönderme yapılmış. diğer dizelerde köyün mutfak kültürüne ait ürünlerden bahsedilmiş ve köyün misafiri çok sevdiğini, köye gelen misafirle en iyi şekilde ilgilendikleri vurgulanmıştır.

¹² abpala, annelerini üzen yaramaz çocukları kaçırdığına inanılan mitolojik kadındır.

3. BÖLÜM

GÖSTERİ SANATLARI

SOKÜM’ün gösteri sanatları, başlığını müzik, dans, tiyatro gibi konular oluşturmaktadır. Öcal Oğuz birçok alanda yer alan konuların gösteri sanatı olabilmesi için konunun sanat icrasına dönüşmesi gerektiğini söylemiştir. Bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için şu örneklerle açıklamıştır: “Sünnet, toplumsal uygulamalarla ilgili bir ritüel iken ve o alanda değerlendirilirken sünnet zamanı Karagöz oynatılması gösteri sanat alanında yer alması gerekir. Aynı şekilde evlilik bir geçiş törendir ancak, burada oynanan halk oyunu gösteri sanatlarında ele alınmalıdır.” (Oğuz, 2009: 131)

Bu açıdan alan araştırması ele aldığı SOKÜM’ün diğer alanlarında yer alan uygulamaların sanat icrasına dönüşmesi araştırmada yeni bir bölüm oluşmasını sağladı. Çeşitli uygulamalar bağlamında sanat icrasına dönüşmüş gösteri sanatları, köy seyirlik oyunları ve halk oyunları başlıklarına ayrılarak incelenmiştir.

3.1. Köy seyirlik oyunları

Türk halkının eğlence kültürünün başında köy seyirlik oyunları yer almaktadır. Kutlu Özen köy seyirlik oyunlarından, ‘*Sivas Yöresi Köy Seyirlik Oyunları*’ kitabında şu şekilde bahsetmektedir : “Anadolu köy seyirlik oyunları, köylülerin uzun kış gecelerinde ve özellikle düğünlerde, bayramlarda eğlenmek ve vakit geçirmek için düzenlenip oynadıkları dram karakterli temsillerdir. Bu seyirlik oyunlar, tarihi kaynakların verdikleri bilgilerden anlaşıldığına göre çok eski sözlü bir geleneğe dayanmaktadır. Orta Asya kaynaklı bu gelenek, 1071 tarihinden sonra Anadolu’da devam etmiş ve bugüne kadar yaşayıp gelmiştir. “ (Özen, 1998: 379)

Konu ile ilgili araştırmaları olan Erman Artun köy seyirlik oyunlarını iki ana gruba ayırmıştır:

“1-Ritüel nitelikte, belirli bir takvimi olan işlevsel oyunlar.

2-Evlenme törenlerinde ve çeşitli toplantılarda eğlence amacıyla oynanan oyunlar.

“Ritüel kökenli oyunlarda şenlik, büyü, bolluk ve bereket motifleri iç içedir. Taklit, eylem ve toplu katılma doğaya karşı korunmadır. Bu tür oyunlar eski yeni, iyi-kötü, bolluk-kıtlık, yaz-kış, ak-kara, güçlü-zayıf gibi çatışmalar üzerine kurulur. Ritüel kökenli oyunların bir kısmı kıştan sonra canlanan doğanın sevinçle karşılanması törenlerine bağlıdır. Ritüellerle kökenini avcılık ve kazma tarım dönemlerine kadar indirebileceğimiz izler günümüze kadar taşınmıştır. Bugün büyü işlevinin ikinci plana itildiğini, İslami inançların yanında birer renk olarak kaldığını görüyoruz. Eski kültüre bağlı bolluk, bereket ve çoğalmayı simgeleyen motiflerinin tam anlamıyla bilinmediği gözlenmektedir. Bu oyunlardaki dondurulmuş estetik biçim ve kalıp günlük olaylarla şekillenir. Günümüzde bu oyunların birçoğu eğlence amaçlı oynanmasına rağmen oyun çıkarmanın temelindeki dinsel işlevi hatırlatan izler taşır. Ritüellerde taklitle canlandırma ögesi dramı oluşturur. Dramatik nitelikli ritüeller kültik özlüdür ve dinsel alana girer. Ritüeller doğanın bilinmeyen yönlerini simgeler. Her ritüel bir sembolden oluşur. Eşya, faaliyet, görüntü, olay, saha ve zaman boyutu vardır. Bugün geleneksel tür olarak oynanan bu oyunlarda ilkelerin büyüsel işlevini bulamayız. Ritüellerde başka kişiliğe girme, unutulmuş kutsal kişilerin yerini alma, yıl döngüsünde kışın kovulup baharın gelmesi gibi bir gidiş ve geri dönüş gibi durumlar vardır. Ritüel kökenli oyunların özünde doğayla barışık olma isteği bulunur. Köylü bu törenlere inanarak katılır. Kökeni büyüye dayalı oyunların çehresi artık değişmiştir. Köylü şenlik olarak adlandırdığı bu oyunları yeni bir boyutta sürdürmektedir. Oyunlar günümüzde eğlence amaçlı oynandığından oyunlarda giderek yenilikler görülmektedir. Törenlerde gerçekleştirilmek istenen durum simgesel olarak canlandırılmaktadır. Ritüellerde eski dinlere ait izler bulunabilir. Köy seyirlik oyunlarını dramatik olarak nitelendirmek için en az kendisinden başka bir kişiliği, bir olguyu bir yaratığı canlandırma aranır.”¹³

Alandan derlenen ritüel kökenli oyunlar ise şu şekildedir:

3.1.1. Köy göçtü oyunu

Genellikle yirmi bir oyuncuyla açık alanda iki sıra halinde daire oluşturulur. Birinci grup on kişi yere çömelir. İkinci grup on bir kişi çömeden on kişinin arkasında durarak eş olur. Bir kişi boşta kalır.

Oyunu daire içinde ebe olarak seçilen kişi yönetir. Bez malzemeler bir araya getirilerek çuvalın içine sıkıca sarılıp, top şekli verilir ve topun ucu kalın bir iple bağlanır. Bağlanan top ebeye verilir.

Ebe “ köy göçtü” der ve ayakta kalan oyuncular sağ tarafa doğru yerleşir. Amaç eşsiz kalmamaktır. Yer değiştirme sırasında eşsiz, açıkta kalan kişiyi ebe yakalamaya çalışır. Ebe “sen kendine yer bulamadın mı niye geziyorsun oralarda” der, kişiyi yakaladığı

¹³İnternet: <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/3.php> adresinden 25 Ağustos 2014 tarihinde alınmıştır.

zaman elindeki topa vurur. Oyun bu şekilde bir süre devam eder. Ebe bir süre sonra “köy tersine göçtü” der. Ayaktaki grup bu sefer de sol tarafa yerleşmeye çalışır. Ebe yine açıkta kalanı yakalayıp, top ile vurur. Daha sonra ebe “ters-düz” der. Ayaktakiler çömelir, çömeliler ayağa kalkar. Ayaktaki yeni grupla oyun devam eder. Ebe oyunun sonlarına doğru oyunu hızlandırır. “köy göçtü, köy tersine göçtü, ters-düz” der. Böylece oyuncular şaşırtılmaya çalışılır. Şaşıran oyuncular ebe tarafından yakalanır.

Oyunun sonunda ebe: “köy göçse de göçmese de bizim köyümüz göçmesin” der ve oyunu bitirir. (K.K.5)

3.1.1.1. Oyunun işlevi

Bu oyunun işlevi eğlendirmektir, işlevi eğlendirmek olan oyunlarda, seyirci oyunun metin yapısını bilir. Oyunları en iyi bilen kişi yönetici görevini üstlenir. Seyircinin tepkisi oyunu yönlendirir.

3.1.2. Kırt kırt oyunu

Oyun iki kişiyle oynanır. Oyunculardan biri ebe olur; gözleri bağlanır ve eline bezden yapılmış top verilir. Bu top ebenin beline iple bağlanmıştır. Diğer oyuncunun da gözleri bağlanır ve eline iki adet kısa ağaç sopa verilir bu oyuncu uzun bir iple belinden ebenin beline bağlıdır. Ebenin amacı elindeki sopa ile kırt kırt diye ses çıkaran oyuncuyu yakalayıp ona elindeki topa vurmaktır. Kırt kırt ses çıkaran kaçır. Ebe onu yakalamaya çalışır. Bir süre sonra yer değiştirirler, biraz oynandıktan sonra oyun biter.(K.K.5)

3.1.2.1. Oyunun işlevi

Bu oyun, eğlence amaçlı oyundur ve oynanış şekliyle topluluğu eğlendirmek işlevi vardır.

3.1.3. Allah Allah kule oyunu

Bu oyun eski bir oyun olmasına rağmen son on yıldır hıdrellez kutlamalarında oynanır, hıdrellez kutlamaları toplumsal uygulama, ritüel ve şölen bölümünde yer alan bir

unsurken, Allah Allah kule oyunun sadece bu kutlama töreninde sanat icrasına dönüşmesi oyunu gösteri sanatı alanına sokmuştur.

Oyunun amacı kuleyi devirmeden hıdrellez kutlama meydanına taşımaktır. İlâhi ve dualarla bozulmadan, düşmeden meydana taşınan kule, baharın kutlu gelişinin göstergesi olarak algılanmaktadır.

Oynanışı: Oyun yirmi kişiyle oynanır. Oyuncular iki gruba ayrılır. Birinci gruptaki on kişinin üstüne omuzlarına basarak diğer gruptaki on kişi çıkarak kule oluştururlar. Kule, hıdrellez kutlamalarının yapıldığı şenlik alanın başında kurulur. Oluşan kulenin ortasına bir kişi girer ve ilâhi söyler. Söylenen ilâhinin her dörtlüğünden sonra kuledekiler, “Allah Allah” diye bağırırlar. Bir yandan da kule yavaş yavaş hıdrellez kutlama meydanına doğru yürümeye başlar. Kuledekilerle ortada yürüyen kişinin karşılıklı konuşmaları şu şekildedir:

Ortadaki kişi : Ötme bülbül, ötme bülbül,
 Derdi derde katma bülbül.
 Benim derdim bana yeter,
 Bir de sen dert katma bülbül.

Allah Allah kulesi : “Allah Allah”

Ortadaki kişi: - A bülbülüm uslu musun?
 Kafeslerde besli misin?
 Bencileyin yaslı mısın?
 Garip garip ötme bülbül.

Allah Allah kulesi :- “Allah Allah”

Ortadaki kişi: - Pervaz olup uçar mısın?
 Deniz derya geçer misin?
 Bencileyin naçar mısın?
 Sen de hâlin söyle bülbül.

Allah Allah kulesi :- Allah Allah

Ortadaki kişi : - Bilirim âşıksın verde,
 Cünunun var gayet serde,

Şu sinemde olan derde,
Bir de sen dert katma bülbül.

Allah Allah kulesi :- Allah Allah

Ortakdaki kişi : - Ötme bülbül, ötme bülbül,
Derdi derde katma bülbül.
Benim derdim bana yeter,
Bir de sen dert katma bülbül.

Allah Allah kulesi:- Allah Allah

Allah Allah Kulesi meydana geldiğinde Türk bayrağını çıkartırlar. Bu sırada kulenin ortasında bulunan kişi, hıdrellezin öneminden bahseder; sonra ülke ve köy için dua der ve oyun biter. (K.K.6)

3.1.3.1. Oyunun işlevi

Oyunun işlevi izleyenleri eğlendirmenin yanında geleceğe yönelik dilekte bulunmaktır.

3.1.4. Arı oyunu

Arı oyunu tespit edebildiğimiz kadarıyla Beydili köyünün özgün oyunlarından biridir. Dini bayramlar, düğünler ve asker uğurlama gibi törenlerde oynanmaktadır.

Oynanışı: Bir ebe ve iki oyuncu tarafından oynanır. Ebe sağ elini avuç içi içeri gelecek şekilde sağ yüzünü, gözünü ve kulağını kapatır. Sol elini de sağ koltuk altına avuç içi dışarı gelecek şekilde tutar. Oyuncular ebenin arkasına geçerler. Oyunculardan biri ebenin omzuna vurur. Oyuncuların hepsi vız diye ses çıkarır. Ebe vurana bilirse ebe o olur, bilmezse ebeliğe devam eder. Oyun bu şekilde devam eder. (K.K.12)

3.1.4.1. Oyunun işlevi

Hayvan taklidi yapması açısından bu oyun da ritüel kökenli oyundur ve oyunun işlevi izleyenleri eğlendirmektir.

3.1.5. Domuz- köpek oyunu

Bu oyunun özellikle oynanma zamanı yoktur, her zaman oynanabilir.

Oynanışı: Oyun oynanmadan bir gün önce köyde anons yapılır:

-Ey komşular! Yarın, domuz avına gideceğiz! Gitmeyenlere elli gayme ceza verilecek!” denir ve herkesin oyuna hazırlıklı gelmesi istenir.

Oyun akşam oynanır. Oyunda oynamak isteyenler köy meydanında toplanırlar ve gruplara ayrılırlar. Oyuncuların bir kısmı domuz, bir kısmı köpek, bir kısmı ise avcı olur.

Oyunun amacı avcıların köpekleri yardımıyla domuzları yakalamak istemesidir. Domuzlar köy meydanında bir yerlere saklanırlar, köpekler domuzları takip eder, buldukları domuzları “gırç gırç” diye ses çıkartarak avcıya haber verirler. Avcı da domuzun bulunduğu yere gelerek onu yakalar. Bütün domuzların yakalanmasıyla oyun biter(K.K. 12).

3.1.5.1. Oyunun işlevi

Oyunda yer alan domuz, köpek taklidi oyunları, bizi avcılık dönemi av törenlerine kadar götürmektedir. Bu bağlamda da oyun ritüel işlevini yitirerek, eğlence amaçlı bir oyun haline dönüşmüştür.

3.1.6. Deve oyunu

Bu oyunun genel adı “deve” oyunudur. Fakat özellikle kurban ve ramazan bayramlarında oynandığında adına erfene denmektedir.

Kaynak kişi Cevdet Daşdemir’in anlattığına göre erfene eski bir gelenektir. Özellikle dini bayramlarda kapı kapı dolaşarak yemek yapmak için malzeme toplanır, toplanan malzemeler köy meydanında pişirilir, yenir daha sonra türküler söylenir, oyunlar oynanır.

Oynanışı: Köy meydanına bir deve hazırlanır, deveye çan takılır. Köyün gençleri de çeşitli kıyafetler giyerler, farklı kişiler olurlar, köyün hanımı, köyün delisi gibi. Hazırlanan davul zurna eşliğinde grup kapı kapı dolaşıp dans eder ve yiyecek toplar, toplanan yiyecekler köy meydanında pişirilir yenir (K.K. 12)

3.1.6.1. Oyunun işlevi

Oyunda yer alan deve taklidi, “domuz- köpek” oyununda olduğu gibi ritüel kökenli oyundur ve zamanla ritüel işlevini yitirerek eğlence işlevine dönüşmüştür.

3.2. Halk Oyunları

Alan Dundes ‘Halk Kimdir?’ makalesinde halkı: “Halk; en az iki ortak faktörü paylaşan bir gruptur. Bu faktörün ne olduğu önemli değildir. Bundan daha önemlisi, bu grubun kendine ait kabul ettiği bir geleneği sahip olmasıdır. Bu gelenekleri paylaşan herhangi bir grup halk olarak adlandırılabilir. Bu grup bir aile kadar küçük, bir millet kadar da büyük bir kitle olabilir.” (Dundes, 2003: 25) Alan Dundes’in bu görüşünden hareketle; Halkın sadece bir insan grubu değil aynı zamanda ait oldu toplumun kültür ürünlerinin nesilden nesile aktarıcısı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda nesilden nesile aktarılan kültür ürünlerinden biri de “halk oyunları” dır.

Halk oyunları konusunda yapılan bilimseler çalışmalar araştırılırken halk oyunlarının sınıflandırılması konusunda araştırmacıların çeşitli sınıflandırmalar yaptığı tespit edilmiştir. Bu bağlamdan hareketle alan çalışmasını incelerken Şerif Baykurt, Cemil Demirsipahi ve Metin And’ın sınıflandırmaları dikkate alınmıştır.

Şeref Baykurt *Türkiye’de İlk Halk Oyunları Semineri* kitabında halk oyunlarını bölgelere ayırarak sınıflandırmıştır:

“Bar bölgeleri, halay bölgeleri, horo ve karşılama bölgesi, kaşık oyunları bölgesi, zeybek bölgesi” (Baykurt, 1961: 51) şeklinde sınıflandırmıştır.

Cemil Demirsipahi “*Türk Halk Oyunları*” isimli kitabında halk oyunlarını Şeref Baykurt’tun sınıflandırmasına ek olarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

İllere göre: Ankara Zeybeği (Ankara), İzmir Zeybeği (İzmir), İstanbul Kasabı (İstanbul), Hemsin Horonu (Rize)

- 1) **Bölgelere göre** Ege Zeybeği (Ege), Karadeniz Horonu (Karadeniz), Trakya Karşılması (Trakya)
- 2) **Oyuncu sayısına göre :** Üçleme Zeybeği, Altılama, Tek Zeybek
- 3) **Oyuncu cinsine göre:** Kadın Oyunları, Erkek Oyunları, Karma Oyunlar
- 4) **Hıza göre :** Ağır Zeybek , Yörük Zeybeği, Hoplama Halayı
- 5) **Kullanılan eşyaya göre:** Mendil Zeybeği, Kılıç Kalkan Oyunu, Cirit, Hançer Barı, Kaşık Oyunu
- 6) **Kişi adlarına göre:** Abdurrahman Halayı, Ger Ali Zeybeği, Şeyh Şamil, Yörük Ali Zeybeği, Sinan oğlu Zeybeği, Ata Barı, Genç Osman
- 7) **Hayvan adlarına göre:** Çekirge Zeybeği, Turna Barı, Kartal Barı, Koyun Zeybeği
- 8) **Makamlara göre:** Saba Oyun Havası, Yörük Nevasar Zeybek, Asır Ussak Semai
- 9) **Ayak hareketlerine göre:** Üç Ayak, Tek Ayak, Dörtleme, Dokuzlu, Beşli
- 10) **Yerli muhacir sözcüklerine göre:** Yerli Halay, Muhacir oyunu
- 11) **Oynanan yere göre:** Meydan Oyunları, Oda Oyunları
- 12) **Türk boylarının adlarına göre:** Türkmen Oyunları, Azeri Oyunları, Afşar Oyunları
- 13) **Dine göre:** Ayin Oyunları
- 14) **Söze göre:** Sözlü Oyunlar, Sözsüz Oyunlar, Karma Oyunlar
- 15) **Ölçüye göre:** Ölçsüz Oyun Havaları, Ölçülü Oyun Havaları
- 16) **Çalgıya göre:** Çalgılı Oyunlar, Çalgısız Oyunlar
- 17) **Sıkı düzene göre:** Doğmaca oyunlar, Düzenli Oyunlar, Karma Oyunlar

18) Konulara göre: Hayvan Taklidi oyunlar, Günlük Yasamı, İşleri, Uğraşları, Taklit Eden Oyunlar, Silahlı veya Silahsız Vuruşma Oyunları(Demirsipahi, 1975: 42)

Metin And ise bu iki sınıflandırmadan farklı olarak sınıflandırmasını oyuncu sayısına göre yapmıştır.

1.Tek oyunlar: Zeybek oyuncularında pek çoğu tek oyunculudur. Hatta oyunyerinde birden çok oyuncu oynadığında bile bunların bazısını tek oyun saymak zorundayız. Çünkü dansçılar oynarken birbirini umursamaz.

2.Çift oyunlar: Batı'da genel anlamıyla bir kadınla bir erkeğin oynadığı oyunlar olduğu halde bizde çift oyunlarda kadın erkek ayrımı çeşitli belirir. Bunların bazısını iki kadın, bazısını iki erkek, bazısını da iki kadın veya iki erkek oynamakla beraber, dansçılardan biri kadın veya erkek kılığına girer. Bir de bir kadın ve bir erkeğin oynadığı çift danslar vardır.

3.Toplu oyunlar: Sayıca ve çeşitleri bakımında pek çoktur. Koreografik düzen bakımından daha önemlidir. İki ana bölüme ayrılır.(And, 1961:55)

Beydili köyünden derlenen oyunlar şöyle tasnif edilebilir:

1. Kaşık Oyunları

2. Zeybekler

Beydili köyünde oyunların oynanma zamanı:

Oyunlar düğünlerde, şenliklerde, bayramlarda, ramazan eğlencelerinde vb. oynanmaktadır. Beydili köyü düğünlerinde eğlenceler daha çok gündüz yapılmaktadır. Düğün eğlenceleri genellikle sabah onda başlamaktadır.

Beydili köyünde erkekler ve kadınlar farklı oyunlar oynamaktadır.

Köyde oynanan oyunlar ortak işlevlerinden dolayı tek bir başlıkta incelenmiştir.

3.2.1. Kaşık oyunları

Kaşık oyunları, figür itibariyle birbirine çok yakındır ve sol ayağın sabit, sağ ayağın parmak ucuna basılarak oynanan oyunlardır. Yapılan derlemede erkeklerin oyunları kaşık oyunu olarak; Cezayir Oyunu, Kavuşturma, Yandım Şeker, Beydili Çiftetellisi, Keklik oyunları tespit edilmiştir. Köyde kadınlar kaşık oyunu oynamamaktadır.

Erkeklerin oynadıkları bu oyunlar genellikle ayak oyunlarının hâkim olduğu oyunlardır.

3.2.1.1. Cezayir Oyunu

Beydili köyündeki oyunlardan biri Cezayir oyunudur. Bu oyunun kökeni Fransızların Osmanlı toprağı olan Cezayir'i işgal etmesine dayanmaktadır. Bölgede savaşıyan Türk askerlerinden pek çoğı şehit olmuştur. Bu üzüntünün ardından Anadolu'nun çeşitli yerlerinde değişik ezgi ve icralarla Cezayir Türküsü söylenmiştir. Daha sonra bu türküyeye dans figürleri eklenerek çeşitli Cezayir oyunları oluşturulmuştur.

Gülay Mirzaoğlu, Osman Attila'nın "Afyonkarahisar Türküleri" adli eserinde bahsettiğı Cezayir türküsü hikâyesini şöyle özetlemektedir:

"Barbaros Hayrettin Paşa tarafından alınarak Kanunî Sultan Süleyman zamanında Osmanlı hâkimiyetine giren Cezayir, daha sonra Fransızlar tarafından işgâl edilir (1827-1830). Bu işgâl sırasında Fransızlarla savaşıyan Türk askerlerinden pek çok şehit verilir. Bunlar arasında eski adı Dinar köyü olan Yaylabağı'ndan gençler de vardır. Şehitlerin yavuklularına, ana babalarına kara haber ulaştığında bütün köylü yasa bürünür ve bu olayın onlar üzerindeki etkileri uzun zaman devam eder. Bu savaşlar sırasında şehit olan Mehmet adlı bir yiğidin nişanlısı kara haberi alınca aklını kaçırmış. Her gün köyün yüksek, ağaçlı tepesine çıkar, yanık sesiyle içli bir şekilde bu ağıtı söylermiş. O da nişanlısının şehit düşmesine dayanamayarak olaydan kısa bir süre sonra ölmüştür."¹⁴

Savaşların kötülüğünün bir simgesi olarak bu türkü Anadolu'da yıllardır sözlü veya sözsüz olarak oynanmaktadır.

Beydili köyünden derlenen Cezayir türküsü şu şekildedir:

Cezayir dedikleri koç yiğidin vatani
Aramazlar gurbet elinde yatani
Yatani da vay vay

¹⁴ http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mirzaoglu_03.pdf adresinden 28 Ağustos 2014 tarihinde alınmıştır.

Sokaklar mermer taşlı

Güzelleri kalem kaşlı

Cezayir elleri

Ay aman Cezayir elleri (K.K.9)

Cezayir oyunun oynanışı

Bu oyunu sadece erkekler oynamaktadır.

Oyundaki kişi sayısı: Oyun genel olarak karşılıklı iki grup halinde on iki kişiyle oynanır.

Oyunda kullanılan aksesuarlar: Her oyuncunun elinde kaşık vardır. Müziğin ritmine göre oyun sırasında çalınır.

Oyunda kullanılan çalgılar: Cümbüş, keman, klarnet, davul, zurna

Oyunun oynanışı: Müzik başladığında her iki grup karşılıklı olarak dizilir. Kollar Seğmen oyunlarında olduğu gibi yukarı doğru yarım kaldırılır. Önce sağa doğru yan yürüyüş (sol ayağın tabanı sabit, sağ ayağın parmak ucundan destek alacak şekilde) daha sonra sola doğru yürüyüş yapılır. Oyuncular tekrar birbirlerine dönerler sol ayağın parmak ucu yere basılır indirilir, sonra sağ ayağın parmak ucuna basıp indirilir. Daha sonra vücut sağ tarafa döndürülür ve çökülür, sonra aynı şekilde sol tarafa da dönülür ve çökülür. Çökme işlemi sırasında omuzlar önce sağ sonra sola doğru sallanır. Müziğin ritmi ile ayağa kalkılır daire biçiminde sağ ayak yere sabit, sol ayağın parmak ucuna basılarak daire içinde dans edilerek oyun bitirilir. (K.K. 9)

3.2.1.2. Yandım Şeker Oğlan Oyunu

Yandım Şeker Oğlan

Gayadan bakan oğlan
Kakili sarkan oğlan
Gece gelme gündüz gel
Horuzdan korkan oğlan

Aman şeker oğlan
Usdan şeker oğlan
Anasına darılmış
Damda yatan oğlan

Elinde de nacak
Sandım bana vuracak
İrkeklerin günahı
Gızlardan sorulacak

Aman şeker oğlan
Usdan şeker oğlan
Anasına darılmış
Damda yatan oğlan

Oyunun kişi sayısı: Kişi sayısında sınırlama yoktur.

Oyunda kullanılan aksesuar: Kaşık

Oyunda kullanılan çalgılar: Saz, cümbüş, klarnet, keman

Oyunun oynanışı: Kaşık oyunlarının en kıvrak ve hareketli olanıdır. Yürüyüş ve sekme figürleri, kolların ahenkli hareketi vardır. Genellikle saz ile oynanır (K.K.9).

3.2.1.3. Kavuşturma Oyunu

Kaynak kişi Ahmet Bayındır'dan edinilen bilgiye göre, bu oyun sadece Beydili'de oynanmaktadır ve oyunun sözü yoktur. Oyunun isminin Kavuşturma olmasının nedeni oyun esnasında oyuncular ortada birleşip ayrılıyor olmasındandır (K.K.9).

Oyundaki kişi sayısı: Kişi sayısında sınırlama yoktur.

Oyunda kullanılan aksesuar: Kaşık

Oyunda kullanılan çalgılar: Saz, cümbüş, klarnet, keman, davul, zurna, kaşık

Oyunun oynanışı: Oyunun başlangıcında her oyuncunun karşılıklı eş olduğu oyuncu vardır. Oyunun temel figürü, her üç adımda da dizlerin hafif kırılarak çift düşülmesi figürüdür. Bu figürle karşılıklı duran eşler birbirlerine yaklaşır ve ortada buluşurlar. Sonraki adımda tekrar aynı figürle ayrılırlar; üç-dört kere aynı şekilde oynadıktan sonra daire şeklini alırlar. Burada ilk önce aynı figürle sağ tarafındaki oyuncuya giderler. Daha sonra sol tarafındaki oyuncuya giderek birbirlerini selamlarlar. Aynı figür üç-dört kere yapıldıktan sonra aynı anda dairenin ortasına gelirler ve daireden uzaklaşırlar. Böylece ekipteki herkes birbirini selamlamış olur. Oyunun ikinci kısmında ilk kısımdaki figürler kaşıkların birbirine vurulmasıyla son bulur.

3.2.1.4. Beydili Çiftetellisi

Bu oyun köy derneğinin yürüttüğü köyde yapılan derleme çalışmalarının ardından son on üç yıldır oynanmaktadır (K.K.9). Bu açıdan dernek, somut olmayan kültürel mirasın yeniden canlandırılması bağlamında farkında olmadan bir sorumluluk üstlenmektedir.

Oyundaki kişi sayısı: Kişi sayısı dört-altı kişidir.

Oyunda kullanılan aksesuar: Kaşık

Oyunda kullanılan çalgılar: Saz, cümbüş, klarnet, keman, kaşık

Oyunun oynanışı: Eşler karşılıklı geçer; çiftetelli ezgisiyle kaşıkla oynarlar. İlk adımda sol ayak sabit, sağ ayağın parmak ucuyyla eşler birbirlerine doğru gelirler. Daha sonra sağa,

sola sonra tekrar sağa adımla birbirlerinden uzaklaşırlar. Oyun sağ ve sola çökme figürleri ile devam eder. Oyuncular oyunun ritmine göre kol ve omuz sallar (K.K.9).

3.2.1.5. Keklik Oyunu

Kaynak kişi Ahmet Bayındır'dan öğrenilen bilgiye göre bu oyun otuz-kırık yıl önce oynanan oyundur. Ağır zeybek adımlarının ve karşılıklı geçişlerin olduğu bu oyun kaşıkla oynanmaktadır. Köy derneğinin köyde yaptığı derleme çalışmalarıyla oyun yeniden hatırlatılıp oynanacaktır. (K.K.9) Beydili Köyü Dayanışma Derneği İstanbul Şubesinin köyde yaptığı derleme çalışmalarıyla oyun yeniden kurgulanarak hazırlanmaktadır. Bu açıdan dernek, somut olmayan kültürel mirasın yeniden canlandırılması bağlamında farkında olmadan bir sorumluluk üstlenmektedir.

3.2.2. Zeybek Oyunları

Bu oyunlar halk oyunlarında yer alan zeybek oyunlarından farklı olarak kaşıkla oynanmaktadır.

3.2.2.1. Meydan Zeybeği

Köyün en eski oyunlarından. Zeybek adımlarıyla kaşıklarla oynanır.

Oyunun kişi sayısı: Herkes oynayabilir.

Oyunda kullanılan aksesuar: Kaşık

Oyunda kullanılan çalgılar: Saz, cümbüş, klarnet, keman, kaşık, davul, zurna

Oyunun oynanışı: Oyuncular zeybek ritmine göre tek tek sahneye çıkarlar ve daire oluştururlar. Kollar zeybek hizasında kaldırılır. Ayak figürlerine bağlı olarak kollar ritimle birlikte indirilir. Çökme figürleriyle oyun devam eder. (K.K.9)

3.2.2.2. Seğmen Zeybeği

Oyunun kişi sayısı: Herkes oynayabilir.

Oyunda kullanılan aksesuar: Kaşık

Oyunda kullanılan algılar: Saz, cümbüş, klarnet, keman, kaşıık, davul, zurna

Oyunun oynanışı: Oyun meydan zeybeği formunda oynanmaktadır. Bu oyun, sadece akşam hava karardıktan sonra damat meydandan alınıp düğün/gerdek evine götürölürken oynanır. Bu köyde damat düğün/gerdek odasına sokulurken eziyet edilmez, dövölmez. Damat gerdek odasına sokulduktan sonra erkek ahali tarafından eğlenceye devam edilir. Eğlence sırasında zeybek ve kaşıık oyunları yanında orta oyunları da oynanır. Eğlenceye doyuncaya kadar oynamaya devam edilir.

3.2.2.3. Name Gelin

Bu oyunu köyde sadece kadınlar oynamaktadır.

Oyunun kişı sayısı: Bütün kadınlar oynayabilir.

Oyunda kullanılan aksesuar: Yok

Oyunda kullanılan algılar: Tef

Oyunun oynanışı: Sağ ayağın yere vurulmasıyla başlar ve daire şeklini almış oyuncular dönerek oynar.

Oyunun türküsü:

“Evleri var engin

Babası var zengin

Name benim dengim

Yandım Name Gelin

Gelin gelin gelin

Öldüm Name Gelin

Bir domurcuk gül iken

Soldum Name Gelin

Kaşlarında rastık
Baş altında yastık
Name'm ile küstük
Yandım Name Gelin

Gelin gelin gelin
Öldüm Name Gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name Gelin

Evleri benzer hana
Gözleri benzer cama
Mail oldum Sana
Yandım Name Gelin

Gelin gelin gelin
Öldüm Name Gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name Gelin

Evleri var hurda
Hep güzeller burda
Name'm benim orda
Yandım Name Gelin

Gelin gelin gelin
Öldüm Name Gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name Gelin

Evleri var iğde
Hep dalları yirde
Benim Name'm nerde

Bahçalarda suda

Gelin gelin gelin

Gelin gelin gelin

Öldüm Name Gelin

Bir domurcuk gül iken

Soldum Name Gelin “ (Şener 2001: 231)

3.2.2.4. Eminem

Bu oyunu köyde sadece kadınlar oynamaktadır.

Oyunda kişi sayısı: Bütün kadınlar oynayabilir.

Oyunda kullanılan aksesuar: Yok

Oyunda kullanılan çalgılar: Tef

Oynanışı: Oyuncular daire şeklini alırlar, müziğin başlamasıyla önce sağa sonra sola dönerek eşleri ile oynarlar. Daha sonra iki kere sağa sıçrayarak çökülür. Sonra iki kere sola sıçrayarak çökülür.

Oyunun türküsü:

Akpınar'a varaydım

Emine'mi göreydim

Emine'min kucağında

Canlar verip öleydim

Akpınar yapısına

Gün doğmuş kapısına

Emine'm çiçekler göndermiş

Uyandım kokusuna

Güzelim güzelim

Yola gidelim yola

Kardan beyaz kollarını

Dola boynuma dola (K.K.26)

3.2.3. Oyunların işlevleri

Halk oyunları, diğer halk bilgisi yaratmaları gibi, geleneğin devamı, ait olduğu toplumun kültürel göstergesi ve bir kimliği ifade ediş tarzıdır. Bu bağlamda da halk oyunları icra edildiği toplumun kültür ürünlerini yansıtırma işlevi sağlamaktadır ve sahip olduğu içeriği ile toplumun aynası olarak kültürel belleğin sürekliliğini devam ettirmektedir.

Beydili köyünde kadınlar ve erkekler ayrı ayrı eğlenmektedir. Kadınlar köy odasında eğlenirken erkekler köy meydanında eğlenmektedir. Kadınlar ayrı mekânda daha rahat hareket ederek oynadıkları oyunlarla deşarj olmaktadır. Bu tür eğlenceler kadın cemiyetini kültürel değerlerle birbirine bağlamaktadır. Erkekler meydanda oynadıkları oyunlarla yiğitlik, birlikte eğlenme ve dayanışma kültürünü geliştirmektedirler.

4. BÖLÜM

TOPLUMSAL UYGULAMALAR, RİTÜELLER VE ŞÖLENLER

“Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler, SOKÜM alanında en yoğun ve karışık konulardan birini oluşturmaktadır. Çünkü diğer bütün alanlarla ilgili ve ilişkisi olan toplumsal uygulamalar bulunmaktadır. Bu başlık altında toplumsal uygulama niteliği taşıyan bütün ritüeller, kutlamalar, şölenler, geçiş törenleri, geleneksel hukuk uygulamaları, geleneksel sporlar, çocuk eğitimi, çocuk oyunları, yerleşim biçimleri, mutfak kültürü, mevsimlik bayramlar, avcılık, balıkçılık ve hasat törenleri, kurban törenleri, toplumsal statü ve farklılıkları belirleyen törenler, mevsime bağlı törenler gibi konulara yer verilmektedir. “(Oğuz, 2009: 131, 132)

SOKÜM’ün bu sınıflandırmasından hareketle Beydili köyünde toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenle bölümünde Beydili köyünde geçiş dönemleri uygulamaları, dini bayramlarda yapılan kutlamalar, hıdrellezde yapılan kutlamalar, yörede varlığını sürdüren geleneksel çocuk oyunları alt başlıkları altında incelenmiştir.

4.1. Beydili Köyünde Geçiş Dönemleri

4.1.1. Doğum

İnsan hayatında üç önemli geçiş dönemi vardır:

1. Doğum
2. Evlilik
3. Ölüm

Geçiş Dönemlerinden ilki olarak kabul edilen doğum, hemen her zaman mutlu bir olay olarak kabul edilmiştir. Dünyaya gelen çocuk, sadece anne ve babasının değil, aynı zamanda akrabaları da sevindirmiştir.

Doğumla ilgili adet ve inanmalar ise kendi içerisinde doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olmak üzere üç bölümde incelenmektedir.

4.1.1.1. Doğum Öncesi Adet ve İnançlar

Doğum öncesi adetler; çocuk sahibi olmaya karar verildikten sonra başlayarak doğum olayının başlangıcına kadar süren uygulamalardır.

4.1.1.1.1. Gebe kalma

Gebe kalma ile ilgili olarak Sedat Veyis Örnek'in şöyle bir değerlendirmesi vardır: "Gelin girdiği yerde saygınlık kazanması, erkeğin gözüne girmesi, analık zevkini tatması ve soyun devamı için, kadının doğurması gerekir." (Örnek, 1995: 132) Beydili köyünde de gebe kalma ile ilgili olarak benzer hassasiyetler söz konusudur. Beydili köyünde yapılan bu konudaki derlemeler, Örnek'in bu hususta yapmış olduğu sınıflandırma (Örnek 1995: 132) esas alınarak şöyle tasnif edilmiştir:

1. Dinsel-büyüsel nitelikte olanlar: Yatırlara, türbelere ziyaretlere gidilir. Buralarda dua edilir, kurban kesilir. Bu tür inançların, kısır kadınlara yardım edeceğine inanılır. (Örnek, 1995: 132)

Beydili köyünde geçmişte hamile kalmak isteyen kadınlar köyde bulunan Kız Erenleri yatırına gider, önce yatırın taşları düzeltir sonra namaz kılar, yatırın yanında bulunan meyve ağacına çul bağlar ve yatırın yanına mum yakırmış. Bu uygulama ile hamile kalmak isteyen kadın Allaha dilekte bulunurdu. (K.K.6)

2. Halk Hekimliği ve Geleneksel Sağaltmayla İlgili olanlar:

Anadolu'da yapılan bu uygulamada genellikle hamile kalmak isteyen kadının beli çekilir, beline yaka vurulur, kasıklara sarılır ya da rahime çeşitli ilaçlar uygulanarak hamile kalınması sağlanır. (Örnek 1995: 132)

Köy ebesi önce çuldan top yapar, kadının ayaklarını kasıklarına kadar çeker ve top yaptığı çulu kadının karnına sıkıca sarar. Kadın bu şekilde iki üç gün durur, bir hafta sonra kadına aynı işlem tekrar uygulanır. Bu süre boyunca kadının ağır iş yapması yasaktır. (K.K.8)

Bir başka yöntem ise şifalı sulardır. Beypazarı’da bulunan Eşmece Hamamına kısır kadın götürülür üç gün boyunca kadının ekmek yemesi yasaktır sadece çekirdek, fındık, fıstık yedirilir ve hamamdaki şifalı su içirilir. Böylece vücuttaki iltihabın temizleneceğine, kadının rahatça hamile kalacağına inanılır.(K.K.8)

Eskişehir’in Taycılar Köyünde bulunan Taycılar Suyu da ay halini düzenlediğine inanıldığı için bir hafta boyunca kısır kadınlara içirilmektedir. (K.K.8)

Başka uygulama ise yeni doğum yapmış lohusanın çıkarttığı eşine çocuğu olmayan kadın oturursa çocuğu olacaktır. (K.K.27)

3.Tıbbi Sağaltama alanına girenler:

Günümüzde köyde en çok uygulanan uygulamadır, çocuk sahibi olmak isteyen çiftler, en yakın sağlık kuruluşuna başvurarak doktor kontrolünde bu süreci tamamlamaktadırlar.

Gebe kalma uygulamalarının işlevi: Örnek’in sınıflandırmasından hareketle gebe kalma uygulamaları işlevsel açıdan değerlendirildiğinde, annelik, hemen her zaman hemen her toplumda olduğu gibi Türkiye’de de kadın olmanın, toplumsal cinsiyet rolünün temel unsuru olarak görülmektedir. Bu bağlamda da evlenen her kadın çocuk doğurarak toplumun ona benimsetmiş olduğu bu rolü yerine getirmek zorundadır. Bu açıdan da kadının toplumda varlığını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi için “hamile” kalması gerekmektedir. Beydili köyünde de toplumsal cinsiyet rolünü yerine getirmek isteyen kadınlar eski Türk inanç sisteminden günümüze gelmiş birçok halk hekimliği ve ritüelleri kullanmaktadır.

4.1.1.1.2. Aşerme ve Gebelik

“Kadın gerek gebeliği gerekse lohusalığı süresince çevresinde bir çeşit hasta olarak kabul edilir ve buna göre işlem görür. Başka bir söyleyişle, gebe kadının bağlı bulunduğu grup ya da cemaatin kültürel değerleri hasta kategorisine sokarak ona o gözle bakar; ondan bu değerlere uygun beklentilere göre hareket etmesini ve rolünü üstlenmesini ister. Bu durum da kadını gebeliği süresince birtakım kaçınmalara ya da bağlı bulunduğu kültürel ortamın geçerli saydığı işlemlere uymaya zorlar.” (Örnek, 1995: 135)

Beydili köyünde de Sedat Veyis Örnek'in bahsettiği gibi “Kadın gerek gebeliği gerekse lohusalığı döneminde çevresinde hasta olarak görülür ve buna göre işlem görür. Hamilelik döneminde gebenin canı ne çekerse akrabaları tarafından yerine getirilmeye çalışılır. Eğer yerine getirilmezse bebeğin ölü doğacağına inanılır.” (K.K.15)

Hamileyken yatıra, türbeye gidilmez; çünkü doğacak çocuğun vücudunda ilerde gül şeklinde lekeler olur. Hamileyken gebe kadın gül koklamaz, bebeğin vücudunda gül lekesi olacağına ve bu gül lekesinin gül açma zamanında kızaracağına inanılır .(K.K.27)

Bir iş yaptıktan sonra eller mutlaka yıkanmalıdır, mesela ciğer kesiyorum kestikten sonra elimi vücuduma sürersem sürdüğüm yerde kırmızı leke olur.(K.K.8)

Hamilenin canı ne çekerse yedirilir.(K.K.8)

Hamileyken kötü şeylere bakmak yasaktır yoksa çocuk çirkin olur. (K.K.8)

Hamile kadın haram yemez, iş yaptırılmaz. (K.K.27)

Aşerme ve gebelikteki inanışların koruma işlevi: Annen hem kendini hem de bebeğini çeşitli uygulamalarla korumalıdır.

4.1.1.1.3. Bebeğin cinsiyetinin tayini

Hamile kalan kadının karnındaki bebeğin cinsiyeti bir takım uygulamalarla bilinmeye çalışılmaktadır. “Hamilenin canı tatlı isterse bebek erkek, ekşi isterse bebek kız olur.” (K.K.27)

“Hamilenin yüzü güzelleşirse bebek erkek, çirkinleşirse kızı olur.” (K.K.27).

4.1.1.2. Doğum sırası adetleri

Doğum başladığı anda annenin rahat doğum yapması için evin dışarıda bulunan su oluklarına su doldurulur. (K.K.27)

Günümüzde köy halkı Nallıhan'da bulunan hastanelerde doktor kontrolünde doğum yapmaktadır. Geçmişte ise doğumu doktorun yerine ebeler tarafından gerçekleştirilmekteydi. Sancısı başlayan kadına ebeler doğum yaptırırmış. (K.K.27)

4.1.1.3. Doğum sonrası adetler

4.1.1.3.1. Bebeğin Göbeği

Beydili köyünde bebek doğduktan sonra anne ile bağı olan göbek bağı kesilir ve kuruması beklenir. Göbek bağı düştükten sonra önce evde süpürgeye dua okunur, okunan süpürge ile birlikte camiye gidilir bebeğin göbeği camiye götürülür, süpürge ise camiye bırakılır eğer böyle yapılırsa bebeğinin ömrünün uzun ömürlü olacağına inanılır. (K.K.8)

4.1.1.3.2. Bebeğin Tuzlanması

Eskiden doğumu köylerde ebe yaptırır. Yeni doğan bebek, göbek bağı kesildikten sonra üç kere ılık suyla yıkanır. Bebek doğduktan iki üç gün sonra ya da doğar doğmaz tuzlanırdı, ayak basmayacak bir yere bebek yatırılırdı tuzlama işleminin amacı bebeğin kokması içindir. (K.K.15)

4.1.1.3.3. Kırk basması

“Halk kültüründe birtakım olağanüstü halleriyle insanların yaşamında etkileri olduğuna inanılan esrarengiz yaratıkların varlığına inanılır. Olağan dışı kimi şartlar içinde onları gördüklerini öne sürenler vardır.”(Başçetinçekik, 2009: 50)

“Eski Türklerden günümüze kadar Alkarası, Albastı, Albis, Almis adlarıyla loğusaya musallat olduğuna inanılan bu kötü ruh hakkında bütün Türk topluluklarında aynı inanmalar mevcuttur. Bunlara göre, yalnız kalan loğusanın yanına peri kızları gelerek, ciğerini alır giderlermiş ve bu suretle loğusayı al basarmış, bu ruh loğusanın ciğerini alıp suya bırakırsa loğusa ölmüş. İnanışlarda; albasması tüfek sesinden, ocaklı adamlardan, demirden ve kırmızı renkten korkar. Bunun içindir ki, loğusa yatakta iken başına kırmızı kurdeleli altın takarlar, loğusaya kırmızı şeker götürürler.”(Başçetinçekik, 2009: 50)

Geçmişten günümüze köyde albasması inancı devam etmektedir. Albasmasına karşı bebeği ve anneyi korumak için çeşitli uygulamalar yapılmaktadır.

- Bebek doğar doğmaz üç su yıkanır ve daha önce evde hazırlanan salıncağa konur(K.K.8)

- Annenin yattığı yere at nalı bağlanır ki albasması gelmesin .(K.K.8)
- Annenin yastığının atına, bıçak konulur. (K.K.15)
- Anne ve bebek kırık gün yalnız bırakılmaz ve evden dışarı çıkartılmaz. (K.K.15)
- Bebeğin beşiğinin başına al yazma bağlanır (K.K.15)
- Anne doğumdan sonra kırık gün boyunca aynı yemeniyi başına bağlar ve annenin kullandığı başörtüsü bebeğin beşiğine asla bağlanmaz. (K.K.15)
- Eve gelen misafirlerin ayakkabıları değiştirilir. (K.K.8)
- Loğusa kadınlar bir araya getirilmez eğer bir araya getirileceklerse “bir üstün iki sen benden üstün “ denir.(K.K.8)
- Anne çocuğunu hemen emziremez ilk önce yıkanır sonra anneye “bir üstün iki üstün sen benden üstün ama anne oğlun ya da kızın senden üstün “ denir. Böylece kırk basmasına karşı loğusa ve bebek korunmuş olur. Bu işlemden sonra annenin bebeği emzirmesine izin verilir yoksa bebeğin rahatsızlanacağına inanılır. Bu işlem doğumdan sonra onuncu, yirminci, otuzuncu günlerde uygulanır. (K.K.15)

4.1.1.3.4. Kırklama

Doğumdan sonra kırklama işlemini yapmak için önce kırk tane taş toplanır; taşlar yıkanır ve banyo yaparken kullanılacak olan su kabının içine atılır. İlk önce bebeğin annesi, hazırlanan bu kaptan su dökerek yıkanır. Böylece “kırklanan” kadın, bebeğini yıkamaya başlar. Bu işlemi yaparken yakın akrabalar da yardım eder. Bebeğin annesi kendisinin de kullandığı su kabının içine bebeğin yıkanabileceği sıcaklıktaki suyu hazırlar. Bu kaptan bir tas su alır ve parmakları açık bir şekilde su dolu tasın içine elinin önce içini veya dışını batırır ve “beş” der, tekrar elini batırır “on beş” der ve bu işlem “kırk” diyene kadar devam eder... Kırk sayısına ulaşıncı tastaki su, hem bebeğin hem de annenin başına dökülür; bu işlem üç kez tekrarlanır. Böylece hem bebeğin hem de annenin “kırklanmış” olduğuna inanılır. Kırklama merasimi tamamlandıktan sonra kabın içinde bulunan su, taşlarla birlikte ayak basılmayan uygun bir yere dökülür. (K.K.15)

Kırklama işlemi bittikten sonra anneye yeni bir elbise giydirilir ve eline kap verilerek çeşmeden su doldurup getirilmesi istenir eğer anne bunu yaparsa bebeğinin nur gibi parlak ve uzun ömürlü olacağına inanılır (K.K.15)

Doğum sırası ve sonrası yapılan ritüellerin işlevi: doğum sonrası yapılan ritüellerde loğusa hasta olarak görülür ve yalnız bırakılmaz. Ona dikkatli bir şekilde bakılması gerekmektedir.

4.1.1.3.5. Huy kesme

Sürekli ağlayan ve huysuz olan çocuk için yapılan uygulamalardır.

Çocuk çok ağlarsa kırık farklı kumaştan elbise dikilir. Kolları farklı kumaştan, bacakları ayrı kumaştan dikilen elbise çocuğa giydirilir böylece çocuğun uslanacağı düşünülür.(K.K.15)

Köyde kullanılan bir başka uygulamaysa eğer bebek kız ise bebeğin halası ve teyzesi çeşitli kumaşlardan “gelin bebeği” yapar ve bebeğin beşiğine koyar bu uygulama bebeği sakinleştireceği gibi aynı zamanda da bebeği nazara karşı da korur. Bebek erke ise, bebeğin amcası ile dayısı “sapan” yapar. Gelin bebeğinde olduğu gibi sapanın işlevi de aynıdır.(K.K.8)

4.1.1.3.6. Ad koyma

Beydili köyünde doğumdan üç ezan sonra bebeğin adı konur. İlk önce bebeğin kulağına ezan okunur ve konulacak isim üç kez arka arkaya tekrar edilir. (K.K.15)

4.1.1.3.7. Diş gölesi

Çocuğun artık bebeklikten çıktığını gösteren diş çıkartma, genellikle bir törenle kutlanır. Göle Buğdayın bir tencereye konarak suda haşlanmasıdır. Bunun içerisinde üzüm, kayısı gibi karıştırılarak yenir. Çocuğun ilk dişlerinin çıkmaya başladığı fark edildiği gün diş gölesi yapılır.Eş dost, akraba toplanır diş gölesi dağıtılır. Diş gölesinde yemek dışında başka bir uygulama yoktur.(K.K.8)

4.1.1.3.8. Köstek kesme

Çocuk yürümeye başladığında düzgün yürüyebilmesi için köstek kesilir.

Köstek kesmek için belirlenen bir günde köy halkı toplanır. Çocuğun annesi bir tepsi içine “ayna, makas, defter, kalem, yumurta” gibi eşyalar koyar. Kösteği kırılacak olan çocuk bir yere oturtulur ve ayak başparmağına iplik bağlanır. Bebeğin ayağına bağlanan ipi eğer bebek erkek ise amcası, kız ise teyzesi keser. Kösteği keserken üç defa:” Ne kesen, köstek kesem.” der. Daha sonra bebek hazırlanan tepsiye doğru yürütülür bebek tepside bulunan eşyalardan birini seçer ki böylece bebeğin gelecekteki mesleği belirlenmiş olur.(K.K.8)

4.1.1.3.9. Sünnet

Sünnet öncesi hazırlıklar

Sünnet için özel olarak beklenen bir yaş yoktur. Çocuğun erken yaşta sünnet edilmesi iyidir. Çocuğunu sünnet ettirmek isteyen aile ilk olarak çörek pişirir, kapı kapı pişen çörekler dağıtılarak köy halkı sünnete davet edilirdi.(K.K.23)

Sünnet olacak çocukların yatacakları yataklar sünnetten bir gün önce süslenir.

Sünnet merasimi

Sünnet günü sabaha erkenden hazırlıklara başlanır. Önce köy meydanında büyük kazanlarda yemekler pişirilir. Sonra sünnet çocukları için atlar süslenir, süslü altla çocuklar bindirilir ve yatır ziyaretleri yapılır, yatır ziyaretlerinde dualar okunur. Daha sonra sünnet işlemi yapılır ve mevlit okutulur. Mevlitten sonra şerbet dağıtılır ve yemekler yenir. Sünnet merasimi için köyde hazırlanan özel bir yemek yoktur. Yemekten sonra köy gençleri yöreye özgü halk oyunlarını oynar ve sünnet töreni biter. Köyde kirvelik geleneği yoktur.(K.K.8)

4.1.2. Asker uğurlama

Bütün toplumlarda doğum, evlenme, ölüm önemli geçiş dönemleri sayılmıştır. Türk kültüründe ise bu geçiş dönemlerine “askerlik” de eklenmiştir. Çünkü Türk halkı için asker ocağı “peygamber ocağı” dır.

“İnsan hayatında askerlik, askere gideni ve geride kalanı etkiler. Askere gitme, gidip de geri gelememe olgusu ağıtlara, türkölere, maniler vb. türlere konu olmuştur. Asker mektupları, asker manileri, askerlik hayatını yansıtır. Bu şiirlerde; özlem, haberleşme isteği, ana baba özlemi, sitem, asker dönüşü başkasına varan sevgili, asker yolu gözleme, sıra özlemi vb. konular asker için yakılan türkölere konu olur. “ (Artun, 2000: 48)

Bu açıdan da Türk kültüründe askerlik kavramı belirli ritüellerin, uygulamaların yapıldığı törenlere dönüşmüştür.

Asker uğurlama töreni Türk toplumu tarafından asker adayı gencin “düğünü” olarak görülmektedir. Çünkü askere giden genç artık çocukluktan çıkarak yetişkin bir bireye haline gelecektir. Asker adayının görev yeri ve gidiş tarihi belli olduktan sonra asker uğurlama törenleri hemen yapılır. Asker uğurlama törenleri şu alt başlıklar içerisinde incelenecektir.

4.1.2.1. Askere gidecek gençlerin haber verilmesi

Köy muhtarı askerlik kağıdı gelen gençleri tek tek anons eder. Böylece köy halkı kimlerin askere gideceğini öğrenerek, askere uğurlamada yapılacak olan törenleri hazırlamaya başlar.

4.1.2.2. Askere gidecek gencin evinin ziyaret edilmesi

Köy muhtarının yaptığı anonstan sonra gün içinde köy halkı askere gidecek gençlerin evini ziyaret eder. Bu ziyaret sırasında da iyi dileklerini bildirerek yumurta, çorap, iç çamaşırı, süt, ekmek, pekmez gibi hediyeler veya para götürülür. (K.K.3)

4.1.2.3. Asker adayının yemeğe alınması

Askere gidecek gencin asker ocağına gideceği tarih belli olduktan sonra asker olacak genç tek tek köydeki bütün akrabalarını ziyaret eder, onlardan haklarını helal etmelerini ister. (K.K.3)

Köyde uygulanan başka bir adet ise toplu yemeklerdir. Eğer köyde çok sayıda genç askere gidecekse köy meydanında toplu yemek düzenlenir. Bu toplu yemeklere sadece erkekler katılır. (K.K.3)

Bu yemeklerin en önemli işlevi askere gidecek genç ile vedalaşmak ve ona iyi dileklerini bildirerek yolcu etmektir

4.1.2.4. Askere gidecek gencin korunması

Asker uğurlama törenlerinde de kişiyi tehlike ve zararlardan koruma amacı yaygındır. Asker ocağından ölmeden gelme isteği bazı ritüelleri meydana getirmiştir.

Kurban kesmek: Anadolu’da asker uğurlama törenlerinde en çok kullanılan uygulamadır. Bu törenin amacı askere adayının sağ salim askerliğini yapıp köyüne dönmesi içindir.

Asker için kesilen kurban misafirlere ikram edilir, kurban sahibi ve asker bu etten yemez. (K.K.3)

Mevlit okutmak: Askeri korumak amaçlı yapılan bir törendir.

Askere gidecek gencin ailesi durumu iyi ise mevlit okutur. Bu mevlitlerde genellikle yemek verilmez ama çeşitli ikramlarda bulunulur. (K.K.3)

Meşe ile ilgili uygulamalar: Gerek Türk dünyasında gerekse Anadolu coğrafyasındaki Türklerde meşe ağacı kutsal sayılmakta ve askerlikle ilgili çeşitli törenlerde kullanılmaktadır. Beydili köyünde asker uğurlaması sırasında yapılan bir törende; askere uğurlanan gencin arkasından meşe odunu yuvarlanır, yuvarlanan meşe odunu gencin annesi, eşi ya da nişanlısı tarafından o gelinceye kadar saklanır. Askerin köye dönüşüyle birlikte meşe odunu asker evinin ocağında yakılır. (K.K.5) Meşe ağacının Türk kültüründe taşıdığı anlam ile ilgili olarak Pervin Ergun’un değerlendirmesi şöyledir: İnsanoğlunun hayatında hava, su ve toprak kadar önemli bir yere sahip olan ağaç, inanış ve düşünüş dünyasında “türeyiş”, “beslenme”, “Tanrı ile irtibat kurma”, “cennete ulama”, “şifa”, “dilek” gibi anlam ve roller üstlenir. Hayatı, ölümsüzlüğü, bilgeliği, gençliği ya da genç kalmayı, üç katmandan (yer altı, yer üstü ve gökyüzü) oluşan âlemi birbirine

bağlamayı ifade eden “kozmik ağaç” kültüne, Türk inanış ve düşünüş sisteminde önemli bir yeri vardır. Üzerinde ne yetişirse cennetten gönderildiğine inanılması meşe ağacının Tanrı tarafından seçildiğinin bir işareti sayılabilir. Böylece Türk halkı arasında meşe ağacı kutsal sayılmıştır. (Ergun, 2004: 17-21).

Bir başka açıdan ise, Meşe ağacı Anadolu’da heybetli gövdesiyle kutlu ağaç sayılmış, genelde ”Dede”, “Baba” gibi sıfatlarla anılarak, savaşlarda kahramanlık gösteren yiğitlerin, Tanrı katında itibar kazanan erenlerin mekânıdır. Bu nedenle de dilek sahiplerinin sıkça ziyaret ettikleri kutlu mekânlardır. (Ergun, 2004: 235) Meşe ağacının koruyucu özelliği sayesinde askere giden genç başına bir şey gelmeden köyüne geri döner. Böylece askere gidecek genç korunmuş olur.

Kına yakmak: Anadolu’da üç şeye kına yakılmaktadır. Kurbanlık koça kına yakılır ki Allaha kurban olsun, gelin olacak kıza kına yakılır ki kocasına, kocasının ailesine kurban olsun ve en son olarak askere kına yakılır ki gittiği asker ocağında vatanına kurban olsun diye. Bu açıdan kutsal sayılan askerlikte uygulanan uygulama kına yakmaktır.

Asker eğlencesinin düzenleneceği akşam önce köy meydanında dualar okunur asker olacak gençlerin omuzlarına al yazma konur. Al yazma konduktan sonra askere gitsin vatanına kurban olsun diye asker olacak gencin parmaklarına kına yakılır. (K.K.3)

4.1.2.5. Asker uğurlamada düzenlenen eğlenceler

Asker uğurlamada düzenlenen eğlenceler genellikle toplu yemek verileceği gün yapılır. Düzenlenen eğlencelerin amacı asker olacak gence moral vermektir.

Beydili köyünde asker uğurlama eğlenceleri öncelikle toplu yemekle başlar yemekten sonra askere gidecek gençlere kına yakılır. Kınanın ardından köye özgü asker uğurlama türküsü olan “gurbet havası” söylenir. Kaynak kişi Ünal Demirel’in söylediğine göre köyde yıllar önce çok sayıda şehit verilmiş işte gurbet havası askere giden gençlerin anneleri tarafından söylenmiş bir türküdür, türküde sadece kaval çalınır başka bir çalgı aleti yoktur ve türkünün söyleyeni belli değildir. (K.K.3)

Gurbet Havası

Ah ah allı da yeşilli
 Şu dağlar
 Hasreti içerime de düştü
 Şu gurbet ellerin ateşi

Ah ah aşaydım da aşaydım
 Şu kapıyı da yaraydı da ardına
 Düştüm gurbet ellerin yolunada
 Düştü içerime derdi de derdi de

Gelin de kardaşlar arkaşalar
 Helalaşalım
 Gelin de siz de gitmen
 Bizlen (K.K.3)

Gurbet havası okunduktan sonra sıra askere gidecek gençleri eğlendirmeye gelir. Köye özgü köy seyirlik oyunları: “arı oyunu, köy göçtü oyunu, kırt kırt oyunu” oynanır. Daha sonra halk oyunları oynanır eğlence sabaha kadar devam eder. (K.K.3)

4.1.2.6. Askere gidilecek gün yapılan uygulamalar

Askere gidilecek zaman geldiğinde askere gidecek gençler sabah erkenden kalkar, akrabalarına giderek onlarla vedalaşırlar. Sonra köy meydanında kendisi için hazırlanmış asker bavulu ve asker heybesini alırlar. Asker heybesine mutlaka nor,(lor) delikli ekmek, bağı açık ekmek, pekmez konulur, buna askerin yolluğu denir. (K.K.3)

Davul, zurna ile oyunlar oynayarak askere giden genç Nallıhan merkeze kadar götürülür. Otogardan yine davul, zurna eşliğinde otobüse bindirilir. (K.K.3)

4.1.2.7. Asker karşılama geleneği

Asker karşılama da asker uğurlamada olduğu gibi törenle olur. Askerin yolunu gözleyen akrabaları Nallıhan merkeze inerek askerin geleceği otobüsü beklerler. Otobüs geldiğinde davul, zurna eşliğinde türküler söylenir, oyunlar oynanır. (K.K.3)

Asker köye geldiğinde onun arkasından onu korumak amaçlı yuvarlanan meşe odunu evin ocağında yakılır ve bu ocaktan askere yemek pişirilir. (K.K.8) Tüm gün ve gece boyunca eğlence devam eder.

4.1.3. Evlenme

“Yaşamın ikinci geçiş dönemi olan evlenme, gerek kızın ve erkeğin sosyalleşmesi sürecinin önemli bir aşamasını oluşturması, gerekse aileler arasında kurulan dayanışmayı, toplumsal ve ekonomik ilişkisi belirtmesi ve düzenlemesi bakımından her zaman ve her yerde önemli bir olay gözüyle görülmüştür. Dünyanın her yerinde her aşaması, bağlı bulunduğu kültür tipinin öngördüğü belirli kurallara ve kalıplara uydurularak gerçekleştirilen evlenme olayı, özellikle tören, töre, adet, gelenek ve görenek bakımından zengin bir tablo çizmektedir.” (Örnek, 1995: 185)

Beydili köyünde de evlenme; kız isteme, söz kesme, nişan, keşkek odunu ve orta çeyiz gibi belli başlı aşamalarıyla geleneklere bağlı olarak sürdürmektedir.

4.1.3.1. Kız isteme

Mesut Şener’in ‘Nallıhan’ isimli kitabından alınan bilgiye göre “1970’ten önceki yıllarda gençler askere gitmeden evlendirilirdi. Kız istemeler kışın olurdu.” (Şener, 2001: 226)

Kaynak kişi Hüseyin Erken’in anlattığına göre; evlenmek isteyen genç ailesine bu durumu bildirirdi. Aile gence birini sevip sevmediğini sorar varsa o kız istenir yoksa görücü usulü evlilik yapılırdı. Köyün ileri gelenleri araştırma yapar aileye uygun kız bulurlardı. Kız evine niyet belli etmek için öncelikle bohça götürüldü. Bohçanın içine helva, şeker, çay konurdu. Eğer kız tarafı da evliliğe sıcak bakıyorsa bohçanın içi boşaltılır

ve gözleme, çörek, basma helva bohçaya konarak oğlan evine verilirdi. Bohça boşalmaz ise kesinlikle bir daha o eve kız istenmeye gidilmez demektir. (K.K.5)

Bohça boşaltılıp ikramlar konulup oğlan evine verildiği zaman söz kesme günü iki aile büyüğü arasında kararlaştırılırdı. (K.K.5)

4.1.3.2. Söz kesme

Beydili Köyü’nde söz kesme ve nişan merasimleri farklı farklı yapılmaktadır. İlk önce söz kesilir aradan bir ay sonra nişan merasimi yapılır.

İki aile büyüğü arasında kararlaştırılan gün erkek tarafı sözlenecek kıza daha önce aldıkları kıyafetleri, takılacak yüzüğü, takıları, misafirlere ikram etmek için hazırladıkları ikramlıkları kız tarafına yollarlar. Söz akşamı ise söz yüzüğü takılır, nişan ve nikâh tarihleri belirlenirdi. (K.K.6)

4.1.3.3. Nişan

Söz kesmeden sonra sırada nişan vardır, herkes katılabilsin diye nişan hafta sonu yapılmaktadır. Nişanda gelinin ihtiyacı olan eşyalar, takılar ve iki ailenin birbirine vereceği hediyeler nişan bohçası hazırlanarak kız tarafına getirilir. Nişan bohçasında mutlaka göynek ve örtme olmalıdır. Nişanlılık süreci uzun olmazdı.(K.K.6)

Eskiden nişanlıların birbirlerini görmeleri kesinlikle yasaktı, köy yerinde birbirlerinden kaçardı. Günümüzde bu adet devam etmemektedir. (K.K.5)

4.1.3.4. Düğün öncesi hazırlıklar

4.1.3.4.1. Oğlan çöreği

“ İki aile arasında kararlaştırılan düğün tarihi önce muhatara söylenir, muhtar düğün tarihini anonsla duyurur. “ (Şener, 2001: 226)

Düğünün duyurulması için yapılan ve varlığını günümüzde de devam ettiren oğlan çöreğidir.

Düğün tarihi belli olunca oğlan tarafı köyün taş fırınına gider burada un, tuz, ,maya ve yağdan hamur hazırlarlar. Hazırlanan parçalar uzun uzun beş parmağa ayrılır ve parçalar kenarlarından birleştirilerek fırında pişirilir. Pişirilen oğlan çörekleri dokuma heybelere konur, köydeki bütün evler gezilir ve oğlan çöreği dağıtılarak düğün günü duyurulur .(K.K.6)

Günümüzde de düğün davetiyelerinin yanı sıra bu adet devam etmektedir.

4.1.3.4.2. Çıra

“Düğün gecelerinde meydan yerini aydınlatacak çıraları getirmek için, düğünden bir- iki hafta önce, urba almaya gidilen gün, 8-10 delikanlı çıraya giderdi.” (Şener, 2001 : 226)

Günümüzde elektriğin gelişi ile bu adet uygulamadan kalkmıştır. Düğün meydanı rengârenk ışıklarla süslenmektedir.

4.1.3.5. Düğün

Köyde düğünler güzün yapılır, kış bittiğinde düğün yapılmaz. Düğünler bir hafta sürer, Cuma günü başlayan düğün bir hafta sonra Cuma günü biter. (K.K.15)

Düğünün 1. Günü: Düğün haftası başladığında perşembe günü düğün evinin çatısına al bayrak dikilir. Bu bayrak işlemeli mendil ve al yazmadan oluşurdu. Buna “bayrak dikme” denir. Bu bayrağın amacı, düğün evini göstererek düğünün başladığını göstermektir. (K.K.6)

Düğünün 2. Günü: ” Cuma günü kuşluk vakti çuvallar at ve katırlara sarılır, Kopçalarına çan bağlanır, Geyik boynuzuna benzeyen bir sopaya al bez üstüne yazmalar takılır. Ucu çatallı bu bayraklı sopa hayvan sırtında köyün alt başına kadar gider. Aynı gün delikanlılar yufka odununa gider. Yufka odunu için ardıç kesilir oğlan evine götürülür. Bu arada bir genç omzunda kütükle kız evine gider, kütük getiren gence yazma hediye edilir.” (Şener, 2001: 226)

Düğünün 3. Günü: Cumartesi günü kadınlar yufka yazmaya çağırılır, kadınlar yufka yaparlar ve köye dağıtılır. (K.K.6) Yufka yazma ve yufka odunu yazma âdeti günümüzde devam etmemektedir. (K.K.6)

Düğünün 4. Günü: Düğünün 4. günü orta çeyiz günüdür, kız evine kızın çeyizi serilir. Kızın ne kadar çeyizi varsa bir odaya serilir, tüm köy genellikle kadınlar, çeyizi görmeye gelirler ve çeyizi gördükten sonra çeyize çeyiz parası takarlar. (K.K.6) Orta çeyiz günü akşamı gelin arkadaşlarıyla çeyizin olduğu odada oyunlar oynar, eğlenir.

Düğünün 5. Günü: Salı günü oğlan evi taş fırında hamur yoğurur, oğlan çöreği ve yıldız çöreği pişirir. Yıldız çöreği gelin kına gecesinde sadece gelinin yemek sinisinde bulunan ve gelinin yediği üstü yıldız, yaprak, kalp şekilleri ve çörek otuyla süslü çörektir.(K.K.8)

Düğünün 6. Günü: Sabah erkenden köy delikanlıları keşkek odununa gider, keşkek odunu için meşe kesilir. Keşkek odunları gelince köy meydanında keşkekler dövülür. Pişen keşkekleri erkekler köy meydanında, kadınlar kına evinde yufkaya sarar yerler.(K.K.8)

Gelin evine köy muhtarı ve köyün yaşlıları eşliğinde hediyeler getirilir. Bu hediyeler mihir denilir. Köy muhtarı ve yaşlılar oğlan evinden gelen hediyeleri tutanaklar ve gelinin babasına teslim edilirdi. Mihirde genelde geline alınan altınlar, kıyafetler, ibrik, bakır tencere, bakır kap, bakır sahan, bakır tepsi gibi eşyalar olurdu (K.K.6)

“Aynı günün akşamı geline kına gecesi yapılır. Kadınlar toplu halde kız evine kına yakmaya giderler. Kınaya giden gençlerden bir kısmı erkek elbisesi giyerler. Buna “oğlan olmak” denir. Oğlan olanlar kına da daha çok oynar. “ (Şener, 2001: 227)

Kınada gelinin arkadaşları yöresel kıyafetler giyer ve bol bol oynarlar. Oynayan her genç kıza gelin tarafından iğne oyalı yazmalar dağıtılır. Kına yakılacağı zaman ilahici kadın ilahi söyler ve gelinin yengesi gelinin eline ve ayağına kına yakar.(K.K.6)

Gelin kızın başına kına yakılırken şu ilahiler söylenir:

Sen doğunca gül bitti

Sen doğunca gül bitti

Anasını ne hale terk etti

Yar ile muhabbet etti
 Kızım kınan kutlu olsun
 Tutuğun altın olsun
 Allah muradını versin

Kız kardaşın, bacın ile
 Ananı koydun acı ile
 Varlığın evi hacı eyle
 Kızım kınan kutlu olsun
 Dirliğin hep tatlı olsun
 Allah muradını versin

Sancağın yeşil halı
 Sancağın yeşil halı
 Ya Muhammet, ya Ali
 Bize göster doğru yolu
 Kızım kınan kutlu olsun
 Evine dirlik yağsın
 Allah muradını versin (K.K.9)

Kına yakılırken söylenen bir başka ilahi ise

Durun ey yarenler biz de varalım
 Türlü yemeklerden biz de yiyelim
 İki huri kızı kınasını ezer
 Hasan ile Hüseyin okuyucu gezer (Şener, 2001: 227)

İlahi okuma ve kına yakma sırasında oğlan evinden gelin sinisi gelir. Sinin içinde yıldız çöreği, fıstık gibi ikramlıklar vardır. Sini gelinin başı üstünde tutulur.(K.K.26)

Sini kıza verilirken:
 Ördek gitti kaz kaldı
 Tasa çekme oğlan
 Kavuşmanıza kaz kaldı denir (Şener, 2001: 227)

Kına yakıldıktan sonra sinidekiler misafirlere ikram edilir ve kadınlar eğlenirler.

Beydili Köyünde düğünlerde kadınların oynadıkları halk oyunları şu şekildedir:

Sarılım

Sarılım sarılım sarıçiçek
Sarılım buradan geçecek,
Sarılım bana söz verdi,
Akşama kınaya gelecek

Caminin kilimleri
Portakal dilimleri
Nerde olsa belli olur
Nallıhan güzelleri (Şener, 2001: 232)

Narin

Aman narin narin
Asker benim yârim
Askerlik iki sene
Ortak yapalım yârim.

Yârim kahve önünde,
Çay bardağı elinde,
Ne yapsam benim yârim,
Abisi var önünde. (Şener, 2001: 232)

Meşeli

Meşeli dağlar meşeli,
Dibinde halı kilim döşeli
Kül oldum ben bu aşka düşeli
Olmalı yar güzel olmalı,
Her güzel dengini bulmalı(Şener, 2001: 232)

Allım Yeşillim

Aldım altın makası
 Açtım gömlek yakası,
 Bizim evden görünür,
 Sevdiğin odası,
 Allım Yeşillim, Pembelim misin?
 Ben senle dalga geçtim
 Sen deli misin (Şener, 2001: 232)

Eminem

Akpınar'a varaydım; Emine'mi göreydim
 Emine'min kucağında canlar verip öleydim

Güzelim güzelim dala bakır asılmaz,
 Güzel sana sarmayınca deli gönlüm yasılmaz

Akpınar yapısına Gündoğmuş kapısına
 Emine'm çiçekler göndermiş uyandım kokusuna

Güzelim güzelim yola gidelim yola
 Kardan beyaz kollarını dola boynuma dola

Akpınar yolu geniştir Emine'm urbayı değiştir
 Mehmet canlar verirken Can Eminem demiştir

Güzelim güzelim dala bakır asılmaz
 Güzel sana sarmayınca deli gönlüm yasılmaz (K.K.26)

Bu oyunların dışında erkeklerin oynadıkları Cezayir, Misket gibi oyunlar da oynanabilir.

Gelin kınasının bitimi şu dörtlükle olur:

Boş ambar gömülür mi?

Dertsiz baş inler mi?

Anadan ayrılan kız

şahlı şahlı güler mi?

Sahan sahan kavurma

Kavurmayı savurma

Gider gider gelirim

Gelmez diye kayırma (K.K.26)

Kınadan dağılan kadınlar erkek kınasını izlemek için köy meydanına giderler.

Saat 11'den sonra kız evinden erkek kınasına damat sinisi gider, damadın başparmağına kına yakılır, geleneksel halk oyunları oynanır.(K.K.26)

Düğünün 7.Günü: Perşembe sabahı gelin olacak kız yakın arkadaşıyla birlikte yakın akrabalarına gidip el per, helalleşir. Köyün ihtiyaşları sabah ky odasında toplanır, erkek evinden gelen yemekler yenir. Hoca dualarla damadın elbiselerini giydirir. Damat büyüklerin elini per tepsilerle leblebi, üzüm, iğde, şeker çocuklara dağıtılır. (K.K.5) ğle namazından önce siyah örtme örtünmüş kadınlar oğlan evinden kız evine giderler. Gelin almaya giden kadınların başında omzunda heybe taşıyan bir erkek bulunur. Heybenin içinde yeşil pullu, duvak, sarı yemini vardır. Siyah rtmeli kadınlardan teki gelini giydirir. (K.K.1) Gelin başına heybenin içinde bulunan yeşil pulluyu gelin evinden bolluk eksilmesin, ayağı uğurlu olsun; sarı yemeniyi nazara karşı ve en sonda al duvak geline muradı olsun diye örtülür. (K.K.7)

Gelini almak için damadın babası ve yakınları kız evine çıkarlar. Bu sırada gelin annesi ile vedalaşır, Annesi kızana:

Kızım başın pınar olsun
 Ayağın göl olsun
 Avuçladığın toprak altın olsun
 Bir dalın bin olsun
 Gittiğin yere nur yağsın

Bir yanına ay doğsun
 Bir yanına gün doğsun
 Evinde sohbet muhabbet olsun
 Allah dirlik, süzenlik versin

Dipli, köklü yapsın
 Ömrün çok olsun
 Girdiğin kapıdan çıkartmasın
 Konduğun daldan ayırmasın
 Allah bir yastıkta kocatsın (K.K.7)

Dedikten sonra, gelin odadan bir kolunda babası diğer kolunda damat evinden bir kadın ile çıkar. Burada kız evinden bir kişi oğlan babasına süt hakkı vermesini söyler. Oda kızın annesine bunu verir. Anne: “dirliğiniz tatlı olsun.” der ve gelin evden çıkar. Bu arada gelinin başından bozuk para, şeker ve buğday atılır.(K.K.26)

Damadın yakınları ve düğün konvoyu gelini yürüterek oğlan evine getirirler. Gelin evin önüne geldiğinde başından buğday, para atılır, dualar okunur ve gelin eve girer.

4.1.3.6. Nikâh – Gerdek

Yörede resmi nikâh önemlidir, söz kesmeden hemen sonra ilçe belediyesine gidilip, nikâh işlemleri başlatılır. Resmi nikâh kıyıldıktan sonra dini nikâh gerdek öncesi evde kıyılır. Nikâh kıyılınca gelini iki kadın içeri alır, daha sonra damat içeri girer. Damat ve gelin iki rekât namaz kılar. Damat geline takı takıp duvağını açar. (K.K.6)

4.1.3.7. Duvak

Düğünün ertesi gününe “duvak” denir. Duvak günü, duvak eğlencesi yapılır, bu eğlenceye erkekler katılmaz ve misafirlere yemek yenine kuruyemiş ikram edilir. Gelin ortaya alınır tepesine misafirlerin getirdiği hediyeler konur. Bakır sahan, tabak, tepsi, tencere, ibrik, saat ve altın geline hediye edilirdi. Günümüzde Duvak eğlencesinin yerini balayı almış, köyde duvak eğlencesi yapılmamaktadır. (K.K.26)

4.1.3.8. Varma gelme- Kişilik

“Cuma günü akşam oğlan evi yakın akrabalarına “ bu akşam kişiliğimiz var”. diye haber salar. Toplanan 15-20 kişi kız evine gider. Damat evi gerisine dikilir, konuşmaz. Damadın Kayınpederi damadın konuşması için söyletmelik (tarla, bahçe, sığır, davar) verir. Damatta orada bulunanların elini öper. Çünkü Cumartesi akşamı da kız evi oğlan evine gider. O günde gelin aynı şeyi yapar ve söyletmelik alır buna varma- gelme denir. Bu uygulamadan sonra düğün biter.” (Şener, 2001: 229)

4.1.4. Ölüm

İnsan hayatının geçiş dönemlerinden biri de ölümdür. Beydili köyünde ölüm insan hayatının bir parçası olarak sayılmış ve kabullenilmiştir.

4.1.4.1. Ölümün duyurulması

Ölüm olay gerçekleştiğinde ilk önce cami imamına haber verilir. İmam ölen kişi için sala okur. Ölen kişinin adı ya da lakabı söylenir. Defin işleminin gerçekleşeceği zaman duyurulur. (K.K.15)

Ölen kişinin yakınları köy dışında ise telefonla aranır, cenaze haber verilir. (K.K.1)

4.1.4.2. Ölümden sonra yapılan işlemler

Ölüm olayı gerçekleştikten sonra ölülün gözü açık kaldıysa gözleri kapatılır ve çenesi bağlanır. Ölü yıkanana kadar giysileri üstünde kalır, şişmemsi için ölünün üstüne demir bıçak, makas vb. konur. (K.K.1)

4.1.4.3. Ölüm sonrası gelenekleri

Ölen kişinin cenazesi çok bekletilmez. Yakın akrabaları uzaktaysa gelmesi beklenir ve hemen gömülür. (K.K.2)

4.1.4.4. Defin, Yıkanma ve kefenleme

Günümüzde ölen kişinin defin işlemi sırasında yıkanması camide olmaktadır. Geçmişte yıkma işlemi ölen kişinin bahçesinde gerçekleşirdi. (K.K.2) Bahçedeki bir alan çarşafarla kapatılır, ölen kişinin yıkama suyu kazanlarda ısıtılırdı. Kadının cenazesini kadın görevli, erkeğin cenazesini erkek görevli yıkardı. Görevlilerinin dışında eşi haricinde çocukları da yıkamaya yardımcı olabilir. Isınan su soğuk su ile karıştırılır, yıkanan kimsenin ahirete temiz gitmesi için yıkayan kişi suyun temizliğine özen gösterirdi. Ölüye dualar eşliğinde üç defa gusül abdesti aldırılırdı. Ölüyü yıkayanlar kefenleme işini de yaparlardı. Kefen için beyaz bez kullanılırdı. (K.K.2)

4.1.4.5. Toprağa Verme

Cenaze, tabuta konularak gömüleceği yere doğru dualar eşliğinde götürülür. Daha önceden hazırlanmış olan mezara ölü başı batıya, ayakucu doğuya gelecek şekilde ve sağ yanı üzerine çevrilerek kıbleye döndürülür. Üzerine kalın tahtalar dizilir ve üzeri toprakla örtülür. Toprak serpilirken ölünün üstüne çörek otu ve kekik serpilir. (K.K.15)

Ölüye kekik serpilmesinin sebebi kekiğin kabir azabını azalttığına inanılmasıdır. (K.K.15)

Ölü evine köydeki herkes baş sağlığına gelir. Gelirken yanlarında yiyecek getirilir. Ölü evine gelenlerle birlikte Kuran-ı Kerim ve mevlit okutulur. Ölü evinde yemek yenir ve gelenlere “ can helvası” dağıtılır. Ayrıca o gün cenazeye gelememiş yedi kişiye can helvasından götürülür. (K.K.16)

Cenaze evinden misafirler uğurlandıktan sonra ölünün ruhu evde dolaşmasın diye kekik otu yakılır ve evin her yerinde dolaştırılır ki böylece ölünün ruhunun rahat edeceğine inanılır.(K.K.16)

Ölünün eşyaları ihtiyaç sahiplerine dağıtılır, ayakkabıları evin dışına çıkarılır ki artık cenaze öldüğünü anlasın diye (K.K.16)

Daha sonraki günlerde ölünün vefat ettiği oda boyanır, ölünün kokusu evden çıksın diye giydiği eşyalar yıkanır. (K.K.16)

Ölü gömüldükten yedi gün ve kırk gün sonra köy halkı bir araya gelir ve mevlit okutulur. Bu mevlitte genellikle yemek olmaz yine can helvası yapılır hem misafirlere hem de cenazeye gelemeyen yedi kişiye dağıtılır. (K.K.16)

Ölünün elli ikinci günü yakın akrabalar cenaze mezarında dualar okur ve evde cenaze için mevlit töreni düzenlenir. Bu tören yemekli olur şeker, gülsuyu, helva, şerbet gelen konuklara ikram edilir. (K.K.16)

Cenaze sahibi sonraki yıllarda durumu müsait olursa evinde mevlit okutur, helva dağıtır. (K.K.3)

4.2. Bayramlar- Kutlamalar

4.2.1. Dini bayramlar

4.2.1.1. Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı

Bayram sabahı, erkenden kalkılır erkekler camiye gider, kadınlar kahvaltı için hazırlık yapar. Camiye giden erkekler bayram namazını kılarlar. Sonra hoca vaaz verir. Namaz sonrası cami önünde uzun kuyruk oluşur namaza gelenlere gülsuyu ve lokum ikram edilerek bayramlaşır. Bayramlaşma merasimi bitince eğer bayram kurban bayramıysa erkekler kurban kesmeye giderler. (K.K.5) Bütün aile bireyleri bir araya gelir sabah güzelce bir kahvaltı yapılır ki kurban bayramlarında mutlaka kavurma olur. Yaşça küçük olanlar bayramlaşmak için büyüklerin evine ziyarete giderek el öperler. (K.K.5). Köyde bayramlaşmaya gelen misafire yemek ikram etmek adettir. Her gelen misafire aç olsun tok olsun mutlaka yemek ikram edilir. (K.K.5) Bayram yemeği olarak kavurma, yaprak sarma, topal hoşafı, ev baklavası, pilav vb. ikram edilirdi.

Gündüz ev ev gezen köy halkı akşam olunca köy meydanında toplanır toplu yemekler yenir, köy seyirlik oyunları ve halk oyunları bayram boyunca sabaha kadar oynanır. (K.K.5)

4.2.2. Hıdrellez kutlamaları

4.2.2.1. Bahar ve Dilek Bayramı Olarak Hıdrellez

Beydili köyünde hıdrellez günü hem bahar bayramı olarak hem de dilek bayramı olarak görülmektedir. Baharın gelişini kutlamak için eskiden birçok ritüel yapılsa da günümüzde varlığını sürdüren hıdrellez kutlamalarında, çoğu ritüelin unutulduğu tespit edilmiştir.

4.2.2.2. Eskiden Hıdrellez bayramında uygulanan ritüeller

Eskiden Hıdrellez bayramı gelmeden önce bayrama hazırlıklar yapılırdı. Kadınlar evleri süpürür, temizlerlerdi. Böylece baharın gelişi ile temizlenen evin bereketinin, bolluğunun artacağına inanılırdı. (K.K.3)

Hıdrellez bayramı gelmeden adak adayanlar kurbanlarını köy muhtarına getirirler. Bayramda kullanılacak pirinç, şeker ,yağ, un vb. köy halkından durumu iyi olanlardan toplanırdı(K.K.3)

Hıdrellezi kutlayacağımız meydana büyük salıncak kurulurdu, çocuklar süslü salıncağa binerlerdi. (K.K10)

Hıdrellez sabahı herkes erkenden kalkar bayrama hazırlık yapardı, ilk önce çoluk çocuk bütün köy köydeki yatırlara giderdik. Dedelik yatırında dualar ederdik, dileği olanlar Dedikte mum yakar, yatarın yanındaki meşe ağacına ip gibi bir şey bağlarlardı (K.K.6)

Sonra Kız Erenler, Daştanpınar Erenleri, Kaya Erenleri, Aktepe, İkizcebilen Erenleri, Ezgen Erenleri ve Tekke yatırları tek tek dolaşılır dualar edilirdi. Dua bitiminde kutlama meydanına gelinirdi, adak kurbanlar kesilir, pilavlar pişirilir ve tatlılar dağıtılırdı. Toplu yemekten sonra sıra eğlencelere gelirdi. (K.K.25)

Köye özgü halk oyunları “ Kavuşturma, Cezayir, Keklik, Meydan Zeybeği” oynanır daha sonra Allah Allah Kule orta oyunu (köy seyirlik oyunu) oynanırdı. (K.K.25) Eğlenceler akşama kadar sürerdi.

Günümüzde yapılan Hıdrellez ritüelleri ise geçmişten farklı olarak artık yatırlara gidip dua edilmemektedir. İstanbul’da, Anakara’da ve Nallıhan merkezde yaşayan Beydilli köy halkı hıdrellez bayramında köyde toplanırlar, köy halkı dışında çevre illerden ve köylerden gelen misafirler de bu bayrama katılabilir. Şölen havasında hazırlana organizasyonda Kültür Bakanlığı sanatçıları, mahalli sanatçılar da görev alır.

Hıdrellez’in tarihteki süreci ve bir bahar bayramı olduğu hakkında bilgi verildikten sonra Bahar bayramının eğlencesi başlar. Özellikle sadece Hıdrellez’de oynan köy seyirlik oyunu “Allah Allah Kule”¹⁵ oyunu ile baharın gelişi kutlanır, bolluk ve bereketin köyde artması için dualar edilir. Bu oyun bu yönüyle baharın gelişini kutsama işlevini görür.

Allah Allah Kule oyunundan sonra diğer köy seyirlik oyunları, köye özgü halk oyunları oynanır. (K.K.25) Son iki yıldır yapılan kutlamalarda da köye özgü gelinin baba evinden çıkma ritüeli, kına gecesinde söylenen ilahi ve türküler köyün kültürünü ve kültür aktarımını gelen misafirlere göstermek amacıyla küçük dramalar halinde sunulmaktadır.

Eğlence kültürü dışında adak kurbanları kesilir, pilavlar pişirilir,tatlılar hazırlanır ve hazırlanan yemekler gelen misafirlere ikram edilir. Toplu yemek ritüelinden sonra ise yumurta yarışı, çuval yarışı gibi yarışmalar düzenlenir. Hıdrellezin bahar bayramı olduğu hatırlatılarak tören bitirilir.

“Hıdrellezde de Türk kültür ve sosyal hayatı içinde asırlardan beri yaşamaya devam eden ritüeller gerçekleştirilir. Ritüeller toplu yapılan gösterilerdir. Katılanları canlandırır, korur, yeniden şekillendirir. Kişiye kutsal semboller, olaylar karşısında nasıl davranılacağını öğretir.”(Günay ,2)

Sonuç olarak, bu bağlamda halk kültür ürünleri işlevsel açıdan topluma ait ortak değer yargıların nesilden nesile aktarımında önemli bir görevi vardır.

¹⁵ Allah Allah Kule oyunu ile ilgili inceleme tezin “gösteri sanatları” bölümünde yer almaktadır.

4.3. Çocuk oyunları

“1960’lı yıllardan önce plastik bebek, kamyon gibi oyuncaklar köye gelmeden önce Köy çocukları büyüklerinden görüp öğrendikleri oyunları oynardı.” (Şener, 2001: 245) Alanda yapılan çocuk oyunları çalışması köyün ileri gelen ihtiyarlarından Cevdet Daşdemir ve Abdi Sarıçam’dan derlenmiştir.

4.3.1. Ucunlama oyunu

Beş – altı oyuncu bir araya gelir her birine uzun sopa verilir. İlk önce ebe seçilir, bunun için sopalar tek tek karşıya fırlatılır, kimin sopası geride kalırsa o ebe olur. Ebe ortaya kendi sopasını yanlamasına koyar diğer oyuncular sopadan biraz uzakta dururlar. İlk oyuncu sopasını düz bir şekilde ebenin sopasına doğru fırlatır eğer sopa ebenin sobasına değerse oyuncunun sopasını boyuna göre ebenin sopasının yeri değişir. Oyuncu atışında ebenin sopasına vuramazsa oyundan elenir, bir sonraki oyuncuya sıra geçer. Ebenin sobasının yeri değiştikçe atış mesafesi uzamış olur. Oyun tek oyuncunun sopası kalana kadar devam eder. Oyunun sonunda sopasını her defasında ebenin sopasına değdirmeyi başaran tek oyuncu oyunu kazanır.(K.K.12)

4.3.2. Mırık oyunu

Bu oyun üçerli gruplar halinde toplam altı kişiyle oynanır. Ortaya küçük bir çukur kazılır. Kazılan çukura çam kozalağı konur. Gruplar çam kozalağının (mırık) başına ellerinde uzun kalın değnekleri ile gelirler. Sopalarla mırık’a vurmaya başlarlar. Oyunun amacı mırığa sahip çıkıp karşı tarafın almamasını sağlamaktır. (K.K. 12)

4.3.3. Met oyunu

Meşe gibi sağlam bir ağaçtan ağacın dalı dikdörtgen biçiminde yontularak met yapılır. Oyuncular ikişerli ya da üçerli guruplara ayrılır. Her guruba bir kale çizgisi çizilir. Met oyunun oynanacağı yerin ortasına konur. Oyuncular ellerindeki sopalarla mete vururlar. Bir oyuncunun üç vuruş hakkı vardır. Mutlaka üç vuruşta meti zıplatması gerekir. Zıplatamazsa oyuncular yer değişir. Amaç meti karşı gurubun kalesine sokabilmektir. Oyun bu şekilde devam eder.(K.K.12)

4.3.4. Taş oyunu (İnek Buzlatma)

Bu oyun iki kişiyle oynanır. Yere üçü yan yana diğer üçü karşılıklı olmak üzere altı daire çizilir. Her oyuncunun üç dairesi vardır. Bu dairelere üçer taş konur. İlk oyuncu elindeki üçtaşı sırayla dairelere koyar, oyunda amaç kendi dairen içersindeki taşların üç adet olmasıdır, taş sayısı üçü geçerse inek buzlar yani o daire içersindeki taşların sahibi karşı taraf olur, oyun daire içersinde tek taş kalana kadar devam eder. (K.K. 12)

4.3.5. Beş taş oyunu

Oyun, beş taş ile oynanır. Genellikle iki kişiyle oynanır. Oyuncu, taşları yere serdikten sonra, beş taştan bir tanesini eline alır, elindekini havaya fırlatırken yerden bir taş alır ve havaya attığı taşı da yere düşürmeden yakalar. İlk oyunda taşları birer, ikinci oyunda ikişer, üçüncü oyunda bire üç, dördüncü oyunda ise taşların dördünü birden toplar. Yerden taş alırken havaya fırlattığı taşı tutamazsa oyun sırası diğer bir oyuncuya geçer. (K.K.12)

4.3.6. Üç taş oyunu

Oyunun oynanışı beş taştaki olduğu gibidir. Diğer oyundan tek farkı üç taş ile oynanmasıdır.(K.K.12)

4.4. Halk Mutfağı

4.4.1. Sofra düzeni

Birçok Anadolu köyde olduğu gibi köyde yemekler çoğunlukla yer sofrasında yenilmektedir. Yere bir kasnak konulmaktadır. Kasnağın üstüne uzunca bir sofra bezi serilir. Yenilecek olan yemekler tabaklar içersinde konulduğu yemek sinisi sofra bezinin üstüne konur. Tepsi içindeki yemekler ortaktır ve yemek yiyecekler için çatal ve kaşık da bu tepsinin içindedir. Yemek, sininin etrafında bağdaş kurularak oturulur ve yemekler bu şekilde yenir. Bazı evlerde yemekler çok yaygın olmamakla beraber masada da yenilmektedir.

4.4.2. Beydili Köyü Yemekleri

Beydili köyü oldukça zengin yemek kültürüne sahiptir.

4.4.2.1. Özel gün yemekleri

4.4.2.1.1. Doğum yemekleri

Yeni doğum yapmış annenin beslenmesi önemlidir. Anneye özellikle palezli, pekmez bol bol yedirilir ve şerbet içirilir ki böylece annenin sütü artacaktır ve bebek iyi beslenecektir. (K.K.8)

Bebeğin ilk dişi çıktıktan sonra bu durumu kutlamak için yapılan yemek ise gölledir. (K.K.8)

Palizle

Malzemeler: bir su bardağı şeker, yarım su bardağı buğday nişastası, su

Yapılışı: Şekerle suyu kaynatılır. Nişastayı su ile ezilir, kaynayan şekerli suya karıştırarak ilave edilir, katılaştınca kâselere dökülür, soğuyunca yenir.(K.K.8)

Şerbet:

Şerbet özellikle çocuk mevlitlerinde yapılır. Mevlitlerde şeker yerine sadece şerbet dağıtılır ve loğusa kırk gün boyunca bu şerbetten içer (K.K.8)

Malzemeler: toz şeker on-on beş adet Karanfil üç- dört adet kabuk tarçın

Yapılışı: Su, şeker büyük bir tencereye kaynatılmak üzere konulur ve otuz dakika kaynatılır. Tülbent içinde tarçın ve karanfiller tencereye konur ve bir müddet kaynatılmaya devam edilir. Hazır olan şerbet daha sonra süzülür; sıcak ya da soğuk olarak servis edilir.(K.K.8)

Gölle

Malzemeler: haşlanmış buğday, kuru üzüm, kuru kayısı, şeker, fındık, ceviz, badem.

Yapılışı: buğdaylar kaba konur haşlanır. Haşlanmış karışıma kuru üzüm, kuru kayısı ve şeker buğdayın üstüne dökülür. Ceviz ve fındık bu karışıma eklenir ve karıştırılır.(K.K.8)

4.4.2.1.2. Düğün Yemekleri

Beydili köyünde düğünler bir hafta sürmektedir ve her gün farklı uygulamalar yapılmaktadır. İki aile arasında düğün tarihi belli olduktan sonra köyün taş fırınlarında oğlan çöreği (parmak çörek) hazırlanır ve köydeki bütün evler tek tek dolaşılır ve oğlan çöreği dağıtılarak düğün zamanı haber verilir. Bu uygulama düğünün ilk günü de yapılır. Daha sonraki gün keşkek odunu yakılır ve bu odunlarda keşkek dövülür. Yufka odunu günü ise köyde yufkalar hazırlanır ve akşam pilavla yenir. Gelinin kına gecesinde ise sadece gelinin yemesi için gelin sinisine pişmiş yıldız çöreği konur.(K.K.8)

Oğlan Çöreği (parmak çörek)

Malzemeler: Un, ılık su, maya, tuz, yağ

Yapılışı: Önce un elenir sonra su, un maya, tuz, yağ yoğrulur, hamur kıvamını alınca dinlendirilir. Dinlenen hamur köyün taş fırınına götürülür, hamur dört parmaktan uzun beş adet çubuk yapılır, yapılan çubuk parçaları yanlarından pirleştirilir ve üstüne çörek otu serpilir sonrada odun ateşinde fırında pişirilir.(K.K.8)

Yıldız çöreği

Malzemeler: Un, ılık su, maya, tuz, yağ

Yapılışı: Oğlan çöreğinde olduğu gibi hamur hazırlanır. Hazırlanan hamur fırına götürülür. Hamur kalın ve yuvarlak şekil alıncaya kadar açılır. Açılan hamurun üstüne

diğer hamur parçalarından yıldız, kalp, yaprak gibi şekiller yapılır ve süslenir sonra fırında pişirilir.(K.K.8)

Keşkek

Malzemeler: buğday (aşurelik buğday), kuzu eti, tereyağı, tuz, su

Yapılışı: Düğünden bir gün önce ıslatılan buğday, düğün günü sabahdan büyük kazanlar içinde kaynatılmaya başlanır. Kaynatılan buğdaylar ve etler büyük kazanlar içine atılıp tokmaklar yardımıyla kazanın içine vurarak erimesi sağlanır. Bu işleme keşkek dövmek denilir.(K.K.6)

UNESCO “Tören Keşkeği”ni yemek hazırlık nedenleri, süreçleri ve sonuçları ile birlikte ortaya çıkan kültür olarak gördüğü için 2011 yılında Tören Keşkeğini somut olmayan kültürel miras listesine almıştır. Beydili köyünde de UNESCO tarafından koruma altına alınan “Tören Keşkeği “ nin günümüzde düğünlerde yapılan bir yemek olarak varlığını koruduğu tespit edilmiştir.

4.4.2.1.3. Ölüm yemekleri

Ölüm zamanı için özel bir yemek yoktuk ancak can helvası denilen bir helva yapılır. Misafirlerin dışında cenazeye gelemeyen yedi kişiye dağıtılır. (K.K.2)

Can Helvası

Malzemeler: katı yağ, bir su bardağı un, şeker, tuz

Yapılışı: un kısık ateşte pembeleşene kadar arada karıştırılarak yavaş yavaş kavrulur. Şeker unla karıştırılır. Yağ eritilir un karışımının içine dökülür yoğrulur ve yağlanmış bir tepsiye eşit bir şekilde bastırılır üzeri düzeltilir kesilir, biraz bekledikten sonra helva dilimlenir.(K.K.2)

Çorbalar

Buyday Çorbası

Pirinç Çorbası

Umaç Çorbası

Miyane Çorbası

Tarhana Çorbası

Mantı Çorbası

Yeşil Mercimek Çorbası

Kırmızı Mercimek Çorbası

Etli yemekler

Kümpür yahnisi

Tomaş yahnisi

Islama

Badılcan yahnisi

Kabak yahnisi

Kavurma

Sırım

Gorçan

Etli Bamya yemeği

Ekmekler (Çörekler)

Tefe (Üç çantılı)

Dört çantılı

Bağrı açık

Delikli Çörek

Kabaklı çörek

Kümpüllü çörek

Tomaşlı çörek

Badılcanlı çörek

Keşli çörek

Söğüş

Kartalaç ekmeği

Bazlamaçlar (bazlama)

Norlu (tuzsuz peynirli) Bazlamaç

Peynirli Bazlamaç

Gözlemeler

Ispanaklı gözleme

Kabalı gözleme

Peynirli gözleme

Tatlılar

Nişasta helvası

Pekmezli sütlaç

Ev baklavası

Aşır çorbası

Börek şekerlemesi

Helva

Sütlaç

Kabak tatlısı

Pekmezli kabak tatlısı

Hamur kızartma

Hoşafılar

Topal hoşafı

Elma gakı hoşafı

Erik buruşu hoşafı

Ayva hoşafı

Gak hoşafı

Diğer yemekler

Malak

Cimcim mantı

Hodala mantı

Pir pir turşusu

Hekim turşusu

Mancar turşusu

Kuru Fasulye yemeği

Yaprak sarma

Makarna kavurması

Kuru börek

Kuru biber dolması

Bulgurlu ıspanak yemeği

Semizlik yemeği

Ala pilavı

Yeşil mercimekli bulgur pilavı

Kıymalı pilav

Tahsildar yumurtası

Yağlı mancar yemeği

Kışa hazırlık

Reçeller;

Ayva reçeli

Çilek reçeli

Kayısı reçeli

Üzüm reçeli

İncir reçeli

Sebze Kurutmaları;

Asma yaprağı kurutması

Bamya kurutması

Biber kurutması

Patlıcan kurutması

Taze fasulye kurutması

Meyve kurutulması

İncir gakı

Üzüm gakı

Elma gakı

Topal (armut) gakı

Turşular

Biber turşusu

Kabak turşusu

Tomaş turşusu

Salatalık turşusu

Diğer hazırlıklar

Pekmez yapımı

Salça yapımı

Bulgur yapımı

Makarna/erişte yapımı

Tarhana yapımı

Yukarıda sınıflandırdığımız yemeklerin tarifleri kaynak kişiler olan Aysel Yardımcı, Fatma Saygın, İlkay Demirel, Ünal Demirel, Havva Sarıdoğan, Havva (Hesna) Kaya'dan derlenerek aktarılmıştır. Ayrıca yemeklerin tarifi için Mesut Şener'in 2001 yılında MÜ-KA maatbacılıktan çıkan “*Nallıhan*” isimli eserinden faydalanılmıştır.

4.4.2.2. Çorbalar

4.4.2.2.1. Buğday (buğday) çorbası

Malzemeler: buğday, yoğurt, yumurta, un, tereyağı, nane, tuz, karabiber

Yapılışı: Tencereye tereyağı konur erimesi için karıştırılır ve buğday ilave edilir. Buğdayın pişmesi için içerisine su ilave edilir. Tuzu ve karabiberi serpilir ve pişirilir.

Ayır bir kabın içerisine yumurta kırıp yoğurt ilave edilir. İçerisine un eklenir ve son olarak kaynayan çorbaya bu karışım ilave edebilir.(K.K. 8)

4.4.2.2.2. Pirinç çorbası

Malzemeler: pirinç, tereyağı, tuz, maydanoz

Yapılışı: Pirinç bir tencereye konur ve üstüne su eklenir, biraz kaynadıktan sonra tuz, maydanoz, tereyağı konur. Pirinç yumuşayana kadar pişirilir.(K.K.8)

4.4.2.2.3. Umaç çorbası

Malzemeler: un, su, yumurta, nane, salça

Yapılışı: Un bir kaba konur ve yumurta üzerine kırılır. Karışım elle ovalanır. Başka bir kaptaki salça yağda pişirilir ve nane eklenir. Hazırlanan bu karışım diğer karışımla karıştırılır.(K.K.8)

4.4.2.2.4. Miyane çorbası

Malzemeler: un, yarım çay bardağı yağ , su, salça, kırmızıbiber, tereyağı

Yapılışı: Tencerenin içine yağ konur, un eklenir, kaynayınca kadar karıştırılır. Ayrı bir kaptaki tereyağı eritilir, kırmızıbiber ve salça eklenerek hazırlanan karışım çorbanın üstüne dökülür. (K.K.8)

4.4.2.2.5. Manti çorbası

Malzemeler: su, yumurta, tuz, erişte, yoğurt, nane

Yapılışı: Kaynamış suya erişte atılır. Suda haşlanmış eriştenin soğuması beklenir. Soğuduğunda suyu süzülmez, yoğurt, nane, tuz konup karıştırılır. (K.K.10)

4.4.2.2.6. Tarhana çorbası

Malzemeler: tarhana, yağ, su, tuz

Çorbanın yapılışı: Tencereye yağ konur ve tarhana bu yağda kavrulur. Kavrulduktan sonra su ilave edilir ve kaynayınca kadar karıştırılır.

4.4.2.2.7. Yeşil mercimek çorbası

Malzemeler yeşil mercimek, su, soğan, tereyağı, tuz.

Yapılışı: Mercimek yıkanır ve haşlanır. Soğan doğranıp yağda kavrulur, mercimeğe eklenir. Tuz ilave edilir ve pişirilir.(K.K.10)

4.4.2.2.8. Kırmızı mercimek çorbası

Malzemeler: kırmızı mercimek, su, soğan, patates, havuç, salça, tereyağı, tuz

Yapılışı: Tencere içine rendelenmiş soğan yağ ve salça ile kavrulur, patates, havuç ve mercimek karışıma eklenir biraz kavrulduktan sonra su, tuz konur ve pişmesi beklenir. (K.K.10)

4.4.3.3. Etli yemekler

4.4.3.3.1. Kümpül(patates) yahnisi

Malzemeler: patates, soğan, sıvı yağ, salça, tuz, karabiber, sıcak su, kuşbaşı doğranmış et

Yapılışı: et pişirilir, soğan yağda kavrulur, salça eklenir, patatesler doğranır ve karışımın içine eklenir, pişmiş et, tuz, karabiber ve sıcak su eklenir pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.3.2. Tomaş(domates) yahnisi

Malzemeler: domates, soğan, sıvı yağ, salça, tuz, karabiber, tuz, sıcak su, parça et

Yapılışı: Kümpül yahnisi ile yapılışı aynıdır tek fark patates yerine domates konulmaktadır.(K.K.8)

4.4.3.3.3. Islama

Malzemeler: delikli çörek, et, sıcak su, tuz

Yapılışı: et haşlanır, haşlanan suya tuz eklenir, bir kaba delikli çörek dilimlenir. Delikli çöreğin dilimlerinin üstüne haşlama et ve et suyu konur.(K.K.3)

4.4.3.3.4. Badılcan(patlıcan) yahnisi

Malzemeler: patlıcan, domates, soğan, yağ, kırmızı pul biber, sıcak su, et

Yapılışı: et, kıyılmış soğan yağda kavrulur. Domates eklenir. Patlıcanlar küçük küçük kesilir, tuzlanır, ete eklenir, üzerine pul biber eklenir pişirilir.(K.K.10)

4.4.3.3.5. Kabak yahnisi

Malzemeler: kabak, domates, soğan, yağ, pul biber, sıcak su, et

Yapılışı: Yapılışı badılcan yemeği ile aynıdır, patlıcan yerine kabak konur.(K.K.10)

4.4.3.3.6. Kavurma

Malzemeler: dana eti, soğan, su, tuz

Yapılışı: etler küçük küçük kesilir. Üzerine soğan ve tuz ilave edilir. Etlerin üzerini eti kapatacak kadar su ekleyin. Etler suyunu çekene kadar pişirilir.(K.K.6)

4.4.3.3.7. Sırım

Malzemeler: kuzu eti, tuz

Yapılışı: kuzu eti sinirsiz yerinden parçalanır, parçalanmış etler kömür ateşinde çevrilerek pişirilir.(Şener, 2001: 248)

4.4.3.3.8. Gorçan

Malzemeler: koyun ya da keçi eti, tuz

Yapılışı: Koyun ya da keçi eti kesildiğinde etin sinirsiz kısmı parçalanır, Bu parçalar parmak kalınlığında dilimlenir. Telin arasına konan gorçanlar tuzlanır ve kömür ateşinde pişirilir. (Şener, 2001: 248)

4.4.3.3.9. Etli bamya yemeği

Malzemeler: bamya, kıyma, domates, salça, tuz, yağ, soğan

Yapılışı: soğanlar yağda kavrulur, kıyma ilave edilir pişirilir, karışımın üstüne salça, bamya, tuz ve domates eklenir.(K.K10)

4.4.3.4. Ekmekler (Çörekler)

4.4.3.4.1. Tefe (üç çantılı)

Malzemeler: Un, ılık, su, maya, tuz, yağ

Yapılışı: Önce un elenir sonra su, un maya, tuz, yağ yoğrulur, hamur kıvamını alınca dinlendirilir. Dinlenen hamur köyün taş fırınına götürülür, hamur küçük parçalara ayrılır, oklava yardımıyla açılır sonra kenarlarından katlanarak üçgen şekli verilir yağlanır fırında pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.4.2. Dört çantılı

Malzemeler: Un, ılık, su, maya, tuz, yağ, nor

Yapılışı: un, geniş bir leğenin içine konur. Maya ve bir tutam tuz da eklenerek yeteri kadar suyla bir hamur haline getirilir, üzeri bir tepsiyle veya yaslangaç ile kapatılır. Hamur tepsiye yapışınca kaldırılır, ekmek teknesine konur, küçük bezelere ayrılır , her beze ayrı ayrı kalın bir şekilde oklava ile açılır,açılan parçalar dört bir kenarından katlanır içine nor ve yağ konur fırında pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.4.3. Bağrı açık

Malzemeler: un, ılık su, maya, tuz, yağ

Yapılışı: un leğene konur, maya ve tuz ve su eklenerek hamur hakine gelinceye kadar el ile yoğrulur. Hamur teknesine konur, küçük parçalara ayrılır, her parça oklava ile kalın bir şekilde açılır, açılan parça ortası açıkta kalacak şekilde dört bir yanından katlanır, üstüne yağ sürülür fırına verilir. (K.K.8)

4.4.3.4.5. Delikli çörek

Malzemeler: un, ılık su, maya, tuz, yağ

Yapılışı: un, tuz, maya, sıcak su leğende hamur haline gelene kadar karıştırılır, hamur bir süre dinlendirilir, dinlenen hamur ekmek teknesine, küçük küçük parçalara ayrılır, her parça oklava ile kalın açılır, yuvarlak şekil alan hamurun ortası delinir ve tamamına yağ sürülerek fırına verilir. (K.K.8)

4.4.3.4.6. Kabaklı çörek

Malzemeler: un, ılık su, maya, tuz, yağ, kabak, soğan, pul biber

Yapılışı: bu ekmeğin yapımı bağı açıkla aynıdır. Hamur hazırlandıktan sonra ortasında boş kalan yere daha önceden bul biber ve soğanla pişirilmiş kabak rendesi konur, hamur yağlanır ve fırına verilir.(K.K.10)

4.4.3.4.7. Kümpüllü(patatesli) çörek

Malzemeler : un, ılık su, maya, tuz, yağ, patates, soğan, pul biber

Yapılışı: bu ekmeğin yapılışı kabaklı çörekle aynıdır, tek fark kabak yerine patates kullanılmasıdır.(K.K.10)

4.4.3.4.8. Tomaşlı(domatesli) çörek

Malzemeler: un, ılık su, maya, tuz, yağ, domates, soğan,

Yapılışı: bu ekmeğin yapılışı bağı açık çöreği ile aynıdır, hamuru ve şekli aynı şekilde hazırlanır ayrıca domatesle bir tavada rendelenir, soğan, yağ ile pişirilir. Hazırlanan bu harç hamurun ortasında kalan boş yere konur ekmek yağlanır ve fırına verilir. (K.K.8)

4.4.3.4.9. Badılcanlı(patlıcanlı) çörek

Malzemeler: un, su, maya, tuz, yağ, patlıcan, soğan

Yapılışı: patlıcan çöreğinin yapılışı da bağı açık çöreği ile yanındır. İçinin harcı olarak patlıcanlar küp küp doğranır su ve tuz dolu bir kapta yarım saat bekletilir, soğanlar rendelenir, rendelenen soğan tavada yağ ile kavrulur, bu malzemeye patlıcan da eklenir pişirilir. Pişen harç dört kenarı katlı ortası açıklan hamur parçalarına konur, yağlanır fırında pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.4.10. Keşli çörek

Malzemeler: un, su, maya, tuz, yağ, keş, maydanoz

Yapılışı: Bağı açık çöreğinin hamuruz hazırlanır, bu hamura keşli maydanozlu harç konur yağlanır ve pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.4.11. Söğüş

Malzemeler: un, su, maya, tuz, yağ, nor, patates, kabak, soğan, domates

Yapılışı: Bağı açık çöreğinin hamuru hazırlanır, tavada soğan rendesi, patates rendesi, kabak rendesi, domates rendesi yağ il kavrulur. Kavrulan bu harç soğuduğunda içine nor konur, Norlu harç bağı açık çöreğinin hamurunun ortasına konur yağlanır, pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.4.12. Kartalaç ekmeği

Malzemeler: un, su, maya, tuz, yağ

Yapılışı: su, un maya, tuz, yağ yoğrulur, dinlendirilir. Dinlenen hamur köyün taş fırınına götürülür, hamur küçük parçalara ayrılır, her bir parça uzunlamasına (pide gibi) oklava ile açılır, üstüne yağ sürülür, fırında pişirilir.(K.K.10)

4.4.3.4.13. Bazlamaçlar (bazlama)

Eski Dağ evlerinde çobanların toprak saç üzerinde yaptığı ekmek çeşitlidir. Çeşitleri norlu (tuzsuz peynir) ve peynirlidir.

Malzemeler: un, su, maya, şeker ve tuz, nor ya da peynir

Yapılışı: Mayayı, tuzu ve şekerini ılık suda eritilir. Karışıma un konur yoğrulur, hamurun üstü örtülür. Hamur dinlendirilir. Dinlendirilen hamurdan bazlamaç yapımına başlanır. Hamur parçaya ayırıp yuvarlak beze yapılır. Bezelerin içine isteğe bağlı nor ya da peynir konur ve oklavayla açılır, hazırlanan bazlamaçlar toprak saçta pişirilir.(K.K3)

4.4.3.5. Gözlemeler

Köyde en çok sevilen ve tüketilen hamur işidir. Ispanaklı, peynirli ve kabaklı çeşitleri vardır.

Malzemeler: un, maya, tuz, su, karabiber, isteğe bağlı ıspanak, peynir, kabak, soğan

Yapılışı: Un, tuz ve su ile özlü bir hamur yoğrulur. Hamur dinlendirilir. Ispanaklı harç için ıspanak doğranır. Kabaklı harç için kabaklar rendelenir tavada soğan ve yağ ile pişirilir. İç harçlar hazır olduğunda hamur parçalara ayrılır oklava ile açılır içine ıspanaklı, kabaklı ya da peynirli harç konur, saçta pişirilir.(K.K17)

4.4.3.6. Tatlılar

4.4.3.6.1. Nişasta helvası

Malzemeler: nişasta, tereyağı, şeker, ceviz

Yapılışı: Yağ bir tencerede kızdırılıp, içine şeker de katılarak kaynatılır. Nişasta suda ezilerek tenceredeki yağlı şekere, karıştırılır. Kıvamını alınca üzerine ceviz konur. (K.K.8)

4.4.3.6.2. Pekmezli sütlaç

Malzemeler: pirinç, süt, toz şeker, pekmez

Yapılışı: yıkanmış pirinç bol suda pişene kadar haşlanır. Piştikten sonra süzülen pirince süt ilave edilir, daha sonra buna biraz şeker ve pekmez de katılır ve koyulaşana kadar kaşıkla karıştırılır. Pişirilir. (K.K.17)

4.4.3.6.3. Ev baklavası

Malzemeler: un, yumurta, maya, süt; içi için: ceviz; şerbeti için: şeker, su, nişasta, tereyağı

Yapılışı: Hamuru hazırlamak için bir kabın içinde yumurta, maya ve un konur ve iyice yoğrulur. Ara sıra süt ya da su da ilave edilip küçük parçalara ayrılır. Her bir parça nişasta ve unla ince bir şekilde açılır. Tepsie kat kat döşeyip aralarına ceviz serpilir. Üzerine tereyağı dökülür fırında pişirilir. Çıkınca dilimlenir ve üzerine şerbet dökülür.(K.K.8)

4.4.3.6.4. Aşır çorbası

Malzemeler: yarma, pirinç, fasulye, nohut, kuru üzüm, ,incir, gül suyu, fındık, ceviz, tarçın, nar, şeker

Yapılışı: buğday, fasulye ve nohut haşlanır. Haşlanan malzemeler bir kapta pişirilir. Biraz piştikten sonra üzüm, incir, şeker, gül suyu konur ve tekrar pişirilir. Daha sonra kaplara alınır üstüne dövülmüş ceviz, fındık, nar konur.(K.K.8)

4.4.3.6.5. Börek şekerlemesi

Malzemeler: Un, yumurta, süt, margarin, sıvı yağ, şeker ya da pekmez

Yapılışı: un, yumurta yağ bir kapta yoğrulur. Biraz süt ilave edildikten sonra küçük parçalara ayrılır. Bu parçalar oklavayla tek tek açılır. Açılan parçalar uzun uzun kesilir ve kızgın yağda pişirilir. Bu arada şeker ya da pekmez şerbeti hazırlanır. Hamur kızartıldıktan sonra hazırlanan şerbet böreğin üstüne dökülür.(K.K.3)

4.4.3.6.7. Helva

Malzemeler: irmik, şeker, margarin, kuru üzüm, fıstık, süt, şeker

Yapılışı: margarin tencerede eritilir daha sonra irmik ile kavrulur. Kavrulan karışıma üzüm ve fıstık da eklenir. Başka bir tencerede süt ile şeker kaynatılır. Kaynayan şekerli süt yavaş yavaş irmiğe eklenir.(K.K.8)

4.4.3.6.8. Sütlaç

Malzemeler: pirinç, şeker, süt

Yapılışı: pirinçler yıkanıp haşlanır, haşlanan pirince süt ve şeker eklenir. Karışım koyu kıvam alana kadar karıştırılır daha sonra kaplara konur.(K.K10)

4.4.3.6.9. Kabak / Pekmezli kabak

Malzemeler: bal kabağı, toz şeker, su, ceviz, pekmez

Yapılışı: Kabaklar soyulur, küp küp doğranır ve tencerenin içerisine koyup üzerine şekeri ve suyu ilave edilir, şeker eriyene kadar pişirilir. Pişen kabaklar üstüne ceviz dökülür. Pekmezli kabak yapılırken kabaklar pişerken pekmez eklenerek pişirilir.(K.K.10)

4.4.3.6.10. Hamur kızartma

Malzemeler: un, yağ, toz şeker, yumurta, su,

Yapılışı: Bu tatlının yapımı börek şekerlemesiyle aynıdır. Sadece, hamur hazırlanırken hamurun harcına şeker daha fazla konur. (K.K.10)

4.4.3.7. Hoşafklar

Bütün hoşafklar aynı şekilde yapılır, hoşaf çeşitleri topal (armut) , elma garkı (kurusu), erik, ayva ve gak (kuru) meyve hoşaflarıdır.

Malzemeler: su, şeker, meyve

Yapılışı: hoşafta kullanılacak meyve dilimlenir, tencerenin içine su ve şeker ile kaynatılır. (K.K.10)

4.4.3.8. Diğer yemekler

4.4.3.8.1. Malak

Beydili köyünde malak; keşli malak ve pekmezli malak olmak üzere iki şekilde hazırlanmaktadır.

Malzemeler: un, su, tereyağı, keş, tuz

Yapılışı: hamur yoğrulur. Hamura yuvarlak şekiller verilerek kaynayan tenceredeki suya atılır. Pişen parçalar süzgeçten geçirilir kaba konur, üstüne eğer keşli yapılacaksa keş ve kızarmış tereyağı dökülür; pekmezli yapılacaksa haşlanmış hamur parçalarının üstüne pekmez dökülür. (K.K.10)

4.4.3.8.2. Cimcim mantı

Malzemeler: un, su, tereyağı, keş, tuz, ceviz

Hamurun hazırlanışı: un, tuz ve su bir kapta hamur kıvamını alana kadar yoğrulur.

Mantının hazırlanışı: Yoğrulan hamurlar küçük parçalara ayrılır. Daha sonra oklavayla tek tek bu parçalar açılır. Parçalar kare kare kesilir. Bir tencereye bol su konularak kaynatılır ve içine biraz tuz ilave edilir. Daha sonra hazırlanan mantı parçaları teker teker kaynayan suya atılır. Daha sonra süzülür. Bir tepsiye keş ile ceviz karışımı serpiştirilerekten sonra mantılar konur. Mantılar konurken aralarına ceviz, keş karışımı tekrar serpilir. Tereyağı, bir tatlı kaşığı keş ile kızartılır, mantı hamuruna dökülür.(K.K.10)

4.4.3.8.3. Hodala mantı

Malzemeler: un, su, tereyağı, tuz, kıyma, yoğurt, nane

Yapılışı: cim cim mantının aynısıdır, içine keş yerine kıyma konulur yoğurt ve naneli sos ile servis edilir.

4.4.3.8.4. Kuru fasulye yemeği

Malzemeler: kuru fasulye, salça, soğan, tuz, karabiber, su, domates

Yapılışı: Fasulye haşlanır, başka bir tencerede soğan kavrulur, domates, salça, tuz, karabiber ve fasulye sıcak su eklenerek pişirilir.(K.K.10)

4.4.3.8.5. Yaprak sarma

Malzemeler: üzüm yaprağı, pirinç, kuş üzümü, soğan, fıstık, tuz, salça, tarçın

Yapılışı: yazın hazırlanan asma yaprakları kavanozdan çıkartılır ve haşlanır, tavada soğan kavrulur, pirinç, kuş üzümü, fıstık, tuz, tarçın ve salça eklenir biraz karıştırıldıktan sonra pirincin çiğ kalmaması için sıcak su ile pişirilir. İç harç hazır olduktan sonra sarma

yaprakları tepsiye dizilir, yaprakların içine hazırlanan harç konulur ve yapraklar iki yanı içe gelecek şekilde sarılır ve tencereye yerleştirilir. Tencerede içine su konularak pişirilir.

4.4.3.8.6. Makarna kavurması

Malzemeler: erişte, tuz, ceviz, su

Yapılışı: erişteler tencereye atılır yağda kavrulduktan sonra içine tuz ve ceviz eklenir, biraz kavrulduktan sonra sıcak su eklenerek pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.8.7. Kuru börek

Malzemeler: un, margarin, yumurta, peynir, maydanoz, nişasta, su, tuz

Yapılışı: hamur yapılır. Hamurun orta kıvamda olmasına dikkat edilir. Üzerine bez örtüp, dinlendirilir. Hamur parçalara bölünüp oklava ile açılır.Bir kapta beyaz peynir, nişasta, yumurta akı, ince kıyılmış maydanoz karıştırılır. Hamurun üzerine yumurta sarısını sürülür. Ortasına hazırlanan iç yerleştirilir. Üzerine yumurta sürülür, fırında pişirilir.(K.K.10)

4.4.3.8.8. Kuru biber dolma

Malzemeler: kuru biber, pirinç, soğan, nane, yağ, tuz, karabiber

Yapılışı: Soğan, pirinç, nane, yağ tencerede kavrulur, içine salça ilave edilir biraz sıcak su ile pişirilir. Yazın kurutulmuş olan dolmalık biberlerin içleri bu harç ile doldurulur, tencereye dizilir, biberleri kapamayacak kadar su doldurulur ve pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.8.9. Bulgurlu ıspanak yemeği

Malzemeler: bulgur, ıspanak, salça, soğan, tuz, su

Yapılışı: ıspanaklar haşlanır, suyu süzülür. Aynı tencerede soğan doğranır yağda kavrulur, ıspanak, salça, tuz eklenir daha sonra su ilave edilir ve pişirilir.(K.K.8)

4.4.3.8.10. Semizlik yemeği

Malzemeler: semizotu, soğan, bulgur, tuz, salça, su, sarımsaklı yoğurt

Yapılışı: semizotu yıkanır, haşlanır. Başka bir tencerede soğan kavrulur sonra semizotu, bulgur, salça, su, tuz eklenir ve pişirilir. Pişen yemeğe sarımsaklı yoğurt dökölür.(K.K.10)

4.4.3.8.11. Ala pilavı

Malzemeler: soğan, kıyma, pirinç, bulgur, yağ, tuz

Yapılışı: Yağ, soğan, kıyma karışımına bir ölçü pirinç, bir ölçü bulgur katılır üstüne sıcak su eklenerek pişirilir.(K.K.10)

4.4.3.8.12. Yeşil mercimekli bulgur pilavı

Malzemeler: yeşil mercimek, bulgur, soğan, salça, tuz, yağ

Yapılışı: mercimekler tencerede haşlanır, başka bir tencerede soğan yağ ve salça ile kavrulur, karışımın üstüne bulgur ve haşlanmış yeşil mercimek konur, biraz piştikten sonra sıcak su ilave edilir ve bulgur suyu çekinceye kadar pişirilir.(K.K.10)

4.4.3.8.13. Kıymalı pilav

Malzemeler: bulgur, asma yaprağı, tuz, salça, soğan, yoğurt

Yapılışı: soğan yağ ve salça ile kavrulur, asma yaprakları küçük küçük doğranır ve karışımına eklenir. En son karışımına tuz ve sıcak su eklenir, bulgurun suyu çekmesi beklenir. Pilavın üstüne yoğurt dökölür.(K.K.9)

4.4.3.8.14. Tahsildar yumurtası

Malzemeler: yumurta, yağ, tuz, karabiber

Yapılışı: kaynar suya kırılan yumurtalar, biraz piştikten sonra kevgir ile sahana konur, üzerine kızgın yağ dökülür. Tuz ve karabiber serpilir. (Şener, 2001: 248)

4.4.3.8.15. Yağlı mancar yemeği

Malzemeler: pazı, yağ, soğan, tuz, salça

Yapılışı: pazı tencerede haşlanır, soğan yağ ve salça ile kavrulur. Hazırlanan karışıma pazı ve tuz eklenir sıcak su ile pişirilir. (Şener, 2001: 248)

4.4.3.8.16. Pir pir (sumak) turşusu

Bu yemek ile kışın hazırlanan turşu arasında sadece isim benzerliği vardır. Köyde yemek olarak tüketilmektedir ve genellikle yemeklerin sonunda içilmektedir.

Malzemeler: sivribiber, bir avuç ekşi erik, bir bağ semizotu, bir havuç haşlanmış yeşil mercimek, bir avuç pir pir, sarımsak, tuz, su

Yapılışı: erikler haşlanır, sivribiberler küçük küçük doğranır; sivribiberler haşlanmış erik suyu ile karıştırılır ve pişirilir sonra semizotu, mercimek, tuz, sarımsak ve pir pir eklenir pişirilir. Soğuduktan sonra servis edilir. (K.K.10)

4.4.3.8.17. Hekim turşusu

Malzemeler: sivribiber, ekşi erik, bir bağ semizotu, bir avuç haşlanmış yeşil mercimek, ıspanak, tuz, su, sarımsak

Yapılışı: erikler haşlanır, doğranmış sivribiber, ıspanak, semizotu, mercimek, tuz, sarımsak pişirilir, soğuyunca servis edilir.(K.K.10)

4.4.3.8.18. Mancar turşusu

Malzemeler: sivribiber, ekşi erik, bir bağ semizotu, bir avuç haşlanmış yeşil mercimek, pazı, tuz, su, sarımsak

Yapılışı: yapılışı hekim turşusu ile aynıdır içine ıspanak yerine pazı konur.(K.K.10)

4.4.3.9. Kışa hazırlık

4.4.3.9.1. Reçeller

Alanda yapılan reçellerin tarifi aynıdır. Çeşitleri; Ayva reçeli, çilek reçeli, kayısı reçeli, incir reçeli

Malzemeler: yedi bardak toz şeker, karanfil, limon, su, meyve

Yapılışı: Su ve şeker hafif koyulaşana kadar kaynatılır. Doğranmış meyveler atılır. Sonra karanfiller atılır. Daha sonra limon suyu konur ve biraz daha pişirilir. Tencerede soğuduktan sonra kavanozlara doldurulur.

4.4.3.9.2. Sebze Kurutmaları

Bamya kurutması

Yapılışı: taze bamyalar saplarından ayrılır, ayrılan kısımlarından iğne yardımıyla ipe dizilir ve kurutulur. Kurutulan bamyalar bez torbalara konur.(K.K.10)

Biber kurutması

Yapılışı: taze biberlerin sapları çıkartılır iğne ile ipe dizilir, kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra bez torbaya konur saklanır.

Patlıcan kurutması

Yapılışı: patlıcanlar orta yerinde ikiye kesilir, ipe dizilir ve kurutulur. Kuruduktan sonra bez torbaya konur, saklanır. (K.K.10)

Taze fasulye kurutması

Yapılışı: taze fasulyeler kılçıkları ayıklandıktan sonra kurutulmaya bırakılır, bez torbaya konularak saklanır. (K.K.10)

4.4.3.9.3. Meyve kurutulması

Beydili köyünde kurutulmuş meyveye gak denir. Armut, elma, üzüm, incir doğranarak güneşte kurutulur. Kışın hoşaf olarak tüketilir.

4.4.3.9.4. Turşular

Biber turşusu

Malzemeler: biber, sarımsak, limon, tuz, kereviz yaprağı

Yapılışı: Biberlerin saplarının ucu hafif kesilir. Bir kaç yerinden ince delinir. Bir bardak sirke, bir bardak su bir kapta kaynatılır. Biberin bir bölümü sirkeli suda kaynatıldıktan sonra süzülür, geriye kalanda iki kez kaynatılır ve süzülür. Soğuduktan sonra kavanoza kıyılmış sarımsak, limon, tuz, sirke ve üzerine kereviz yaprağı konur, bir hafta sonra yenir. (K.K.10)

Kabak turşusu

Malzemeler: altı adet kelek, sarımsak, tuz, kelek,

Yapılışı: kelekleri iyice yıkanır, kabukları soyulur, ikiye bölünür. Bir kavanoza sarımsak ve kelekler ve su konulur. Kavanozun ağzı kapatılır. İki ay sonra yenebilir. (K.K.10)

Tomaş(domates) turşusu

Malzemeler: domates, sarımsak, tuz, su

Yapılışı: domatesin yeşil olanlar toplanır, yıkanır, ikiye kesilir. Bir kavanozun içine sarımsak ve domatesler, su konulur. Kavanozun ağzı kapatılır. Bir ay sonra yenilebilir.

Salatalık turşusu

Malzemeler: salatalık, sarımsak, tuz, su

Yapılışı: salatalık turşusunun yapılışı tomas turşusu ile aynıdır.

4.4.3.10. Diğer hazırlıklar

4.4.3.10.1. Pekmez yapımı

Üzümler toplandıktan sonra üzüm leğenlerine konulur. Üstüne çıkılarak üzümler çiğnenir, böylece suyu çıkartılmış olur. Çıkan su, pekmez kazanlarına doldurulur. Kaynadıktan sonra bir gece bekletilir. Ertesi sabah çöken kısım dipte bırakılarak üst kısım alınır. Alınan bu sulu kısım bir gün boyunca köpüğü sararınca kadar kaynatılır. Kıvamını alınca da ateşten indirilerek soğuması beklenilir. Hazırlanan karışım pekmez bidonlarına doldurulur. (K.K.10)

4.4.3.10.2. Salça yapımı

Domatesler yıkanır ve çekirdekleri çıkarılır, çekirdekleri çıkarılan domatesler bir bidona doldurulur içine tuz konulur ve bir gün beklenir, domatesler süzgeçten geçirilir. Domatesler tencereye alınır ve kaynatılır. Başka bir kaba kaynatılmış olan salça konur ve arada karıştırılarak güneşte bir gün bekletilir. Karışım kavanozlara konur.(K.K.10)

4.4.3.10.3. Bulgur yapımı

Beydili köyünde bulgur önemli bir besin kaynağıdır ve çeşitli aşamalardan geçerek üretilmektedir.(K.K.8- K.K.10)

Aşamaları

1. Temizleme ve yıkama
2. Kaynatma

3. Pişirme
4. Kurutma
5. Eleme
6. Dövme
7. Kırma
8. Depolamadır.

4.4.3.10.4. Tarhana yapımı

Nohut, kırmızı mercimek, kuşbaşı doğranmış domates, soğan kırmızı ve yeşilbiber kazanda pişirilir. Karışım soğuyunca süzgeçten geçirip yoğurt, yumurta, irmik, tuz, ince kıyılmış maydanoz, ilave edilir. Un ilave edilerek maya gibi kıvam alması sağlanır. Mayası geldikçe yoğurup tekrar mayalandırarak en fazla iki gün bekletilir. Yuvarlak parça büyüklüğünde elle açıp, yere serilmiş temiz bir çarşaf üzerine yan yana yerleştirilir. Kuruyuncaya kadar ters düz edilir. Daha sonra bez torbalara konularak saklanır.(K.K.10)

4.5. Çobanlık ve Çoban Hayatı

4.5.1. Çobanlık

“Çoban sözcüğü dilimize Farsça” çuban, şuban” sözcüğünde geçmiştir. Şu: koyun, ban: koruyan anlamındadır. Eski Türkçede “çoban” terimi yerine “sığirtmaç” kullanılmaktadır. Farslarla ilişkiye geçildikten sonra küçükbaş hayvan güdücüsüne “çoban” “sığır “ sözcüğüne benzediği için de büyükbaş hayvan güdücüsüne “sığirtmaç” denilmiştir.” (İleri, 16)

“Çobanlık, insan tarihinin en eski mesleklerindendir. Yunan mitolojisinde Hermes çobandır. Musa Peygamber de çobandır.” (İleri, 18)

Bu açıdan bakıldığında çobanlığın bir peygamber mesleği olduğu için herkes bu mesleği yapamayacaktır. Çobanlık mesleği öğrenimi hem zor hem de zaman alıcıdır.

Çobanlığın okulda verilen bir eğitimi yoktur. Çobanlık usta-çırak ilişkisi ile öğrenilen meslektir. Çoban olacak kişi çok küçük yaşlarda çevresindeki kişiden bunu öğrenir. Çobanın birçok görevi vardır. En önemli görevi kendisine teslim edilen hayvanlara

sahip çıkmak, kurtlara hayvan kaptırmamaktır. Sürüyü her türlü tehlikeye karşı korumaktır. “ Çobanlık, ekonomisi hayvancılığa dayalı toplumlarda yüksek mevkii ile seçilir. Çoban, sadece sürüleri otlatan insan değildir aynı zamanda medeni kahramanlık görevini de üstlenmişlerdir. İslamiyet’ten sonra evliyalık yükü ile de yüklenmiş ve evliya olarak bilinen Türk erenlerinden Zengi Baba, Hakim Baba, Enver Baba vb. ev hayvanlarının çobanları olarak işlevselleşmişlerdir. Hatta çobanlar ermiş kişiler gibi sevilmiş, türbeleri ziyaretgâh olmuştur.” (Naskali, 2011: 183)

Bu bağlamda, ekonomisi hayvancılığa dayalı toplumlarda çoban hayvanların, dağların, pınarların koruyucusu olmuştur. Kendi içinde yarattığı değerle birlikte kültür taşıyıcısı görevini üstlenmiş ve geleneğe dönüşmüştür.

Alan çalışmasının sınıflandırılması ve incelenmesi sırasında yapılan araştırmada, halkbiliminin köy kültürü alanında yapılan yüksek lisans tez çalışmalarında sadece köye ait ekonomi bölümünde köyün geçim kaynaklarından birinin hayvancılık olduğu söylenmiştir. Bu tezlerde “çoban geleneği” hakkında herhangi bir incelemenin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada köy hayatının vazgeçilmezi olan çoban kültürüne de yer verilmiştir.

Beydili köyünde geleneksel hayvancılığın yerini modern hayvancılığa yavaş yavaş bıraktığı görülse de geleneksel çoban kültürünün günümüzde Hüseyin Erol ve Necati Çetin tarafından devam ettirildiği görülmektedir. Köyde koyun ve keçi çobanlığı yapılmaktadır. Büyükbaş hayvanlar ise modern yöntemlerle beslenmektedir.

Beydili köyü çoban kültürü hakkında bilgi verilirken, temel olarak iki ana başlıkta “çobanın köy hayatındaki işlevi” ve “çoban hayvan ilişkisi” üzerinde durulmuştur.

4.5.2. Çobanın Köy Hayatındaki İşlevi

Beydili köyünde çobanlık kültürü ile ilgili olarak dikkati çeken hususlar, çobanın nasıl seçildiği, ne giydiği, ne yediği, eğitimlerinin nasıl olduğu ve köy hayatındaki işlevlerinin ne olduğudur.

Kaynak kişi Hüseyin Erol’a göre çobanlık; “ zekâ, bilgi, beceri ve özellikle özveri ister. Bundan dolayı da herkes çoban olamaz. Kişi sürüsüne kendisi çobanlık yapacağı gibi

başka birinin sürüsüne de bir çobanlık yapabilir. Çobanla yıllık ya da aylık olarak anlaşılır ve maaş ona göre belirlenir. Maaşın yanında eğer çoban sürüye gerçekten özverili bir şekilde bakmışsa “gönlünden ekti” verilir. Sürü sahibi çobana gönlünden ekti olarak; koç, koyun, keçi, oğlak ya da kuzu verir” (K.K.19) .

Kaynak kişi Necati Çetin ise çobanın eğitimi için şunları söylemektedir: “Çobanlığın okulda verilen herhangi bir eğitimi yoktur. Çoban bu işi, küçük yaşlardan itibaren çevresindeki kişilerden görerek öğrenir”(K.K.11)

Kaynak kişilerden elde edilen bilgiler köyde küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin başarısının temelinde iyi bir çobanın sürüye rehberlik etmesi gerektiğini göstermektedir. Çünkü çoban, günün her saatini sürüsüyle birlikte yaşar. Sürünün otlatılması, gezinmesi, kırkımı, sağımı ve kuzulatması, kısaca koyunların yaşamsal etkinliğiyle ilgili her iş çobanla gerçekleşir, her iş onun denetimi altındadır. Bahsedilen bu hususlar çobanın köy hayatındaki en önemli işlevinin sürünün can güvenliğini sağlayarak onları otlatmak olduğunu göstermektedir.

Kaynak kişi Hüseyin Erol, çobanların sürüyü genellikle sayaya nisan-mayıs aylarında çıkıp eylül ayında sayadan geri döndüklerini söyleyerek; bu uzun süre zarfında yanlarına yiyecek aldıklarını; bu yiyecekleri ise şöyle sıralamamıştır: “Heybede delikli ekmek, bağı açık ekmek, su kabı, kama (bıçak), kattık, peynir, pekmez, yoğurt bulunur. Bunun dışında çoban yemeği olarak isimlendirilen norlu ve peynirli bazlamaç yapılır yenir”(K.K.19). Norlu(lorlu) ve peynirli bazlamaçla ilgili inceleme tezin “halk mutfağı” bölümündedir.

Çobanın giysileri ise şöyledir: göynek, yağlık, şayak pantolon, çorap, çarık, başlık ve kepenek.

“Kepenek; çobanların hava koşullarında korunmak üzere giydikleri, önü açık, genellikle omuzları köşeli, tepme keçeden yapılmış bir çeşit pelerindir .”(Özbil, 102)

Yaz mevsiminde gölgelik olarak kullanıldığından serinlik vermesi, kış mevsiminde ise sıcaklık vermesinden dolayı kepenek çobanın en değerli giysisidir.

4.5.3. Çoban Hayvan İlişkisi

Çobanlar, küçükbaş hayvanın idaresinde çoban köpeklerinden, sürü içinde seçtikleri hayvanlardan yardım alarak yaparlar. Ayrıca sürü ile iletişimi sağlamak için çoban çeşitli sesler çıkartarak hayvanlarla iletişimi sağlar. Bunun yanı sıra hayvanın hem nazardan korunması hem de kurttan korunması gerekir. Bu bağlamdan hareketle bu bölümde Beydili köyünde çoban köpeğinin nasıl seçildiği, çobana yardımcı hayvanların neler olduğu, çoban sesi, hayvan hastalıkları, çobanların kurt ile karşılaşma hikâyeleri, kurt ağız bağlama geleneği, hayvana nazar değmemesi için yapılan uygulamalar incelenmiştir.

4.5.3.1. Çoban Köpeği

Kaynak kişi Necati Çetin göre, çoban köpeklerinin en büyük görevi: “hayvanların bir yerden bir yere götürülürken ve bir yerde otlatılırken güvenliğinin sağlanması ve hayvanların yönlendirilmesidir” (K.K.11).

Kaynak kişi Necati Çetin, çoban köpeğinin bir başka görevini şu şekilde açıklamaktadır: “sürünün güdülmesinde çobana yardımcı olduğu için çobanın en iyi arkadaşı, yardımcısı sayılır”(K.K.11).

Beydili köyünde çoban köpeğinin eğitimi ve seçimi sürünün güvenliğini sağlaması açısından hem de çobana yardımcı olmasından dolayı önemlidir.

4.5.3.2. Çoban köpeğinin seçimi ve eğitimi

Çoban; yalnız yaşayan, yalnızlığını sürüsü, köpeği ile paylaşan bir insandır. Bundan dolayı da başarılı bir çobanın yanında mutlaka ona yardımcı olacak köpek ya da köpeklerinin bulunması zorunludur.

Anadolu’da çoban köpekleri alanında yapılan bilimsel çalışmalarda çoban köpekleri üç guruba ayrılmaktadır:

“ Akbaş ırkı Türk çoban köpeği, Eskişehir, Polatlı, Sivrihisar ve yöresi sürü koruma köpeği olarak yetiştirilmektedir. Bu köpek ırkı, Kangal çoban köpeğinin aksine Türkiye’de yeterince bilinmemektedir. Bununla birlikte bazı ülkelerde, özellikle Amerika’da

yetiştiriciliği günden güne yaygınlaşmıştır. Akbaş çoban köpeği, Amerika’da yapılan araştırmalarda sürü korumada en başarılı köpek ırklarındandır. “ (Aslangündoğdu, 2011)

“Kangal ırkı Türk çoban köpeği , Türkiye’de yetiştirilen çoban köpek ırkları arasında en çok bilinendir. Özellikle Sivas’ın Kangal ilçesinde sürü koruma köpeği olarak yetiştirilmektedir.”(Aslangündoğdu, 2011)

“ Kars ırkı Türk çoban köpeği, Türkiye’nin kuzeydoğusunda özellikle de Kars bölgesinde yetiştirilmektedir.” (Aslangündoğdu, 2011)İlk defa David Nelson tarafından 1996 yılında tespit edilmiştir.

Beydili köyünde yapılan alan araştırmasında Anadolu ‘da üç guruba ayrılan çoban köpeklerinden sadece kangal köpeği çoban köpeği olarak seçildiği tespit edilmiştir.

Kaynak kişi Hüseyin Erol, Beydili köyünde çoban köpeği olarak kangal köpeğinin “koruma içgüdüsü yüksek olduğu ve fiziksel özelliklerinden dolayı seçildiğini”(K.K.19) söylemektedir.

Çoban köpeklerinin genel özellikleri ise şöyledir:

Çizelge 4.1. Kangal köpeklerinin özellikleri

KANGAL
Kafası vücudu ile orantılı yüz ve alın eksenine paralellik gösterir. Kafa taşı hafif bombelidir.
Gözler orta büyüklükte, oval ve derindir. Göz rengi bal ve kahverengidir.
Burun iri, küt, güçlü burun delikleri ile belirgindir.
Çene ve diş yapısı kuvvetlidir, alt ve üst çene birbirinin üzerine gelecek şekilde kapanır.
Kulak V şeklinde üçgenimsi, ucu yuvarlak, kafanın dış kenarında, göz hizasının biraz üzerindedir.
Boyun hafif sarkıktır.
Önden bakıldığında ön bacaklar birbirine paralel ve yere diktir. Ön bacaklar iri kemikli ve kaslıdır.
Kuyruk topuğa kadar uzanır ve vücuda göre kıllar daha yoğundur.

(Arslangündoğdu, 2011)

Kaynak kişi Necati Çetin ise çoban köpeğinin eğitimini şu şekilde açıklamaktadır: “her kangal çoban köpeği olamaz, yavruyken seçilen kangallar çeşitli eğitimlerden geçirilir. Küçük yaştan başlayarak hayvana az miktarda yemek verilir. Biraz büyüdükten sonra sürüye alışması için yemeğini onlarla birlikte yer. Bundan sonrada diğer yavru köpeklerle aynı ortamda kalmaz ve onlarla oynamaz. Daha sonra sürüye alışır ve kurda karşı sürüyü korur.”(K.K.11).

4.5.3.3. Çobana yardımcı hayvanlar

Muhtar Kutlu, *Şavaklı Türkmenlerde Göçer Hayvancılık* kitabında çoban köpeklerinden başka çobana yardımcı olan hayvanları şu şekilde açıklamıştır: “Çoban köpeklerinden başka, çobanın sürü içinden seçtiği en az iki, en çok üç hayvan çobanın

yardımcılığını yapmak ve sürü ile çoban arasındaki iletişimi sağlamak amacıyla seçilir”(Kutlu, 1987: 97).

Köyde çobana yardımcı hayvan adları ile ilgili zengin bir kullanım vardır. Kaynak kişilerin aktardıklarına sürü içinde hayvana isim vermek çok önemlidir. Hayvanlar ya dış görünüşlerine göre ya da sürü içinde dikkat çeken davranışlarına göre isim verilmektedir. Bunlardan başlıcalar şöyledir:

Önden giden, sürüye öncülük yapan hayvana öncü denir. (K.K.11)

Çok bağıran hayvana bayırdak denir. Bayırdak ve öncü sürünün güdülmesinde, otlatılmasında çoban köpeğine ve çobana yardımcı olurlar.(K.K.11)

Bunların dışında çoban, sürü ile iletişim sağlayabilmek için onlara isim takar.

Bazı keçiler sürüye uymaz, hırsızlık yaparsa ona “yancı keçi” denir. (K.K.11)

Eğer hayvanın boynuzu yoksa “çirek keçi” denir. (K.K.11)

Hayvanın rengi beyaz ise “gök teke” denir. (K.K.11)

Kulakları kısa ise “cimcime” denir. (K.K.11)

Hayvanın gözleri parlaksa “boncuk” denir. (K.K.11)

Akıllı olana “sadık” denir. (K.K.19)

Küçük kuzulara “çebiş” denir. (K.K.19)

Beyaz tüylüye “ sakallı” denir. (K.K.19)

Önden giden, sürüye öncülük yapan hayvana öncü denir. (K.K.11)

Siyah tüylüye “karabaş” denir. (K.K.19)

Sarı tüylüye “ sarı koyun” denir. (K.K.19)

Huysuz olana “deli” denir. (K.K.19)

Mazlum olana “melaike” denir. (K.K.19)

4.5.3.4. Çoban Sesi (Kışlama)

Muhtar Kutlu, *Şavaklı Türkmenlerde Göçer Hayvancılık* kitabında çoban sesi için şunları söylemektedir: “çoban- hayvan ilişkisinde hayvanların dışında, kaval ve çoban sesi de kullanılır. Çoban çıkarttığı seslerle hayvanlarla anlaşabilir.” (Kutlu, 1987: 98)

Bu sesler koyun- keçi gibi küçükbaş hayvanlar için çıkarılan seslerdir.

Dıra dıra: hayvanları uzaktan çağırmak için(K.K.11)

Ye-ye-ye- biya- biya: davalarını bir araya getirmek için(K.K.11)

Gıra-gıra: dur demektir. (K.K.11)

Yu-yu: yürü demektir. (K.K.11)

De-de: yavaş yavaş demektir. (K.K.11)

Bü- bü: gel demektir. (K.K.19)

Hey- hey: git demektir. (K.K.19)

Gır- gır: yemek verilecek gel demektir. (K.K.19)

Beydili köyünde “kışlama”, çobanın hayvanı çağırma, onu yönlendirmek amacıyla kullanılmaktadır.

4.5.3.5. Hayvan hastalıkları

İnsanlarda olduğu gibi hayvanlarda da sağlık sorunu yaşanmaktadır. Alan araştırmasında hayvan hastalıkları ile ilgili tespit edilen husus ise günümüzde köyde hayvan hastalıkları için atadan kalma geleneksel yöntemler yerine hayvanların veterinerlere götürülmesidir.

Kaynak kişi Hüseyin Erol, geleneksel yöntem için şu bilgileri vermiştir: “günümüzde hayvanlar hastalandığı zaman veterinerlere götürüyoruz, çok zorda kalıp veterinerlere götüremezsem, babamdan kalma yöntemleri kullanıyorum.”(K.K.19).

Kaynak kişinin söz ettiği geleneksel yöntemler ise şu şekildedir:

4.5.3.5.1. Geleneksel yöntemle sağaltım

Bu yöntem iki şekilde gerçekleşir: dua ile ya da hayvanın kanı akıtılarak yapılır.

4.5.3.5.2. Dua ile sağaltım

Kaynak Kişi Hüseyin Erol’a göre dua ile hayvanın sağaltılma: “hayvana nazar değdi zaman ya da hayvan hastalandığı zaman yapılır. Hayvana nazar duası okunur ve köyün Hocasının hazırladığı muska hayvana nazar duası ile takılır”(K.K.19).

Nazar duaları ‘hayvanların nazara karşı korunması’ alt başlığında incelenmiştir.

4.5.3.5.3. Hayvan kanının akıtılarak yapılan sağaltım

Kaynak Kişi Hüseyin Erol’a göre hayvan kanının akıtılarak sağaltma şu şekildedir: “hayvan dağda çeşitli otları yer, bazı otlar hayvana dokunur. Hayvanın karnı şişer. Hemen hayvanı tedavi etmezsen karnı yarılr, ölür. Karnı şişen hayvanın kulağının kenarı kesilir kanı akıtılır. Kanı akan hayvan kendini toplar, şişlik iner eğer hayvan iyi olmazsa ölecektir. Hayvan kesilir yenir”(K.K.19).

4.5.3.6. Kurt ile karşılaşma

Çobanın mesleği ile ilgili birçok görevi vardır. En önemli görevi ise kendisine emanet edilen sürüye sahip çıkmak, kayıp vermeden sürüyü korumaktır. Sürü otlatılırken sürünün can güvenliğini tehdit eden hayvan ise kurttur. Bu bağlamda köyde yapılan derleme çalışmalarında çobanların sürünün can güvenlikleri için kendi can güvenliklerini tehlikeye atarak sürüyü korudukları ve bu kurt ile karşılaşma anlarının hikâyeye dönüştüğü tespit edilmiştir. Alanda tespit edilen kurt ile karşılaşma anları ise şöyledir:

Kaynak kişi Necati Çetin’in kurt ile karşılaşma hikâyeleri şu şekildedir:

1.Hikâye:

“Hayvanları dereye götürdüm. Keçiler su içiyorlardı. O zaman köpeği yanımda getirmemişim. Gittim, bir taşa oturdum. Kurt gelmiş hayvanı dereden tutmuş. Elimle koca koca taşları buldum. Üç kere kurda attım. Kurt bıraktı hayvan; silah attım birkaç kere; korktu, ormana doğru kaçtı” (K.K.11).

2. Hikâye:

“Yanımda on iki davar vardı. Dağda giderken kurt karşımıza çıktı; küçük keçiyi kaptı kaçtı. Köpekle birlikte gittik arkasından, yakalayamadık. Bir hafta sonra keçi sayaya kendi geldi, kurt yememiş bırakmış hayvanı” (K.K.11).

Kaynak kişi Hüseyin Erol’un kurt ile karşılaşma hikâyeleri ise şu şekildedir:

1. Hikâye:

“Sürü böyle giderken bir şey hop hop hoplayarak yavaşça sürüye yaklaştı. Ben tavşan zannettim, aldırmadım. Bir baktım ki çebişi (kuzuyu) kapmış. 200 metre kovaladım, dereye vardım köpek yanımda hayvanın kokusunu alamadı. Dereden atladım ayakkabımın biri bir yerde diğeri başka bir yerde, ceketim, heybem başka yerlerde kaldı. Çebişi kurtaracağım derken kendim ölüyordum. Neyse ayağa kalktım. Gır gır dediğimde benim davarlar yemek vereceğimi anlar melemeye başlar, o aklıma geldi. Gır gır ses çıkardım ama sesimi duyuramadım artık o cebiş kurdun nasibi oldu” (K.K.19).

2. Hikâye:

“Bizim Gelincik diye başkasının ekin tarlasına kaçan tekemiz vardı, hırsız tekeydi. Neyse bir gün Aktepe’den sayaya geldik. Bir baktım gelincik yok kaçmış. Ali Ağa geçiyordu sayadan. Ali Ağa:

-Sen şu keçilere bir bak benim Gelincik kaçmış, onu bulayım geleyim dedim.
- olur. dedi.

Köpekleri aldım, Gelinciğin peşinden gittim. Tarlaları tek tek dolaştım. Neyse tarlanın tekinde kurt kapmış Gelinciği yiyor, artık kurdun nasibi olmuş hayvan. Hani eskiler demiş ya “ sürüye uymayanı kurt kapar” diye. Aynen öyle işte Gelincik sürüye uymadı kurt kaptı. (K.K.19)

3. Hikâye:

“Çalılığın içinde ak bir şey çıktı. Kocaman bir şey... Çebişi kaptı kaçtı ben de arkasından dua ederek “ Allah’ım malımı, canımı sen koru yarabbi” diye diye kovaladım kurdu. Koşmaktan çebişi taşıyamadı bıraktı. Çebişe “gel çiki çiki “dedim hemen geldi. Ben bağırmaya başlayınca kurt korktu kaçtı” (K.K.19).

4. Hikâye:

“Benim dedem de çobandı, bir gün dağda sürüyü otlatırken kurt çıkmış karşısına. Kurt sürüye sokulmuş dedem izin vermemiş yaklaşmasına sonra kurt dedemin üstüne

atlamış. Eskilerimiz der ki : “kurt insanı görünce kurda can gelir.”Köpeklerin yardımıyla koltuğunun altına kıstırmış kurdu, uzun süre boğuşmuşlar, dedemim parmağını kopartmış. Dedem boğarak öldürmüş hayvanı”(K.K.19).

Ormanda kurt dışında sürüye ve çobana zarar verebilecek başka bir hayvan da ayıdır. Kaynak kişi Necati Çetin’in sürüyü otlatırken ormanda ayı ile karşılaşmasını şu şekildedir:

“Davarla dağdan aşağı iniyordum, bir şey çamlıkta kımıldadı. Davarlar çamlığa doğru gitti. Meğer çamlığın arkasında ayı varmış. Davarların sesini duyunca çamlığın arkasından homurdanmaya başladı. Davarı çektim geçmesini bekledim. Davarı ikiye bölerek yanımdan geçti. Geçerken bana baktı ben de ona baktım. Bir şey yapmadan geçti yanımdan”(K.K.11).

4.5.3.7. Kut ağzı bağlama

Canan İleri’ye göre kurt ağzı bağlama:” Eski Türklerden kalma bir gelenektir. Sonradan bu geleneğe, İslami gelenekler de eklenmiştir. Hayvanın sağlığından kaygı duyulduğunda uygulanan, hayvanın dua ile hayatta kalmasını sağlama yöntemidir. Dua okuma, en çok hayvan kurda kuşa yem olmasın diye yapılır. Bunlardan en yaygını olanı “kurt ağzı bağlama”dır. (İleri, 35)

Necati Demir, kurt ağzı bağlama inancını şu şekilde açıklar: “bu inancın kökeni, Orta Asya Türklüğüne kadar indirilir. Türkiye’nin hemen her yerinde, köylerimizde yakın zamana kadar farklı ya da benzer bir uygulamanın çok yaygın olduğunu, yaşı ellinin üzerinde olan herkesin bunu çok iyi bildiğini söylemektedir.”¹⁶

Beydili köyünde hayvanların dağda kaybolması durumunda kurt hayvana zarar vermesin, hayvan sayaya bir şey olmadan geri dönebilsin diye kurt ağzı makas ve muska ile bağlanır.

Kaynak kişi Hüseyin Erol elli yıldır çobanlık yaptığını ve dağda kaybolan hayvanları korumak için bazı uygulamaların yapıldığını söylemiştir.

¹⁶ www.karalahana.com) adresinden 29 Ağustos 2014 tarihinde alınmıştır.

4.5.3.7.1. Makas ile kurt ağzı bağlama

Kaynak kişi Hüseyin Erol makas ile kurt ağzı bağlamayı şu şekilde açıklamıştır: “Dağda hayvan kaybolduğunda eğer hayvana dua okunursa, kurt onu yemezmiş, dua hayvanı korurmuş. Makasın ağzı kapatılır sağ sola Felak, Nas, İhlâs, Fatiha sureleri bu sıra ile önce yedi kere sağa sonra yedi kere sola okunur. Sonra aynı dualar yedi kere daha okunduktan sonra “ yerin göğün duası vardır, dağdan dağa kurt ağzı bağlayalım” denir. Bu uygulama ile makas açılmadığı sürece kurt kayıp hayvana zarar vermezmiş. Ertesi güne kadar beklenir daha sonra kurdun açlıktan ölmemesi için makasın ağzı açılır.”(K.K.19).

Kurt ağzı bağlamada okunan surelerin Türkçeleri şu şekildedir:

Felak suresi

Kuran’ın yüz on üçüncü suresidir.Beş âyetten oluşur

“Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla. De ki : Ben, yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden ve düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin kötülüğünden, kıskandığı vakit kıskanç kişilerin şerrinden ağaran Rabbine sığınırım.” (İleri, 43)

Nas suresi

Kuran’ın yüz on dördüncü suresidir. Altı âyetten oluşur

“Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla. De ki: Ben; gerek cinlerden, gerek insanlardan , insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecilerin kötülüğünden insanların Rabbine , insanların Melikine, insanların Tanrısına sığınırım (İleri, 43)

İhlâs suresi

Kuran’ın yüz on ikinci suresidir. Dört âyetten oluşur

“Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla. De ki : O, Allah birdir. Allah sonsuz ve mutlaktır. Doğurmamış ve doğrulmamıştır. Hiç kimse ona denk değildir.” (İleri, 42)

Fatiha suresi

Kuran’ın ilk suresidir. Yedi âyetten oluşur:

“Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla Övgü; alemlerin Efendisi, rahman, rahim , hesap ve ceza günün sahibi Allah’a mahsustur. (Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine ve sapkınlarınkine değil”(İleri, 42).

4.5.3.7.2. Muska ile kurt ağzı bağlama

Kaynak kişi Hüseyin Erol muska ile kurt ağzı bağlamayı şu şekilde açıklamıştır: “Köyün hocası kâğıda dualar yazar. Biz o duaları bilmeyiz. Kâğıt kapatılır ve ipe dualarla sarılır. Ertesi gün ip açılır. Muska kimsenin ayak basmayacağı yere kaldırılır” (K.K.19).

Beydili köyünde kurt ağzı bağlama inancı bugün de işlevini yitirmeden nesilden nesile aktararak varlığını devam ettirmektedir. Makas ile kurt ağzı bağlama inancı daha çok kullanılan uygulamadır.

4.5.3.8. Hayvanları nazara karşı koruma

Beydili köyünde bazı kişilerin, bakışları ile hem insanlara hem de hayvanlara “nazar” değdireceğine inanılmaktadır.

Köyünde nazara karşı hayvanların nazara karşı korunması için “dalgöz ile korunma, dua ile korunma, binek ile korunma” gibi yöntemler uygulanmaktadır.

4.5.3.8.1. Dalgöz ile korunma

Kaynak kişi Hüseyin Erol dalgöz ile korunmayı şu şekilde açıklamıştır: ”bir ipe nal, demir, eski boncuklar, taş dizilir. Malzemeler ipte sallanırken şangır şangır ses çıkartırlar. Dalgözü yapacak kişi önce abdest alır , Kovaya su doldurur Fatiha, Felak, Nas, İhlas sureleri okunarak dalgöz dualarla kovaya daldırılarak çıkartılır. Okunmuş su dal parçası yardımıyla davarların üstüne serpilir. Böylece hayvan korunur”(K.K.19).

4.5.3.8.2. Dua ile korunma

Kaynak kişi Hüseyin Erol göre dua ile korunma yöntemini göre :”Davarlara üç kere Fatiha, üç kere İhlâs, üç kere Felak, üç kere de Nas sureleri okunur. Bunlar okundu mu o davara nazar değmeyeceğine inanılır”(K.K.19).

4.5.3.8.3. Binek ile korunma

Kaynak kişi Hüseyin Erol binek ile korunma için şunları söylemiştir: “sıra sıra gök boncuk (mavi boncuk) dizilir, hayvana takılır buna binek denir. Binek takılan hayvana nazar değmez”(K.K.19).

4.5.3.9. Hayvan kırkımı

Hıdrellezden sonra haziran ayına doğru kırkım işlemi yapılır. Dört ayağı bağlanan koyunun ya da keçinin yere yatırılarak kırkılır. “kırıkmık” adı verilen makas ile tüyler kesilir. Kırkım büyük maharet isteyen iştir eğer kırkım düzgün yapılmazsa koyun ya da keçi o tüyden rahatsız olur, hastalanır. (K.K.19)

Sonuç olarak, çoban, koruyan, saklayan, yönlendirendir. Çobanlık, peygamber mesleği olarak görülse de günümüzde Beydili köyünde çobanlığa itibar edilmemektedir. Alan araştırmasında tespit edilen bir diğer önemli nokta ise, bu mesleğin korunup yaygınlaşması için köyde Beydili Toplumsal Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği ile İstanbul ve Ankara Beydili ekiplerinin de koruma ve aktarma çalışması yürütmemesidir. Bu bağlamda köyde gerek dernek üyelerinin gerekse İstanbul ve Ankara Beydili ekiplerinin bu konu ile ilgili bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu değerli mesleğin korunarak, gelecek nesillere aktarılması için köyde yeniden canlandırma çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir.

5. BÖLÜM

DOĞA VE EVRENLE İLGİLİ GELENEKSEL BİLGİ, İNANÇ VE UYGULAMALAR

“SOKÜM sözleşmesinin doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar başlığı altında ise, öncelikle insanın doğa ve evrenle ilgili yerel sözel inanç, bilgi ve becerileri değerlendirilmelidir. İnsanın kendi doğal ve sosyal çevresinde araştırıp bulduğu bütün bilgi ve deneyimleri bu alanda toplamak mümkündür. Mitik, kozmolojik, eskatolojik, şamanik inanç ve bilgiler, ekoloji üzerine bilgiler, yaşamayı sağlayan, kolaylaştıran, sürdüren yerel bilgi sistemleri, belli bir yere, coğrafyaya veya insan grubuna has olan geleneksel bilimler, mutfak birikimleri, yerel bilgi niteliğindeki her türlü insan ve hayvan sağaltma yöntemleri, etnobiyojik, etnobotanik, etnozooloji ve bunlarla uygulamalar ve yerel takvim gibi insanın doğayı ve evreni anlaması ve onunla birlikte var olmaya çalışması çabalarının yarattığı bilgi sistemleri bu başlık altında değerlendirilebilir.” (Oğuz, 2009: 132)

Bu tanımdan yola çıkarak doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar bölümünde halk takvimi ve meteorolojisi, halk inanışları, halk mutfağı ve çobanlık ve çoban hayatı konuları incelenecektir.

5.1. Halk takvimi ve meteorolojisi

Beydili köyünde yaşayan insanların temel geçim kaynağının hayvancılık ve tarım olması nedeniyle köylüler, iklim şartlarını düşünüp ona göre tedbir almaya çalışırlar. Bu uygulamalar genellikle atalarından öğrendikleri bilgi ve tecrübelerdir.

- Kuyruklu yıldız doğarsa kışın uzun süreceğine işarettir.(K.K.18)
- Yazın çok sıcak olursa o kış soğuk geçer.(K.K.18)
- Kasımdan önce kar yağıyorsa o sene kar yağmaz.(K.K.18)
- Kasımdan sonra kar yağarsa kış çok olur.(K.K.18)
- Güneş doğar tutulursa deprem olur.(K.K.18)
- Ay daire olursa yağmur yağar. (K.K.18)
- Beydili dağından duman çıkar ozan köye doğru uzanırsa yağmur yağar. (K.K.18)

- Beydili dağından duman çıkar ozan köye doğru uzanır sonra geri gelirse ayaz olur. (K.K.18)
- Yatsı zamanı havada rüzgar yok, sıklık ormanı kendi kendine ses çıkartırsa yağmur yağar. (K.K.18)
- Kuyruklu yıldız ören yerinden doğup batarsa dünya harbi olur. (K.K.18)
- Nisan birde yağmur yağarsa kırk gün yağmur yağar. (K.K.18)
- Hıdrellezde yağmur yağarsa kırk beş gün yağmur yağar. (K.K.18)

5.2. Halk inanışları

Gelenek- İnançlar

“TDK’nin Türkçe sözlüğünde gelenek, “Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, ananedir.¹⁷Şeklinde tanımlanmaktadır. Bu açıdan gelenek ve inançların kültürün içinde önemli bir yeri vardır.

Beydili köyünde alan araştırması esnasında belirli bir gelenek çevresinde bazı inanışların ortaya çıkarak varlıklarını korudukları tespit edilmiştir.

5.2.1. Doğum sonrası uygulama ve inanışlar:

- Albasması bebeğe zarar vermesin diye bebek doğar doğmaz üç su yıkanır ve daha önce evde hazırlanan salıncağa konur. (K.K.8)
- Annenin yattığı yere at nalı bağlanır ki albasması gelmesin .(K.K.8)
- Annenin yastığının atına bıçak konur.(K.K.8)
- Anne ve bebek kırk gün yalnız bırakılmaz ve evden dışarı çıkartılmaz.(K.K.15)
- Bebeğin beşiğinin başına al yazma bağlanır .(K.K.15)
- Anne doğumdan sonra kırk gün boyunca aynı yemeniyi başına bağlar ve annenin kullandığı başörtüsü bebeğin beşiğine asla bağlanmaz. (K.K.15)
- Eve gelen misafirlerin ayakkabıları değiştirilir. (K.K.8)

¹⁷ Türkçe Sözlük,TDK Yayınları, 1994

- Loğusa kadınlar bir araya getirilmez eğer bir araya getirileceklerse “bir üstün iki sen benden üstün “ denir.(K.K.8)
- Anne çocuğunu hemen emziremez ilk önce yıkanır, sonra anneye: “bir üstün iki üstün sen benden üstün ama anne oğlun ya da kızın senden üstün “ denir. Böylece kırk basmasına karşı loğusa ve bebek korunmuş olur. Bu işlemden sonra annenin bebeği emzirmesine izin verilir yoksa bebeğin rahatsızlanacağına inanılır. Bu işlem doğumdan sonra onuncu, yirminci, otuzuncu günlerde uygulanır. (K.K.15)
- Eğer bebek kız ise, bebeğin halası ya da teyzesi çeşitli kumaşlardan “gelin bebeği” yapar ve bebeğin beşiğine koyar ki bebek sakinleşsin. (K.K.8)
- Eğer bebek erkek ise, bebeğin amcası ya da dayısı” sapan” yapar ve bebeğin yastığının altına koyar ki bebek sakinleşsin. (K.K.8)
- Çocuk sarılık olmasın diye beşiğine sarı yazma örtülür. (K.K.18)

5.2.2. Nazarla ilgili uygulama ve inanışlar

Bebeklere, çocuklara ve kişilere nazar değmemsi için çitlembik ağacından fıcı yapılır, bu fıcı kırmızı kurdeleye bağlanır ve o kişinin sağ omzuna asılır.(K.K.3)

Kişiye nazardan korumak için üç kere fatiha, ihlâs, felak, nas süreleri okunur (K.K.19)

Renkli boncuk çocuğa takılır ki çocuğa nazar değmesin (K.K.8)

Dilgöz¹⁸ hazırlanır kır kere dua okunarak suya batırılır ki hayvana naz değmesin. (K.K.19)

Binek¹⁹ hayvanı nazardan korumak için hazırlanır hayvana takılır. (K.K.19)

¹⁸ Dilgöz çoban kültürüne ait bir kavram olmasından dolayı bu kavramla ilgili bilgi tezin çoban bölümünde yer almaktadır

¹⁹ Binek çoban kültürüne ait bir kavram olmasından dolayı bu kavramla ilgili bilgi tezin çoban bölümünde yer almaktadır

5.2.3. Ölümle ilgili uygulama ve inanışlar

Ölü gömüldükten sonra kekik otu öldüğü evde yakılır ki ruhu o evde dolaşmasın (K.K.15)

Ölünün eşyaları yoksul kişilere dağıtır ki ölünün ruhu rahat etsin (K.K.16)

Ölü gömüldükten sonra mutlaka öldüğü ev badana boya yapılır ki ölünün ruhu geri dönmessin (K.K.16)

Ölü öldüğü zaman evde ölen kişiler uyandırılır ki üzerine ölü ağırlığı çökmesin (K.K.16)

Ölünün ruhu rahat etsin diye yedi kapıya can helvası dağıtılır. (K.K.16)

5.3.4. Evlenme ile ilgili uygulama ve inanışlar

Gelinin bahtı yıldız gibi parlak olsun diye geline yıldız çöreği yedirilir. (K.K.8)

Düğün günü gelinin başına yeşil pullu örtülür ki gelinin evinden bolluk eksilmesin. (K.K.8)

Düğün günü gelinin başına sarı yemeni nazara karşı örtülür. (K.K.8)

Düğün günü gelinin başına al yazma örtülür ki gelini nazara karşı korusun. (K.K.8)

Duvak eğlencesinden sonra ev süpürülmez, süpürülürse evin tozu çok olur. (K.K.8)

5.2.5. Askere uğurlama uygulama ve inanışları

Askere gidecek gence kına yakılır ki vatanına kurban olsun. (K.K.3)

Askere giden gencin arkasından meşe odunu yuvarlanır ki başına bir şey gelmeden köyüne geri gelsin istenir.(K.K.3)

6. BÖLÜM

GELENEKSEL EL SANATLARI

SOKÜM tanımlarının beşinci alanını oluşturan el sanatları geleneği diğer alanlara göre daha sorunsuz tasnif edilebilir nitelikte geleneksel sanat ve zanaat üretim alan ve tekniklerini kapsamaktadır.(Oğuz, 2009: 132)

Öcal Oğuz’a göre Halkbilimin klasik yöntemlerle çalışılır ve sadece ürünlere odaklanılırsa ve derleme çalışması ile SOKÜM Sözleşmesi arasındaki ilişki unutulursa yapılan iş kesinlikle bir SOKÜM çalışması olmayacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken yaşayan bir geleneğin, bunu sürdüren kişi, grup veya topluluğun var olup olmadığı ve derlenen konun kuşaktan kuşağa aktarımının bulunup bulunmadığının göz önünde tutulmasıdır.(Oğuz, 2009: 132)

Bu bağlamdan hareketle Beydili köyünde yapılan el sanatları geleneği çalışmasında birkaç el sanatının günümüzde varlığını sürdüremeyerek, kuşaktan kuşağa aktarılamadığını tepsi edilmiştir. SOKÜM Sözleşmesi ile derleme çalışmasının bağlantısını düşünecek olursak yorgancılık, dericilik, oymacılık Beydili Köyünde bir gelenek çevresinde gelişmiş ancak bu geleneği sürdürebilecek bir kişi ya da grup oluşturamamıştır. Alanda yapılan derleme sonucunda oyacılık ve dokumacılığın kültür taşıyıcısı kişiler tarafından nesilden nesile aktarıldığı belirlenmiştir. Bundan dolayı da ‘El sanatları geleneği’ bölümünde oyacılık ve dokumacılık konuları ele alınmıştır.

6.1. Beydili Köyün’de el sanatları geleneği

6.1.1. Oyacılık

Nallıhan’ın simgesi haline gelmiş ipek iğne oyları Beydili köyünde bir gelenek çevresinde gelişmiş ve varlığını sürdürmektedir. Kaynak kişi Fatma Saygın’ın söylediğine göre Nallıhan’ın meşhur iğne oylarının ortaya çıktığı yer burasıdır daha sonra çevre köylere iğne oyası geleneği yayılmıştır. (K.K.26)

6.1.1.1. Oya yapımı

Köyde üretilen ipekböceği kozaları içi su dolu kazana konur, ateşte kaynatılarak çekilir. Çekilen ipler bir kenara bırakılır. İplerin birbirine dolaşmamasına dikkat edilir. Oya yapımı için elde edilen ipler kök boyalarla boyanır. Boyanan iplerinin kurumması beklenir. Her oyaya bir isim verilmiştir. Papatya, pir pir, menekşe, gül, karanfil gibi isimler kullanılmıştır.(K.K.26)

Oyaların özel bir simgesi yoktur amaç çemberi daha güzel göstermektir. Son birkaç yıldır iğne oyları genelde gelin çeyizine konulmak için yapılmaktadır. Özellikle orta çeyiz günü sergilenen iğne oyalı yazmalar, kına gecesinde gelinin arkadaşlarına hediye olarak verilir. (K.K.17)

6.1.2. Dokumacılık

Mesut Şener *Nallıhan* kitabında dokumacılıktan şu şekilde bahsetmiştir: “ Köylü kadın beyaz pamuk ipliğini çarşıdan alır ya ceviz ağacının kabuğu ile ya da olgunlaşan meyvesinin kabuğuyla boyardı. Bunun için önce kabuklar su ile kaynatılır sonra ipler suya atılır ve kaynatılır. Soğurken çomakla alınır, kurutulur ve yıkanır. Böylece ipin rengi sarıya dönerdi. Bez dokunacak ipler, kaynayan unlu suya atılırsa rengi beyaz olurdu. “ (Şener, 2001: 242)

6.1.2.1. Dokumacılıkta kullanılan malzemeler:

İğ ya da öreke: ip eğrtmek için kullanılır.

Tefe: dokuma tezgahının tefe denilen ve ileri-geri hareket edebilen parçasıdır.

Mekik: çözgü iplikleriyle, atkı ipliklerinin bağlantı yapabilmeleri için kullanılır.

Tarak: tefeye takılan, çözgü ipliklerini düzenli aralıklarla tutmaya, iplikleri sıkıştırmaya yarayan düzenektir.

Kirkit: dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan alettir.

Motiflerle ilgili çalışmaları olan Serpil Ortaç, motifleri şu şekilde açıklamaktadır:

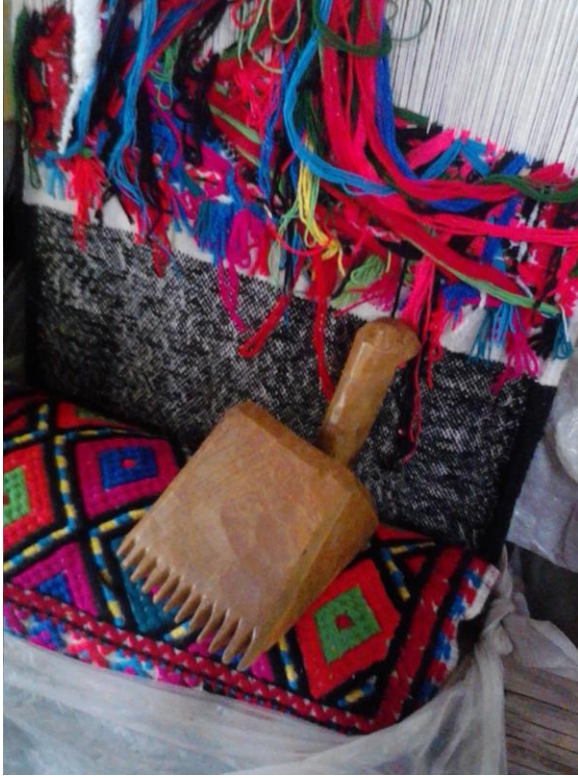
“Motiflerin esin kaynakları günlük yaşam olup, kaygılar, beklentiler önemli rol oynamıştır. Örnek verecek olursak; Bunların başında da nazar gelir. Bazı insanların bakışlarında bir güç olduğuna, bu bakışların kötülüğe, zarara, şansızlığa ve hatta ölüme bile sebep olduğuna inanılır. Nazarlıklar işte bu kem bakışların etkisini azaltan çeşitli nesnelerdir. Böylece onu taşıyanları koruduğuna inanılır. “Muska” ise sahibini tehlikeli dış faktörlerden korumak için, sihirli ve dini bir güce sahip olduğuna inanılan yazılı bir tılsımdır bu nedenle dokumalarda muskayı, gözü temsil eden üçgenler ve zikzaklara sık rastlanır. Kuş; mutluluk, keyif ve sevginin sembolüdür. Güç ve kuvveti simgeler, Anadolu’da kurulmuş çeşitli yerleşimlerin, devletin sembolü olmuştur. Kuşlar ayrıca ilahi mesajlara ve uzun bir yaşama işaret eder. Küpe, saç bağı motifleri Anadolu’da evlilik ifadesidir. Bu motifi kullanan bir kız, ailesine evlenmek isteğini belirtmiştir” (Ortaç,142)

Serpil Ortaç ayrıca, motifleri “esin kaynağına göre doğal çevre (göl, akarsu); bitkiler (ağaç, yaprak, çiçek v.b.); hayvanlar (kurbağa, kuş,yılan v.b.); eşyalar (tarak, ibrik v.b.); yaşadıkları çevre (ev, çadır, yol v.b.); insan tasvirleri (el, baş v.b.) gibi varlık ve nesnelerle yörelere göre değişebilen sembolik motifler (kariboşatan, yaryarek) olarak sınıflandırmak- tadır.” (Ortaç, 142)

Kaynak kişi Sıdika Altıntaş dokumacılıkta en çok heybe, göynek, örtme dokunduğunu; dokunan örtme, heybe, çalılık motifleri isimlerini benzedikleri nesneden aldığını söylemiştir.(K.K.20) Bu açıdan alanda derlenen ürünler esin kaynağına göre üretilmiştir.

6.1.2.1. Mezar taşı motifi

Bu motif tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Özel bir anlamı yoktur herkes bu motifi kullanabilir.

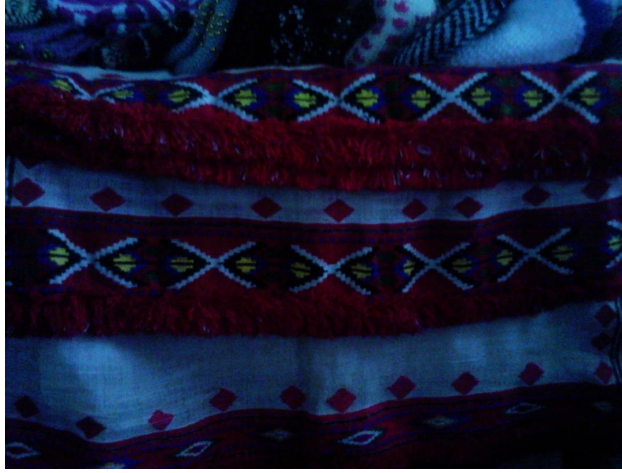

Resim 6.1. Heybe yapımında kullanılan mezar taşı motifi

Resim 6.2. Örtmede kullanılan mezar taşı motifi

6.1.2.1.2. Koyun gözü motifi

Resim 6.3. Örtmede kullanılan koyun gözü motifi

6.1.2.1.3. Çıbıklı motifi

Bu motif de tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Özel bir anlamı yoktur herkes bu motifi kullanabilir.

Resim 6.4. Çalıkta kullanılan çıbıklı motifi

6.1.2.1.4. Sinek Kanadı motifi

Bu motif tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Özel bir anlamı yoktur herkes bu motifi kullanabilir. Daha çok çalıkta bu motif kullanılmaktadır.

Resim 6.5. Çalıkta kullanılıyor.

6.1.2.1.5. Ak yüzlü motifi

Bu motif tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Özel bir anlamı yoktur herkes bu motifi kullanabilir. Daha çok örtmede kullanılmaktadır.

Resim 6.6. Örtmede kullanılan ak yüzlü motifi

6.1.2.1.6. Alçatkılı motifi (kareli)

Bu motif de tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Özel bir anlamı yoktur herkes bu motifi kullanabilir.

Resim 6.7. Göynekte kullanılan alçaltı motifi

6.1.2.1.7. Kelebek motifi

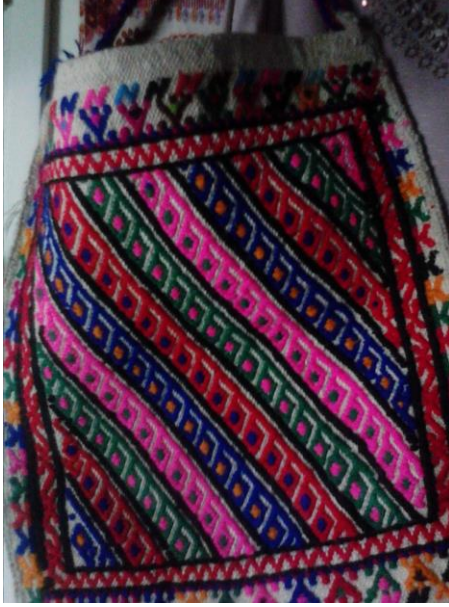
Bu motif de tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Özel bir anlamı yoktur herkes bu motifi kullanabilir.

Resim 6.8. Örtmede kullanılan kelebek motifi

6.1.2.1.8. Küpeçik motifi

Bu motif tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Genç kızlar aşık oldukları genç erkeklere sevgilerini göstermek için bu motifi dokurlar.

Resim 6.9. Heybede kullanılan küpeçik motifi

6.1.2.1.9. Bibercik motifi

Bu motif tamamen çevrenin taklidi yoluyla oluşturulmuştur. Kaynanası ya da eşi ile arası kötü olan kadın, çevresindekilere bu durumu göstermek için bibercik motifi dokur.

Resim 6.10. Örtüde kullanılan bibercik motifi

6.2. Geleneksel giysiler

Alanda yaptığımız derlemede geleneksel giysiler sadece düğünlerde, hıdrellez bayramı vb. kutlamalarda giyilmektedir. Kutlama ve bayramlar haricinde köy halkı tarafından geleneksel giysiler yerine modern giysiler tercih edilmektedir.

6.2.1. Erkek giysileri

Erkek giysileri kaynak kişi Ahmet Bayındır'dan derlenmiştir. Erkekler Ankara yöresine ait Seğmen kıyafetlerinin dışında, köye özgü giyim kuşama da sahiptir. (K.K.9) Bu kıyafetler şu şekildedir:

6.2.1.1. Samancı Şapkası

Yöre halkı tarımla uğraştı için bu şapka erkek giyiminde kullanılmaktadır. (K.K.9)

6.2.1.2. Göynek

Yörede dokumacılık el sanatı gelişmiş olduğu için geleneksel giysilerde bu sanata ait ürünleri görmekteyiz. Beydili köyünde erkek gömlekleri krem renginde ve işsizdir. (K.K.9)

6.2.1.3. Çevre- Yağlık

Çevre- yağlık yörede göynek üstüne giyilen önemli aksesuarlardan biridir. Örtme kumaşının üstüne kadınların çeşitli desenlerde işledikleri yağlıkları genellikle evli erkekler takar çünkü işlemeli bu yağlıklar gelin çeyizinde mutlaka olması gereken yağlıklardır. (K.K.9)

6.2.1.4. Şalvar- şayak pantolon

Günümüzde varlığını modern pantolona bırakmış olan bu giysi ara sırada olsa da geleneksel oyunlar sergilenirken gösterilerde kullanılmaktadır. Şayak pantolonu ev dokuması kalın kumaştan yapılan, diz altı dar külot pantolondur. Kışın sıcak, yazın serin tutma özelliğine sahiptir. Rengi siyahtır. (K.K.9)

6.2.1.5. Çorap

Çoraplar tiftik yününden örülmektedir. Kaynak kişi Ahmet Bayındır'ın söylediğine göre; Köyde çok yağmur yağdığından dolayı köy çok çamurlu bir bölge, bu yüzden şalvarın veya pantolonun kirlenmemesi için bu kıyafetler giyildikten sonra çoraplar şalvar ya da pantolonun üstüne çıkartılır.(K.K.9)

6.2.1.6. Çarık

Erkeklerin giydiği çarıklar siyahtır. (K.K.9)

6.2.1.7. Kese

Beydili köyünde çok eskiden genç kızlar sevdikleri erkeğe sevgilerini göstermek için kadife kese yapıp içine elleriyle hazırladıkları mendilleri koyarlarmış. Erkek ise, genç kızdaki gelen bu keseyi “benim de gönlüm sende “ demek için şalvarının önüne asarmış ve evlenene kadar o kese hiç çıkmazmış.(K.K.9)

6.2.2. Kadın giysileri

Mesut Şener Nallıhan isimli kitabında geleneksel kadın giysileri için şunları söylemektedir: “ 1970 yılına kadar köylü; odun taşıdığı ipi, pazara götürdüğü heybesini-torbasını, başına örttüğü çemberi, içine giydiği göyneği, mintanını bezini, yatağının çarşafını kendi dokurdu. Günümüzde artık dokumacılık yapılmamakta ve hazır giyim tercih edilmektedir. Beydili köyünde 1970 yılına kadar kadınlar giyecekleri kıyafetleri, heybeleri kendileri dokurlardı, hızlı kentleşmeyle birlikte bu durum yerini hazır giyime bırakmıştır.” (Şener, 2001: 242) Geleneksel kadın kıyafetleri bayramlarda, düğünlerde, törenlerde kullanılmaktadır. Alanda yapılan çalışmanın kaynak kişileri Fatma Erol ve Fatma Saygındır.

6.2.2.1. Başa bağlananlar

6.2.2.1.1. Fes

Başa bağlanan aksesuarların en başında fes gelir. Fesi evli olsun, bekâr olsun bütün bayanlar takar. Fes ön kısmında on adet altın para olur, Gümüş para kullanılmaz. (K.K 26)

6.2.2.1.2. Çember

Fesin başta kaymaması için fesin üstünden çember bağlanır. (K.K.31)

6.2.2.1.3. Örtme

Başa bağlananların en üstüne baştan başlayıp dize kadar uzanan örtme örtülür. Geçmişte köyde dokuma tezgâhlarında dokunan örtmeler çeşit çeşittir. Bayanların en çok kullandığı örtme motifleri ise mezar taşı, koyungözü, para, üç çıbıklı, tek çıbıklı, mavi çıbıklıdır. Bu örtme motiflerini herkes kullanabilir evli- bekâr ayrımı yoktur.(K.K.31)

6.2.2.2. İç giyilenler

6.2.2.2.1. Göynek

Göynek de el dokuma tezgâhında dokunan bir üründü. Günümüzde göynekler Beydili köyünde dokunmamaktadır. Erkek göyneklerinden farklı olarak kadın göynekleri elbise gibi bütün vücudu örten uzun kıyafetlerdir. Kadınların kullandığı göynek motifleri kırmızı çıbıklı, üç çıbıklı ya da motifsizdir.

6.2.2.2.2. Şalvar

Göyneğin altına giyilir. Her renkte olabilir.

6.2.2.3. Üste giyilenler

6.2.2.3.1. Sıkma

Göyneğin üstüne giyilen kısa cekettir. Her türlü motif sıkmada kullanılır, genellikle genç kızlar canlı renkleri (pembe, sarı, yeşil, kırmızı, mavi vb.) kullanırken. Evli bayanlar koyu renkleri (siyah, laciver vb.) kullanır.

6.2.2.3.2. Pamuklu hırka

Sıkma giyilmeyeceği zaman pamuklu hırka giyilir.

6.2.2.3.3. İşleme

Şalvar ve gömleğin üstüne takılan tülbentten yapılmış kuşaktır.

6.2.2.4. Ayağa giyilenler

6.2.2.4.1. Çorap

Tiftikten yapılmış ipten çorap örülür. Kadın çorabının koncu kısadır.

6.2.2.4.2. Çarık

Siyah ya da kırmızı renkte çarık (ayakkabı) giyilir.

Günümüz günlük kadın kıyafetlerini dimi denilen şalvar, diminin üstüne giyilen uzun kollu buluz, başa bağlanan yazma ve ayağa giyilen lastik ayakkabıdır.(K.K.26)

7. BÖLÜM

DİĞER

7.1. Yörede kullanılan kelimeler

-A-

ABA : Abla

ABAZOMBAK: Kaba, iri, büyük

ABLAĞ YÜZLÜ: Geniş, büyük, şiş suratlı

ACAR: Şişman

AGA: Abi, büyük

AHRAZ: Sağır, dilsiz

AK-BAK: Bembeyaz

AKGÖZ : Gönlü saf

ALAGER: Tam yetişmemiş, yarı olgun

ANNAÇ : Tam karşı

AVLA: Bahçe çiti

AYCIK: Azıcık

AZE: Kibrit

-B-

BADILCAN: Patlıcan

BAĞRI AÇIK : Bir çeşit ekmek

BASALAMAK: tekrarlamak

BAZLAMAÇ: Bazlama

BESEREK: Manasız konuşan

BIDIRDAMAK: Konuşmak, gürültü yapmak

BUBA: Baba

BUNAR : Pınar

BIRTA Bir daha

BIZAA: Buzağı

BÖDEK: Hayvan böbreği

-C-

CANAVAR: Kurt

CEBİŞ YA DA ÇEPİŞ : Koyun yavrusu

CİMCİK : Köyde yapılan bir mantı çeşiti

CİNGAN: Çingene

COMBUL : Bol, çok

-Ç-

ÇABIT: Bez parçası

ÇALIK: Bayanların kullandığı örtme

CARVALAMAK Eşinmek, çabalamak

ÇEKİŞMEK: Kavga etmek

ÇEMEK: Pencere

ÇERÇİ: Seyyar satıcı, pazarcı
 ÇİĞİRMAK: Bağırarak
 ÇON: Yan
 CINGİZ: Çocuk oyunlarında küme
 ÇIRPI: İnce odun dalları
 ÇÖMÇEK: Şeker ölçeği
 ÇÖPÜR : Kıl keçisinin tüyü

-D-

DAM: Hayvan barınağı, ahır
 DANGIRDAMAK :Gürültü yapmak.Yüksek ses çıkarmak
 DAVAR : Küçük baş hayvanlar
 DENGACIG: Şurda
 DINGIRDAK : Salıncak
 DİMİ : Şalvar
 DİLGÖZ: Bir çeşit nazarlık
 DOMBAY: Manda
 DIGILDAMAK: Konuşmak

-E-

EMME : Amca, Dayı
 ENTERİ: Gömlek, Kıyafet
 ERKEÇ : Erkek keçi

-F-

FIÇI: Bir çeşit nazarlık

-G-

GAK: Kuru
 GALİN:Tütün içmeye yarayan ağızlık
 GALİZ: Cimri
 GARALASTİK:Ayakkabı Çeşidi
 GAVİL:Anlaşma
 GAYIŞ: Kemer, kayış
 GERİZ: Dal
 GILÇAN: Keçi kılından dokunmuş kilim benzeri örtü
 GIRGAFA: Beyaz saçlı
 GOCUK: Kaban
 GOZUR: Kabadayı
 GUBAT:Kaba
 GUŞLESTİK:Kuş Sapanı
 GII:Kız
 GÖYNEK: Gömlek

-H-

HAMUT: Hayvanların başına takılan başlık
 HOBUK :aba, yakışksız
 HOLLUK: Tavuk ahır
 HIMBİL HIMBİL: Olgunlaşmış meyve

-I -

IRGALAMAK: Hırpalamak

ISCAK: Sıcak

INEHTER: Anahtar

ILMEK: İlmik

-K-

KESEBİR: Bencil, gururlu ve iğneleyerek konuşan

KEŞ: Kurutulmuş yoğurttan yapılan, hamur yemeklerine katılan kuru katkı

KÜMPÜL: Patates

-M-

MAFAT: Menfaat

MARTAVAL: Ciddi olmamak

MAYHOŞ: Ekşi

MERKEP: Eşek

MIRIK: çam kozalağı

MIZILTI: Mızız, çok konuşup sıkın

-O-

OĞURSAK: Oğlak

OKLAV : Oklava

ONMAK: İlerlemek, yükselmek, yol almak

-Ö-

ÖRTME : Başörtüsü

ÖRÜSGE: Rüzgar

-P-

PANTUL: Pantolan

PAYIR PAYIR: Alel acele

PENCEREK: Pencere

PEŞKİR: Havlu

PİR PİR : Yörede yetişen bir ot

POTAK: Ayı ve domuz yavruları

PÖSTEKİ: Küçükbaş hayvan derisi

-S-

SADALAMAK: Yinelemek, kekelemek

SAĞMAL: Sağır hayvan

SEC: Tarlada hasat edilip ayrılmış buğday

SÜRGÜÇ: Bulaşık süngeri

SÖĞÜS : Düğün ve bayramlarda yapılan çörek

-T-

TEFE : Ekmek

TOMAŞ: Domates

TONGUÇ: Düğünlerde çalgıcılarla ilgilenen kişi

-U-

UMUR: Yetki

-Ü-

ÜMÜK : Gırtlak

-Y-

YALABIK: Parlak

YAVU: Saf kalpli, çabuk kanan

-Z-

ZERDALİ: Kayısı

ZONGUR: Yaşlı

SONUÇ VE ÖNERİ

Beydili Köyünün (Ankara- Nallıhan) Somut Olmayan Kültürel Mirası Üzerine bir İnceleme adlı çalışmada Ankara'nın Nallıhan İlçesine bağlı Beydili köyünün kültürel mirasının envanterinin çıkarılması ve korunması hususu ele alınmıştır. Kültürel miras ve koruma kavramları, yirminci yüzyıldan itibaren bilişim ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmış terimlerdir. Bu terimler, küresel sermayeyi elinde bulunduran devletlerin, uyguladıkları kültür politikalarıyla küçük toplumlarda sebep oluşturduğu dejenerasyona karşı yapılması gereken çalışmaları kapsamaktadır.

Küresel sermayenin güçlü etkisinin olduğu basın organları olarak bilinen ikincil sözlü kültür, yerel toplumların kültürel değerlerinde aşınmalara sebep olmaktadır. Beydili köyü örneğinde görüldüğü üzere geleneksel kültürün hâkim olduğu köylerde kültürel bellek ürünlerinin zayıflamaya başladığı, kuşaklar arasında kültürel aktarımın yok olmaya başladığı tespit edilmiştir. Daha doğrusu ikincil sözlü kültürün etkisi geleneksel aktarımın çok ötesine geçmiştir. Bu durum Anadolu köylerinin kültür miraslarının korunması gerektiğine işaret etmektedir. Bu tezde somut olmayan kültürel miras ürünlerinin tespiti ve ürünlerin nasıl korunması gerektiği hususunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Bu amaçla öncelikle Beydili köyünün gelenek taşıyıcıları tespit edilmiştir. Gelenek taşıyıcıları köyün sosyo-kültürel yapısını yansıtmaya devam etmekle birlikte derlemeler sırasında somut olmayan kültürel miras ürünlerini hatırlamakta ve nakletmekte güçlük çekmişlerdir.

Beydili köyünde yapılan alan araştırmasında derlenen materyaller SOKÜM Sözleşmesinin halkbilim kadroları açısından ele alınarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre çalışmanın birinci bölümünde Beydili köyünün adının nereden geldiği, köy halkının eğitimi, sosyal ve ekonomik hayata dair görüşleri tespit edilmiştir. Bu bölümde ayrıca Beydili köyünün somut olmayan kültürel mirasının korunması ve yeniden canlandırılması hususunda Beydili Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinin İstanbul ve Ankara şubelerinin çalışmalarına yer verilmiştir. Köy kültürünü yeniden canlandırmak için yapılan çalışmalar derneğin vizyon ve misyonunda da gösterilmiştir.

İkinci bölümde sözlü gelenek ve anlatımlara yer verilmiştir. Köyde yaşayan destan tespit edilemezken masal, ninni, bilmece gibi türlerin küreselleşmeden etkilenecek zayıfladığı belirlenmiştir. Mani ve efsane geleneğinin canlılığını sürdürdüğü görülmüştür

Üçüncü bölümde gösteri sanatlarına yer verilmiştir. SOKÜM Sözleşmesinin amaçlarından biri toplumların kendisine özgü kültürel öğeleri özümseyip, onları çağdaş değerler ışığında yorumlayarak çağdaş yaratmalar ortaya çıkartmaktır. Bu bağlamda köy seyirlik oyunları ve halk oyunları tespit edilerek tasnif edilmiştir. Köy derneğinin en çok değer verdiği yeniden canlandırma çalışmaları bu konular üzerinedir. Köyde hemen her gün canlandırılan köy seyirlik oyunları ve danslar somut olmayan kültürel mirasın köydeki en canlı unsurlarıdır. Bu miras çeşitli toplumsal ritüeller ve kutlamalarda varlıklarını daha keskin bir şekilde hissettirmektedir.

Dördüncü bölümünde toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler incelenmiştir. Beydili köyünde yapılan inceleme sırasında geçiş dönemleri, dini bayramlar, Hıdırellez, çocuk oyunları, Beydili köyü yemekleri, çoban kültürü ile ilgili tespitler yapılmıştır. Bu bölümde zenginliğiyle en fazla dikkati çeken yemek kültürüdür. Bu uygulamalar sırasında ritüellerle ilgili kurallara oldukça titizlik gösterildiği ve toplumsal yardımlaşma ve dayanışmaya önem verildiği görülmüştür. Bu bölümde ayrıca çobanlık geleneği sınıflandırılıp incelenmiştir. Çobanlık geleneği üzerinden var olmuş her türlü bilgi, beceri, yaratı, geleneksel işlemler çobanlık geleneğinin izleri görülmektedir. Bu durum, çobanlık geleneğinin kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kadar işlevliğini devam ettirdiği tespit edilmiştir. SOKÜM Sözleşmesine göre elde edilen ortak bellek ürünlerinin SOKÜM ürünü olarak değerlendirilmesi için mutlaka sürekliliğini devam ettirmesi gerekmektedir, aksi takdirde yok olmuş kültür ürünü ortak belleğin devamlığını sağlayamaz ve bu açıdan değerlendirilemez. Beydili köyünde yapılan çalışmada çobanlık geleneğinin taşıyıcılarının günümüzde de varlığını koruduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla da bu alanda yapılmış olan bu çalışmanın geleneğimizde yer almış bir kültür ürününün belgesi olarak önem taşımaktadır.

Beşinci bölümde doğa ve evrenle ilgili geleneksel bilgi, inanç ve uygulamalar incelenmiştir. Beydili köyü halk inanışlarının kültürel analizi yapılarak işlevleri tespit edilmiştir.

Altıncı bölümde, Beydili köyündeki el sanatları tespit edilmeye çalışılmıştır. Yorgancılık, dericilik, oymacılık sanatları vaktiyle köyde canlılığını sürdürmüştür. Bugün de dükkanları köy meydanında bulunmakla birlikte işlevini yerine getirememekte ve dükkanlar boş durmaktadır. Nallıhan'da çok yaygın olan oyacılık el sanatının çıkış yeri olarak görülen Beydili köyünde bu sanat bugün de gelişimini sürdürerek devam etmektedir. Bunun en önemli sebebi oyacılığın köy kadınları için önemli bir gelir kaynağı olmasıdır. Köyde devam etmekte olan diğer bir zanaat da dokumacıdır. Köyde geleneksel tezgahlarda üretilen dokumalar arasında en dikkati çeken “örtme” adı verilen başörtüleridir. Ana rengi krem olan örtmelerde bulunan motifler “mezar taşı, koyun gözü, çibıklı (çubuklu), sinek kanadı, kelebek, bibercik” motifleridir. Herkes her çeşit motifli örtmeyi kullanabilmektedir.

Sonuç olarak, Beydili köyünde somut olmayan kültürel miras ürünleri küreselleşmenin etkisiyle zayıflamaya başlamakla birlikte geleneksel yapısını devam ettirmektedir. Bazı ürünlerin yeniden canlandırılmasında sivil toplum kuruluşlarının gayriihtiyari de olsa katkıların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunması ve yeniden canlandırılması çalışmalarının halkı ve sivil toplum kuruluşlarını da içine alacak bilinçlendirme çalışmalarına daha fazla önem vermesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Acıpayamlı, O. (1961). *Türkiye’de Doğumla İlgili Adet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü* . Erzurum: AÜEF Yayınları, 96.
- Aça, M. (2004). *Türk Halk Edebiyatı El kitabı Kitabı* (ikinci baskı) Bilmeceler. Ö. Oğuz (Editör) Ankara: Grafiker Yayınları, 278.
- And, M. (1961). Halk Oyunlarımızın Koreografik Düzenlerine Göre Sınıflanması, Ş. Baykurt (Editör). *Türkiye’de İlk Halk Oyunları Semineri*, Ankara. Yapı Kredi Yayıncılık , 55.
- And, M. (1994). *Oyun ve Bügü* Ankara :Yapı Kredi Yayınları.
- Arslangündoğdu, Z. (2011). *Çoban Kitabı* İstanbul. Türk Çoban Köpeği. E.Naskali (Editör) Kitabevi Yayını.
- Artun, E. (2000). *Halk Kültürü ve Folklorun Türk Kültüründeki Yerine Kültürel Değişim ve Gelişi Açısından Bir Bakış* Adana : Adana Halk Kültürü Araştırmaları 1, 48.
- Artun, E. (2005). *Türk Halkbilimi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Atalay, B. (2006). *Divan Lügati’t Türk*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 56.
- Bascom.W.R.(2005). Folklorun Dört İşlevi.(çev.Ferya Çalış). Halk Bilimde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2 Ankara Geleneksel Yayıncılık,125-146.
- Başgöz, İ. (2008). *Türkü*. İstanbul : Pan Yayıncılık, 52.
- Baykara, T. (1998). *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyasına Giriş-I* Ankara: Sevinç Matbası.
- Baykurt, Ş. (1961). *Türkiye’de İlk Halk Oyunları Semineri* (ilk basım) Ankara : Yapı Kredi Yayınları, 51.
- Boratav, P. N. (1984). *100 Soruda Türk Folkloru*. İstanbul : Gerçek Yayınları.
- Büyük Kültür Ansiklopedisi. (1984). c.3-9 Ankara: Başkent yayınları.
- Büyük Lauresse. (1992). (24.cilt) İstanbul : Milliyet Yayınları.
- Connerton, P.(1999). *Toplumlar Nasıl Anımsar ?* (çev.) İstanbul : Ayrıntı Yayınları
- Crary , J. (2007). *Gözlemcinin Teknikleri*,(çev. Elif Daldeniz). İstanbul: Metis Yayıncılık
- Çelebioğlu, A.(1995) *Türk Ninneleri Hazinesi* İstanbul : Kitabevi Yayınları, 9.
- Çınar, A. (2007). *Muğla ve Çevresi Sözlü Kültürü ve Toplumsal Değerleri*. Muğla : Muğla Belediyesi Yayınları, 326.
- Demirsipahi, C. (1975). *Türk Halk Oyunları*,(ilk basım) Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 42.

- Dorson, M. R. (2006). *Günümüz Folklor Kuramları*, (Çev. S. Gürçayır, Y. Özay). Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Dundes, A. (2003). Halk Kimdir? (çev M. Ekici) *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar* Ankara: Milli Folklor Yayınları, 1-25.
- Elçin, Ş. (2000). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınlar, 134, 358.
- Erginer, G. (1997). *Kurbanın Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Törenleri*, İstanbul.
- Ergun, P. (2004). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*. Ankara: AKM Yayınları, 322
- Eyuboğlu, İ. Z. (1987). *Anadolu İnançları Anadolu Mitolojisi* İstanbul: Geçit Kitabevi
- Eyüboğlu, İ. Z. (1974). *Anadolu İnançları*, İstanbul : Koza Yayınları
- Günay, U. (1995). "Ritüeller ve Hıdırellez", Ankara: *Milli Folklor Dergisi* Yaz/26 sayısı, 23
- Güvenç, B. (1993), *Türk Kimliği-Kültür Tarihinin Kaynakları*, Ankara, 138-231.
- İleri, C. (2011). Eskişehirde Çobanlık , Naskali E.(Editör). *Çoban Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayımları, 42-43
- Kalafat, Y. (1995) *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*. (ikinci basım) Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 120.
- Kaya, D. (2014). *Anonim Halk Şiiri*. Ankara: Akçağ Yayınları, Ankara, 61-65.
- Kutlu, M. (1987). *Şavaklı Türkmenlerde Göçer Hayvanlık*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayını , 97.
- Naskali, E. (2011). *Çoban Kitabı* (ilk basım) İstanbul : Kitabevi Yayını, 125-126.
- Oğuz, Ö. (2000). *Kürüselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi*. Ankara: Akçağ Yayınları
- Oğuz, Ö. (2009). *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?* (ilk basım) Ankara: Geleneksel Yayınları, 53-142.
- Oğuz, Ö. (Editör) (2004). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* (ikinci baskı) Ankara: Grafiker Yayınları.
- Oğuz, Ö. ve Diğerleri. (2005) *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1-2-3* Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Onarlı , İ. (2003). *Hubyar Sultan Ocağı ve Beydili Sıraç Türkmenleri*, İstanbul: Hubyar Kültür Derneği Yayını.
- Ortaç, S. (2010). "Çankırı Kızılırmak İlçesi Kuzeykışla ve Güneykışla Köyü Kilim Dokumaları". Ankara: *Milli Folklor Dergisi*, 22(86).
- Öcal, O. ve Ersoy, P. (2005). *Türkiyede 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları*. Ankara: Gazi Üniversitesi THBMER yayını.

- Ögel, B. (2010). *Türk Mitolojisi, I.-II Cilt*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Örnek, S. (1995) *Türk Halbilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, 132.
- Özbil, A. *Çoban Kitabı*. Çoban Giysisi Kepenek. E. Nasakali(Editör) İstanbul : Kitabevi Yayını.
- Özen, K. (1998). *Sivas Yöresi Köy Seyirlik Oyunları*, Ankara: Başak Matbaacılık, 379-396.
- Öztürk. M. (1990). *Anadolu'ya Türk Kimliği veren, Anadolu'yu Türkleştiren Anadolu'ya Türk Şurunu Yerleştiren Oğuz Türkleri* , İstanbul : Leda Yayıncılık.
- Sakaoğlu, S. (1989). *101 Anadolu Efsanesi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, 6.
- Sakaoğlu S.(2002). *Gümüşhane ve Bayburt Masallar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Seyidoğlu, B. (1985). *Erzurum Efsaneleri Üzerine Bir İnceleme*, (ikinci basım) Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 65, 198.
- Sezen, G. (2013). Metin, Tür ve İşlev İlişkisinde' Palavra Edebiyatı' ve / veya Kahramanlık Anlatıları. Turkish Studies Dergisi.spring 8/4 p. 1281-1286.
- Sümer, F. (1980). *Oğuzlar: Türkmenler, Tarihleri, Boy ve Teşkilatları* (üçüncü basım) İstanbul: Elif Ofset.
- Şener, M. (2001). *Nallıhan* (ikinci baskı) İstanbul: MÜ-KA Matbaacılık.
- Turan. (1990). *Türk Kültür Tarihi*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Türkçe Sözlük. (1994). TDK Yayınları, 124.
- Uno, H. (1927). *The Mythology of All Race (Siberian Mythology)*, Bostan: Boston press.
- Yakıcı, A. (2007). *Halk Şiirinde Türkü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavuz, M.(2013). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri* Ankara: Eğitim Kitap Yayınları, 27.
- Yeni Türk Ansiklopedisi. (1985). c.7-10 İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Yılmaz, O. (2000). *Sıraç Beydili Alevi Türkmenleri*. Ankara: Vendi Vidici Yayınları.
- Yılmaz, Ş. (1994). "Prof.Dr.Umay Günay, *İlk Halk Bilim Çalışmaları Üzerine Bir Konuşma*". Ankara: Millî Folklor, 22

İnternet Erişimli Kaynaklar

- İnternet: Aça, M. http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/mehmet_yardimci_sandikli_efsaneleri.pdf 25 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Artun E. http://turkoloji.cu.edu.tr/html/ea_manisoyleme_gelenegi.htm adresinden 29 Ağustos 2014'te alınmıştır.

İnternet: Artun, E. turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/artun_tekirdag_evlenme.pdf adresinden 05 Nisan 2014'te alınmıştır.

İnternet: Başçetinçelik A. turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/ayse_bascetincelik_adana_halk_kulturu_dogum_oda_si.pdf (Adana Halk Kültüründe Doğum Odasındaki Uygulamalar*) adresinden 03 Ağustos 2014'te alınmıştır.

İnternet: Başçetinçelik A. turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/ayse_bascetincelik_adana_halk_kulturu_albasmasi.pdf adresinden 03 Ağustos 2014'te alınmıştır.

İnternet: Çıplak, N. http://turkishstudies.net/Makaleler/1579919198_28%C3%87%C4%B1blakCo%C5%9FkunNilg%C3%BCn-edb-499-513.pdf adresinden 25 Mart 2014 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Demir, N. "Karadeniz Bölgesi'nde Kurt Ağzı Bağlama" www.karalahana.com adresinden 01 Şubat 2013'te alınmıştır.

İnternet: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.53fb885996ac88.06806499 adresinden 25 Ağustos 2014'te alınmıştır.

İnternet: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.556219cb79ec93.84595997 adresinden 25 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Mirzaoğlu, G. http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mirzaoglu_03.pdf 25 Ağustos 2014'te alınmıştır.

İnternet: www.beydilider.com adresinden 25 Ağustos 2014'te alınmıştır.

İnternet: beydili.org adresinden 25 Ağustos 2014'te alınmıştır.

İnternet: Beydili tarihi: <http://www.beydilider.com/beydili-tarihi> adresinden 25 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.

KAYNAK KİŞİLER

(K.K.1) Adı – Soyadı : İsmail ÇETİN
Yaşı : 86 yaşında
Doğum Yeri : Beydilli Köyü Nallıhan
Tahsili : İlkokul üç

(K.K.2) Adı- Soyadı : Hasan ÇETİN
Yaşı: 87 yaşında
Doğum Yeri : Beydilli Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul üç

(K.K.3) Adı –Soyadı:Ünal DEMİREL
Yaşı:77 yaşında
Doğum Yeri : Beydilli Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.4) Adı –Soyadı:Ali DEMİR
Yaşı:85 yaşında
Doğum Yeri : Ozan Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.5) Adı –Soyadı:Hüseyin ERKEN
Yaşı:55 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.6) Adı –Soyadı:Havva SARIDOĞAN
Yaşı:69 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.7) Adı –Soyadı Aysel YARDIMCI
Yaşı:79 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.8) Adı –Soyadı:Fatma EROL
Yaşı : 69 yaşında
Doğum Yeri: Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.9) Adı –Soyadı:Ahmet BAYINDIR
Yaşı:54 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.10) Adı –Soyadı:Havva KAYA
Doğum Yeri : Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.11) Adı –Soyadı:Necati ÇETİN
Yaşı:63 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.12) Adı –Soyadı:Cevdet DAŞDEMİR
Yaşı:80 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.13) Adı –Soyadı:Abdi SARIÇAM
Yaşı:70 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.14) Adı –Soyadı:Mehmet GÜNTEKİN
Yaşı:84 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.15) Adı –Soyadı:Halime DEMİRCİ
Yaşı:63 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.16) Adı –Soyadı:Nuri VAROL
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.17) Adı –Soyadı:İlkay DEMİREL
Yaşı : 25 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:üniversite

(K.K.18) Adı –Soyadı:Kadir KAYABAŞI
Yaşı : 75 yaşında
Doğum Yeri : Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.19) Adı- Soyadı : Hüseyin EROL
Yaşı : 69 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.20) Adı- Soyadı : Sıdıka ALTINTAŞ
Yaşı : 48 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili: ilkokul

(K.K.21) Adı- Soyadı : Zeynep ALTINTAŞ
Yaşı : 25 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:lise

(K.K.22) Adı- Soyadı : Abdullah YARDIMCI
Yaşı : 70 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:ilkokul

(K.K.23) Adı- Soyadı : Aysel ORHAN
Yaşı : 53 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:ilkolul mezunu

(K.K.24) Adı- Soyadı : Fatma ÇETİN
Yaşı : 80 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:lise

(K.K.25) Adı- Soyadı : Mustafa SAYGIN
Yaşı : 64 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:ilkokul

(K.K.26) Adı- Soyadı : Fatma SAYGIN
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:ilkokul

(K.K.27) Adı- Soyadı : Mukaddes EROL
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:ilkokul 3

(K.K.28) Adı- Soyadı : Ayten ATALAN
Yaşı : 79 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:ilkokul

(K.K.29) Adı- Soyadı : Ayşe KARAMEŞE
Yaşı : 88 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:ilkokul 3 mezunu

(K.K.30) Adı- Soyadı :Ümran DEMİR
Yaşı : 23 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:lise

(K.K.31) Adı- Soyadı : Fatma EROL
Yaşı : 65 yaşında
Doğum Yeri : Beydili Köyü Nallıhan
Tahsili:okur yazar değil

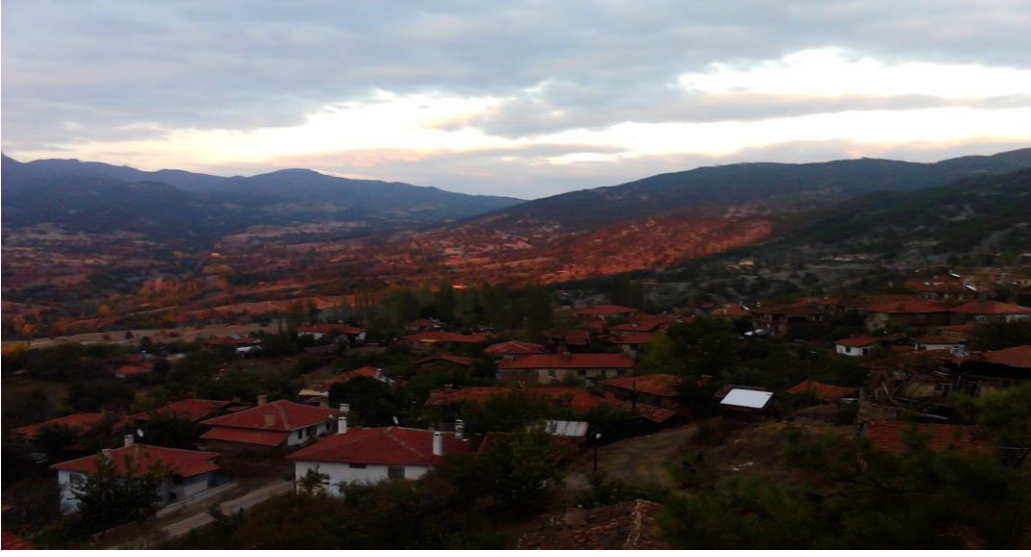
EKLER

Resim 1: Köy yolu

Resim 2 : Köye giriş

Resim 3: Köyden manzara

Resim 4: Köyden manzara

Resim 5: Beydili kayası

Resim 6 : Beydili Kayası

Resim 7: Beydili köyü girişi

**Resim 8: Osmanlı dönemine ait olduğu tespit edilen tarihi Yılman Çeşmesi
(www.beydili.org)**

Resim 9: Yılman Çeşmesi

**Resim 10: Beydili Dağının batısında bulunan
Sinekli Belendeki tarihi kalıntılar
(Doğu Roma Bizans dönemi kalıntıları)
(www.beydilider.com)**

Resim 11: Su sarnıcı

Resim 12 : Eski döneme ait çamaşırhane (günümüzde kullanılmamaktadır.)

Resim 13: Eski çamaşırhane

Resim 14: Arpa, buğday ambarı (www.beydilider.com)

Resim 15 : Kösten başı taş fırını

Resim 16: Kösten başı fırını

Resim 17: Kösten başı fırını

Resim 18 : Dört çantılı ekmeği yapımı

Resim 19 : Kösten başı fırını ekmek yapımı

Resim 20 : Kösten başı fırını ekmek yapımı

Resim 21: Köy odası ve muhtarlık

Resim 22 : Eski ahşap köy evi
(www.beydilider.com)

Resim 23 : Eski ahşap köy evi
(www.beydilider.com)

Resim 24 : Eski ahşap köy evi
(www.beydilider.com)

Resim 25 : Eski ahşap köy evi
(www.beydilider.com)

Resim 26: Eski okul binası

Resim 27 : Samanlık

Resim 28: Eski peynir fıçısı ,çıkırık (beydili.org)

Resim 29 : Düzen ayakçağı

Resim 30: Dağarcık (torba)

**Resim 31 : Köstere (bıçak bilemek için)
(beydili.org)**

**Resim 32 : Eski tarım aletleri
(beydili.org)**

**Resim 33 : Atnalı ve sunturaç, kerpeten , çekiç
(beydili.org)**

Resim 34 : Davar çanı (beydili.org)

Resim 35 : El değirmeni (beydili.org)

Resim 36 : Bitki toplama bıçağı (beydili.org)

Resim 37 : Kapı kilitleri (beydili.org)

Resim 38 : Hamur yaslacı, Elyaslacı (beydili.org)

Resim 39 : Kapalak, ip sarmak için (beydili.org)

Resim 40 : pekmez küpü

Resim 41 : Tömbürek (hayvan çanı)

Resim 42 : Hayvan çanı

Resim 43 : İp eğirmek için iğ

Resim 44 : İp eğirmek için iğ

Resim 45 : Öreke

Resim 46 : Öreke

Resim 47 : Hüseyin Erol'un yaptığı sepet

Resim 48 : Köyde kırk yıldır çobanlık yapan Hüseyin Erol

Resim 49 : kundaklanmış bebek

Resim 50 : Dilgöz

Resim 51: Kız çocuklarını nazara karşı korumak için yastıkları altına konulan gelin bebeği yapılırken

Resim 52: Kız istemeye gidiş

Resim 53 : Köy büyüklerinin kız istemeye gidişi

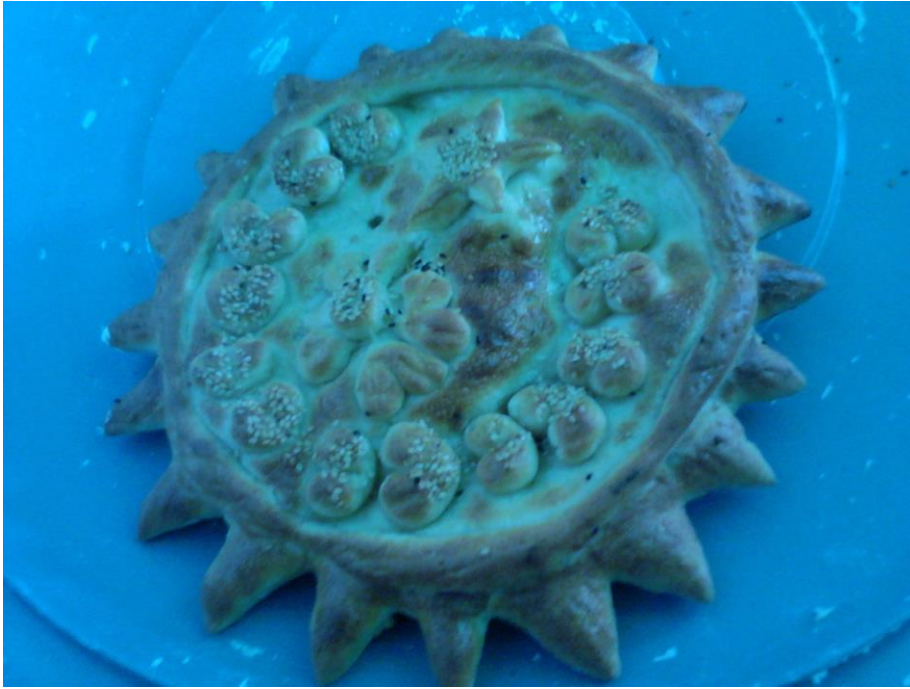
Resim 54 : Eskiden düğün davetiyesi yerine dağıtılan oğlan çöreği (parmak ekmek)

Resim 55 : Oğlan çöreği

Resim 56 : Oğlan çöreği yapımı ve heybelerle köye dağıtımı

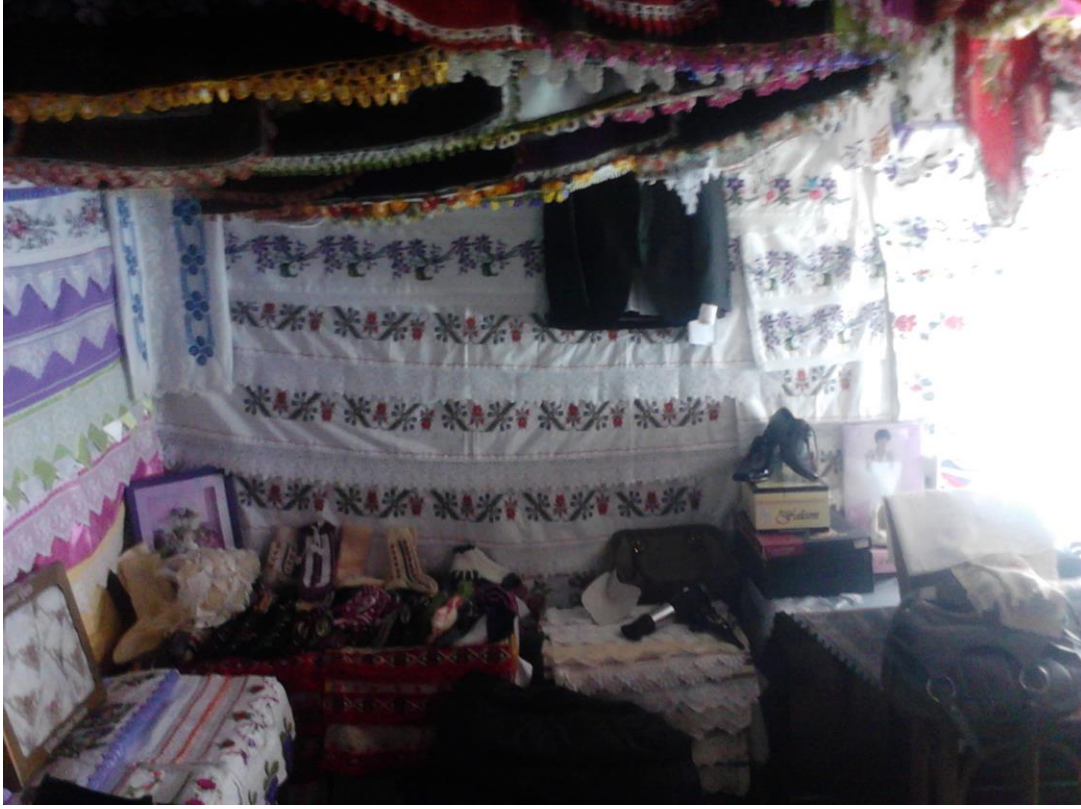
Resim 57 : Gelinin kına gecesinde sadece gelinin yemesi için hazırlanan yıldız çöreği

Resim 58 : Yıldız çöreği

Resim 59 : Yıldız çöreği yapımı

Resim 60 : Düğünden birkaç gün önce hazırlanan gelin çeyiz odası

Resim 61 : Gelin çeyizini görmeye gelen misafirler

Resim 62 : Kına gecesinde gelinin arkadaşlarını verilmek için hazırlanan yemeniler

**Resim 63 : Beydili Köyünde bir gelinin çeyizinde mutlaka olması gereken bir şey
“Örtme”**

Resim 64: Gelin eyizinden

Resim 65 : Gelin eyizinde iğne oyaları

Resim 66 : Gelin eyizi iğne oyları

Resim 67 : Gelin eyizi iğne oyları

Resim 68 : Gelin çeyizinde kuş motifli yastık

Resim 69 : Gelin çeyizi

Resim 70 : Gelin eyizinden bir bölüm

Resim 71 : Damat peşkiri

Resim 72 : Gelinin kına gecesinde hazırlanan gelin sinisi

Resim 73 : Kına sinisi

Resim 74 : Yöresel kıyafetler içinde gelin

Resim 75 : Kına gecesi, gelin örtme başörtüsüyle

Resim 76 : Yöresel kıyafetlerle gelinin arkadaşları

Resim 77 : Kına gecesinde gelinin arkadaşları (Name Gelin oyunu oynarken)

Resim 78 : Gelinin arkadaşı, bindallı ile

Resim 79 : Erkek kına sinisi

Resim 80 : Erkek kınası, Meşeli oyunu oynanır

Resim 81 : Damat ve sadıcı

Resim 82 : Gelin Alma Konvoyu(beydili.org)

Resim 83 : Gelin Konvoyu (beydili.org)

Resim 84 : Gelin evi önü

Resim 85 : Gelin evi önü

Resim 86 : Modern gelinlik içinde Beydili gelini

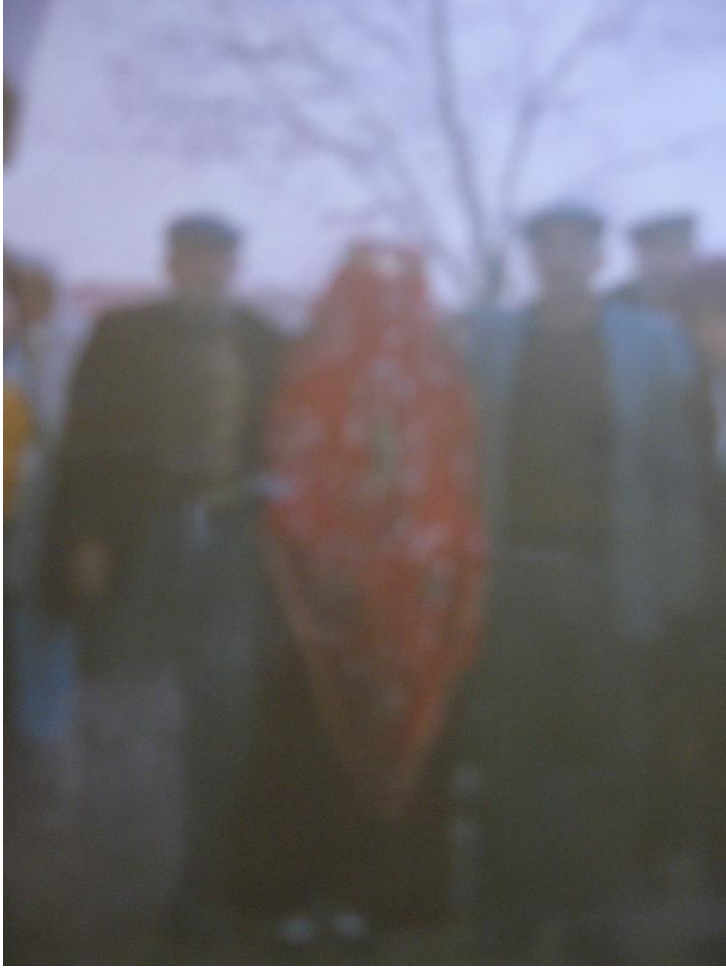
Resim 87 : Kırmızı kuşak bağlama

Resim 88 : Gelinin baba evinden çıkışı

Resim 89 : Gelinin baba evinden çıkışı

Resim 90: Gelinin evden çıkışı

Resim 91 : Düğünün başlaması

Resim 92 : Cezayir oyunu

Resim 93 : Dügün (beydili.org)

Resim 94 : Sarılım oyunu

Resim 95 : Allım Yeşillim oyunu

Resim 96 : Duvak töreninden, el öpme

Resim 97 : Köyde günlük sofr a düzeni

Resim 98: Malak yemeği

Resim 99: Malak yemeği yapımı

Resim 100: pir pir turşusu

Resim 101 : Ölüm yemeği hazırlığı

Resim 102: Necati Çetin

Resim 103: Köyde hayvancılık

Resim 104: Köy halkından

Resim 105: Köy halkından

Resim 106 : Köy halkından

Resim 107. Uculama oyununda kullanılan sopalar

Resim 108. Uculama oyununa hazırlık yapılması

Resim 109: Uculama oyunu başlangıcı

Resim 110. Cevdet Daşdemir Uculama oyununu anlatıyor

Resim 111. Ünal Demirel ve Ozan Ali mani atışması

Resim 112. Cevdet Daşdemir mırık oyununu anlatıyor

Resim 113. Kümpül yemeği yapımı

Resim 114. Köy halkı

Resim 115. Kaynak Kişi Hasan Çetin'in askerlik fotoğrafı

Resim 116. Kaynak kişiler Fatma Erol ve annesi Mukaddes teyze

Resim 117. Kaynak kişi Fatma Erol Dilalem algısı masalını anlatırken

Resim 118. Örtme

Resim 119. Kaynak kişi Aysel Yardımcı bazlamaç yaparken

Resim 120. Köy halkından

Resim 121. Dokumacılık/ heybe

Resim 122. Kaynak kişi Ünal Demirel Gurbet Havasını söylerken

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Tuğçe AYAN
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri :
Medeni hali :
Telefon :
Faks :
e-mail :

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Türk Halk Bilimi	Halen
Lisans	Başkent Üni./ Türk Dili ve Edebiyatı	2008
Lisans(erasmus)	Johannes Gutenberg Uni/ Turkologie	2007 güz dönemi

GAZİ GELECEKTİR..

